

T.C.
ÇUKUROVA ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI ANA BİLİM DALI

ENDERUNLU MEHMET ÂKİF
MİR'ÂT-I ŞİİR

107459

MEHMET KILCI

107459

DANIŞMAN: PROF. DR. MİNE MENGİ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

ADANA / 2001

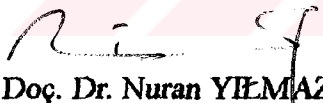
TC. YÜKSEKÖĞRETİM KURULU
DOKÜMANTASYON MERKEZİ

Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürlüğüne,

Bu çalışma jürimiz tarafından Türk Dili ve Edebiyatı Ana Bilim Dalında Yüksek Lisans Tezi olarak kabul edilmiştir.

BAŞKAN : Prof. Dr. Mine MENGİ
(Danışman)

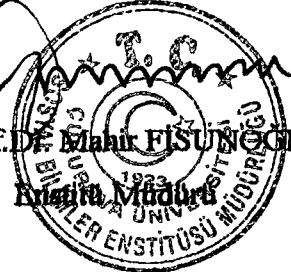

ÜYE: Yrd. Doç. Dr. H. Dilek BATISLAM

ÜYE: Yrd. Doç. Dr. Nuran YILMAZ

ONAY

Yukarıdaki imzaların , adı geçen öğretim elemanlarına ait olduklarını onaylarım.

.12./10./2001.....

Prof. Dr. Mahir FİSUNOĞLU
Enstitü Müdürü

ÖZET
ENDERUNLU MEHMED ÂKİF
MİR'ÂT-I ŞİCİR
Mehmet KILCI
M. TEZİ "Türk Dili ve Edebiyatı"
Danışman: Prof. Dr. Mine MENGİ
EKİM 2001, 125 s. + IV

Mir'ât-ı Şîcîr, 18. yüzyılda Enderunlu Mehmed Âkîf tarafından yazılmış bir tezkiredir. Bu tezkirede Mehmed Âkîf, Enderun'da yetişmiş 23 şairden bahseder. Aynı zamanda kendi biyografisiyle ilgili az da olsa tanıtıcı bilgi verir.

Mir'ât-ı Şîcîr'de diğer tezkirelerde olduğu gibi her kategoriden şair yer almaz. Bu yönüyle Mir'ât-ı Şîcîr kendi türü içerisinde özgün bir eserdir.

Mirât-ı Şîcîr, altı bölümden oluşur. Bunlar ön söz, dört bölüm ve son sözdür. Ön söz ve son söz dışındaki bölümlerde Âkîf, şairleri ele almıştır. Âkîf, bu şairleri Enderun'un bölümlerine göre gruplandırmıştır.

Bu çalışmada Mir'ât-ı Şîcîr metnini Arap harflerinden Latin harflerine çevirdik. Elde edebildiğimiz iki nüshanın farklarını gösterdik. Ayrıca tezkirenin kısa bir değerlendirmesini yaptık. Vardığımız sonuca göre bu esere her edebiyat araştırmacısı sahip olmalıdır. Zira edebiyat inceleme alanının çeşitlendiği günümüzde tezkirelerin ışığında yeni yeni şairler keşfedilecektir.

Anahtar Sözcükler: Enderunlu Mehmed Âkîf. Enderun şairleri. Tezkire.

ABSTRACT

THE TEZKİRE OF ENDERUNLU MEHMED ÂKİF

MEHMET KILCI

M.Thesis, “Turkish Language And Literature” Department

Supervisor: Prof. Dr. Mine MENGİ

October 2001, 125 pages + IV

This is a tezkire which was written by Enderunlu Mehmed Âkif in 18 th century. In this tezkire, Mehmed Âkif has introduces us twenty-three poets who was grown in Enderun. At the same time he has also given information about his life story.

In Mir'ât-ı Şi'r's content doesn't part in poets who are in all category like anoter tezkires. Because of this propetry Mir'ât-ı Şi'r is a orijinal work which is in own variety Mir'ât-ı Şi'r constitues from six parts. These are introduction, four parts and last part. Mehmed Âkif evalvates poets in out of introduction and last part. Âkif classified poets according to Enderun's parts. These are:

1. **Poets of Hane-i Hassa:** Ârif, Yâver, Nazîf, Rif'ât, Nâşid and Râ'ik.
2. **Poets of Hazine-i Humayun:** Şâkir, İbâdî, Nedîm, Ferîd, Nısfet, Fâzıl, Es'ad and Reşîd.
3. **Poets of Kilar-ı Hassa:** Hâmid, Fennî, Vâsıf, Feyzî, Ârif-i Dîger, Râ'if and Hâmid-i Dîger.
4. **Poets of Hane-i Seferli:** Râsih and Kâmil.

In this study, we translated Mir'ât-ı Şi'r text from Arabic characters to Latin characters. Mir'ât-ı Şi'r has got four issues. But we look into two of them. We also showed differences between two issues. Besides I made a short evalvation of this tezkire. Thanks to tezkires by means of which new poets will be discovered. As a result all the literature researches need to have this kind of works.

Key Words: Enderunlu Mehmed Âkif. Enderun poets. Tezrire.

İÇİNDEKİLER

İÇİNDEKİLER	I
ÖN SÖZ	II-III
KISALTMALAR	IV
1. BÖLÜM : GİRİŞ	1
1.1. Türk Tezkireciliği	2-4
1.2. Enderunlu Mehmed Âkîf'in Hayatı	4-5
1.3. Enderunlu Mehmed Âkîf'in Kişiliği	5-6
2. BÖLÜM	
2.1 Mir'ât-ı Şi'r'in Tanıtılması	7-10
2.2. Tezkirenin Değerlendirilmesi	
2.2.1. Tezkirede Geçen Şahıslar	10-11
2.2.2 Tezkirede Geçen Eserler	11-14
2.2.3. Şahıslarla ve Eserlerle İlgili Olumlu Değerlendirmeler	14-17
2.2.4. Şahıslarla ve Eserlerle İlgili Olumsuz Değerlendirmeler	18-19
2.2.5. Şiirle İlgili Değerlendirmeler	19
SONUÇ	19-20
KAYNAKÇA	21-22
2.3. Metnin Yazma Nüshaları	23
3. BÖLÜM	
3.1. Mir'ât-ı Şi'r Metni	24-123
Tezkirede Geçen Şairler İndeksi	124-125

ÖN SÖZ

Tezkireler, kendine has değerlendirme ve eleştirisi olan kaynaklardır. Bu münasebetle Eski Türk Edebiyatı ve araştırmacılarının temel başvuru kitapları durumundadırlar.

Anadolu sahasında XVI. yüzyıldan başlayarak geleneğin belirlediği çizgi dahilinde otuz kadar tezkire yazılmıştır. Bu tezkireler yalnız şairlerin biyografik künyelerinden bahsetmez. Ayrıca şiirlerinden örnekler vererek değerlendirmek suretiyle kazandığı antolojik karakterin yanı sıra, devrin sanat görüşünü de bir bütün hâlinde arz ederler.

Tezkire türünün 16-20. yüzyıllar arasında ürün vermesine rağmen tezkireler üzerinde yeterli sayıda kapsamlı çalışmalara yakın yıllara kadar rastlanamamıştır. Bunda çoğu tezkirenin dilinin ağır olması önemli bir nedendir. Ancak Türk nesrinin önde gelen mensur türlerinden olan tezkire üzerinde çalışılması gerekmektedir. Nitekim yakın yıllarda tezkireler üzerinde bazı çalışmalar yapılmıştır ve günümüzde de tezkirecilik eski edebiyatımızın ilgi odağı olan çalışma konularındandır. Biz de bu nedenle tezkire üzerinde çalışmayı uygun bulduk.

Çalışmamızın konusunu 18. yüzyıl şuara tezkirecilerinden Enderunlu Mehmed Âkîf'in Mir'ât-ı Şî'r adlı şairler tezkiresi oluşturmuştur. Çalışmamız adı geçen tezkire metninin eski harflerden yeni harflere çevirisi ile çevrilen metnin incelemesi üzerine kurulacaktır.

Mirât-ı Şî'r tezkiresi bir ön söz, dört bölüm ve hâtimedden oluşmaktadır. Ön sözden sonraki bölümlerde kendisi de dahil yirmi dört Enderunlu şair hakkında bilgi verilmiştir. Âkîf verdiği bilgileri manzum beyitlerle pekiştirme yoluna gitmiştir. Ancak, Enderunlu Âkîf'in biyografisiyle ilgili yaptığımız araştırma sonucunda hayatı hakkında fazlaca aydınlatıcı bilgi olmadığını gördük. Yalnızca, Mirât-ı Şî'r tezkiresinin hâtime bölümünde Âkîf, kendisiyle ilgili az da olsa tanıtıcı bilgiye yer vermiştir.

Yaptığımız ön çalışma sonucunda Âkîf'in Mir'ât-ı Şî'r tezkiresi üzerinde metin ve inceleme olarak herhangi bir çalışma yapılmadığını tespit ettik. Halbuki Mir'ât-ı Şî'r

tezkiresi " sadece Enderunlu şairleri tanıttığı için tezkireler içerisinde ayrı bir öneme sahiptir. Özgün bir tezkire olması adı geçen esere olan ilgimizi arttırdı.

Eserin dört yazma nüshasının varlığını tespit ettik. Ancak, çalışmamızda İstanbul Millet Kütüphanesi Ali Emirî Efendi Kitaplığı 773 kayıtlı tezkire nüshasıyla Topkapı Sarayı Kütüphanesi Emanet Hazinesi 1522 numaralı yazma nüshadan yararlandık. Temin edebildiğimiz bu iki nüshanın nüsha farklarını göstermeye gayret ettik. Eserin ayrıca İbnülemin Mahmut Kemal Kitaplığı ve İstanbul Üniversitesi'nde birer yazma nüshaları daha vardır.

Çalışmanın başlangıç aşamasında tez konusunun tespiti, metnin elde edilmesi ve çalışmalarında katkıda bulunan danışmanım Sayın Prof. Dr. Mine MENGİ' ye; kaynak ve manevî destek yardımı aldığım Yard. Doç. Dr. Hüseyin GÜFTA' ya; Arapça kısımların okunmasında emeği geçen Yunus BAYRAKTAR'a; Farsçaların okunmasında benden yardımını esirgemeyen değerli dostum Mehmet AKÇİMEN'e teşekkürü bir borç bilirim.

Mehmet KILCI

KISALTMALAR

AE.	: Ali Emîrî
a.g.e.	: Adı geçen eser
a.g.m.	: Adı geçen makale
Ank.	: Ankara
Ans.	: Ansiklopedi
bkz.	: Bakınız
c.	: Cilt
E.	: Eser
Ed. Fak.	: Edebiyat Fakültesi
Ef.	: Efendi
Ens.	: Enstitü
Haz.	: Hazırlayan
Hz.	: Hazreti
İst.	: İstanbul
İst. Üniv	: İstanbul Üniversitesi
Ktp.	: Kütüphane
Mad.	: Madde
MEB	: Milli Eğitim Bakanlığı
s.	: Sayfa
T.	: Topkapı Sarayı nüshası
T.C.	: Türkiye Cumhuriyeti
TY.	: Türkçe Yazmalar
Üniv.	: Üniversite
vb.	: Ve benzeri
Yay.	: Yayıncılık
Yk.	: Yaprak

1. BÖLÜM

GİRİŞ

Şairlerin hayatlarından ve eserlerinden söz eden ansiklopedik karakterli biyografik eserlere tezkire denir. Tezkireler bütün doğu edebiyatlarında bir çeşit edebiyat tarihi vazifesi görmüşlerdir. Arap edebiyatında tabakat geleneği içinde varlık gösteren bu tür eserler, Türk ve İran edebiyatlarında büyük ilgi görmüş ve birçok tezkirenin yazılmasına sebep olmuştur.¹

Tezkire, kelime olarak oldukça geniş bir kullanım alanına sahiptir. Arapça “zıkr” kökünden türeyen bu kelime anma, hatırlama, sözünü etme manalarına gelir.² Bu bağlamda tezkire, genel manada hatırlatma veya hatırlamaya vesile olma anlamı ifade eder. Tezkire kelimesi geniş sözlük anlamlarına binaen çeşitli manalarda kullanılmıştır: Askerin terhis olduğunu bildiren kağıt; bir haberi hatırlatmaya yarayan kısa pusula; bir iş için hükümetten alınan izin kağıdı; resmî dairelerin kullandıkları yazışmalar, bunların başlıcalarıdır.

Tezkire kelimesi sözlük anlamlarının dışında bir edebiyat terimi olarak karşımıza çıkar. Bu manada kelime, Osmanlı toplumunda yaşamış ve yaşadığı çağa damgasını vurmuş her meslekten yaratıcı kişinin biyografisini temel alan bir türdür. Tezkire yazarı belirli bir meslekte tanınmış kişilerin, sözgelimi evliya, hattat, mimar ve mûsikî ustasının hayatını konu alabilir.³ Ancak tezkire kelimesi en geniş kullanım alanını şairlerin hayatlarıyla şiirlerinden söz eden kitaplarda bulmuştur.⁴

Şuara tezkirelerinde şairler genellikle mezhep, meslek ve bölge ayrımı yapılmadan zikredilirler. Şairler, tezkirelerin kendine has plânı içerisinde sultan şairlerin ardından ya elifba sırası ya da ebced sırasına göre tezkiredeki yerlerini alırlar. Bunların dışında bir zümre ya da mezhepten söz eden tezkireler de vardır. Sadece Mevlevî şairlerinden söz

¹ Pervin Çapan, *18. Yüzyıl Tezkirelerinde Edebiyat Araştırma ve Tenkidi* (basılmamış doktora tezi), Fırat Üniv. Sosyal Bilimler Enstitüsü, Elazığ, 1993, s. XI

² Mustafa İsen, *Ötelerden Bir Ses*, Akçağ Yay., Ank., 1997, s. 28

³ a.g.e., s. 29

⁴ Abdulkadir Karahan, *Tezkire Mad.*, İslam Ans., C.12, MEB Yay., s. 225

eden Tezkire-i Şuarâ-yı Mevleviyye ve enderunda yetişmiş şairlere yer vermiş Mir'ât-ı Şîr'de olduğu gibi...⁵

1.1. Türk Tezkireciliği

Tezkireler, tanınmış kişilerin hayat hikâyelerinden bahseden edebî eserlerdir. Terim anlamında tezkire kelimesi, şairlerin hâl tercümelerini konu alan ve eserlerinden örnekler veren mecmua, kitap olarak karşımıza çıkar.⁶

Tezkireler bütün doğu edebiyatlarında bir çeşit edebiyat tarihi vazifesi görmüşlerdir. İslam dünyasında ilkin Hz. Peygamber'in hayat ve faaliyetlerinin incelenmeye başlanması biyografik eserlerin ortaya çıkmasına vesile olmuştur. Başta Hz. Peygamber olmak üzere İslam tarihindeki örnek şahsiyetlerin takdimi biyografiyi gündemde tutan önemli bir husustur.⁷ Arap edebiyatında tabakat geleneği içindeki bu eserler Türk ve İran edebiyatında büyük ilgi görmüş ve birçok tezkirenin yazılmasına sebep olmuştur.⁸

12. yüzyıl sonlarına kadar Arapça olarak devam eden biyografi yazma geleneği 13. yüzyıldan itibaren yerini Farsça örneklerle bırakmaya başladı. Farsça'da türün ilk örneğini Lûbâbü'l-elbâb adıyla Muhammed el-Avfi verdi. Bunu Molla Câmî takip etti. Câmî, sekiz bölümden meydana gelen Bahâristân adlı eserinin yedinci bölümünü şair biyografilerine ayırmıştır. Bu bölümde toplam 38 şairden söz edilir. Bu edebiyatta asıl dikkate değer örnek Devletşâh tarafından kaleme alınmış Devletşâh Tezkiresi'dir. Ali Şîr Nevâî'ye takdim edilen bu eser Fars ve Türk tezkirelerine modellik etmiş, benzer örneklerden daha çok şahsın biyografisini ihtiva etmiştir.⁹

⁵ İskender Pala, *Ansiklopedik Divan Şiiri Sözlüğü*, Akçağ Yay., Ank., 1990, s. 496-497

⁶ Mehmet Zeki Pakalın, *Osmanlı Tarih Deyimleri ve Terimleri Sözlüğü*, C.III, MEB, İst. 1993, s.486

⁷ Mustafa İsen, a.g.e., s.2

⁸ Pervin Çapan, a.g.t., s. XI

⁹ Mustafa İsen, a.g.e., s.5

Türk edebiyatındaki ilk tezkire Ali Şîr Nevâî'ye aittir. Mecâlisü'n-nefâis adını verdiği tezkire, sekiz bölümden meydana gelir. Şairler meclis adı verilen her bölümde kronolojik olarak sıralanmıştır.¹⁰

Anadolu sahasında giderek artan şiir ve şair sayısı sonucu bunları bir araya getirme, benzerlerini ayırt etme gayreti başlamıştır. Bu durumun Anadolu'da tezkireciliğin başlayıp yayılmasına etkisi olmalıdır! İyiden iyiye hissedilen biyografi ve kısmen edebiyat tarihi ihtiyacı tezkirecilik geleneğiyle telafi edilmeye çalışılmıştır. Bu bağlamda Anadolu sahasında ilk tezkire 16. yüzyılda Sehî Bey tarafından kaleme alınan Heşt-Behişt'tir. Nitekim Sehî Bey'den hemen sonra tezkire türünün Anadolu'da peş peşe güzel örneklerinin verilmesi, ihtiyacın ne kadar derinden hissedildiğinin bir göstergesidir.¹¹

XVI. yüzyıla kadar verilen manzum ürünleri ve sanatçıları bir araya getirme ihtiyacını Fars edebiyatının taklidi sonucu yazılan tezkireler olarak değerlendirilmemelidir. Türk edebiyatında tezkire türüne ait 31 eser vardır.¹²

Genel olarak tezkirelerde şairlerin doğum yeri, adı, lakabı, öğrenim durumu, mesleği, hocaları, varsa ölüm tarihi, mezarının yeri, kişiliği, kişiliğiyle ilgili değerlendirmeler, eserleri ve eserlerinden örnekler yer alır. Bu muhteva bize Fars edebiyatından geçmiş olup tezkirecilik tarihi boyunca da benzer ölçülerle devam etmiştir.¹³

16. yüzyılda Sehî Bey'in Heşt Behişt'iyle başlayan Latîfî, Ahdî, Âşık Çelebi ve Hasan Çelebi'yle peş peşe süren tezkireler taklit değil, kendi ölçülerinde olgun birer eser özelliği taşırlar. Bu yüzyıl tezkirelerinin en belirgin özelliği şairlerin büyük bir bölümünün tezkire yazarı tarafından ele alındıkları dönemden önce yaşamış olmalarıdır.¹⁴

¹⁰ İskender Pala, a.g.e., s.495

¹¹ Mustafa İsen, a.g.e., s.16

¹² a.g.e., s.30

¹³ a.g.e., s.12

¹⁴ a.g.e., s.32

17. yüzyılda tezkirecilik geleneği bazı değişikliklerle sürmektedir. Sâdıkî, Riyâzî, Fâizî, Yümnî, Rızâ, Âsım ve Güftî bu yüzyıla damgasını vurmuş tezkirecilerdir. Bu yüzyılın bir önceki yüzyıldan farkı, yaşayan ya da ağırlıklı olarak çağdaşları olan şairlere yer verilmesidir. Bu da tezkirelerde biyografinin kısılması anlamına gelmektedir. Herkesçe bilineni tekrar etmek istemeyen tezkireci, biyografiyi olabildiğince kısaltmış buna mukabil verilen örnek şiir sayısını arttırmıştır.¹⁵

18. yüzyılda Mûcib, Safâî, Sâlim, Belîğ, Safvet, Râmiz, Silahdarzâde, Esrâr Dede ve Âkif tezkire yazar şahıslar olarak dikkat çekerler. Bu asrın tezkirelerindeki en belirgin özellik bir önceki asra tepki ve 16. yüzyıl tezkirelerine özentisi olmasıdır. Bu yüzyıl tezkireleri de 16. yüzyıl tezkireleri gibi uzundur.

1.2.Enderunlu Mehmed Âkif'in Hayatı

Enderunlu Mehmed Âkif hakkında devrin kaynaklarında bir bilgiye rastlanmamaktadır. Âkif'i bizler kendi eseri *Mir'ât-ı Şi'r*'in hâtime bölümünde verdiği sınırlı bilgi ile tanıyoruz. Günümüz biyografik eserlerinde de Âkif'i tanıtan bir yazıya rastlayamadık. Âkif hakkında kısaca bilgi veren eserlerden temin edebildiklerimizden Son Asır Türk Şairleri¹⁶ adlı eserinde M. Kemal İnal, Âkif'i tezkiresinin hâtime bölümünden hareketle tanıtmıştır. Aynı şekilde Türk Edebiyatının Kaynaklarından Şuara Tezkireleri¹⁷ adlı eserinde Haluk İpekten'in de aynı yola başvurduğunu görüyoruz. Dolayısıyla Âkif'in hayatını derinlemesine ele alıp incelememiz gereken bu çalışmamızda oldukça sınırlı tanıtıcı bilgiyle yetinmek durumunda kaldık.

Enderunlu Âkif, eserinin hâtime bölümünde kendini tanıtırken asil bir aileden geldiğini söylemektedir. Buna göre, büyük dedesi Koca Bekir Paşa vatanı uğruna yıllarca değişik makamlarda görev almış ve vilayetlerin çoğunu vazifesi gereği dolaşmıştır. Koca Bekir Paşa'nın aldığı görevler arasında çavuşbaşılıktan sonra Mekke-i Mükerrreme vezirliği, Mısır ve Bosna kaptan-ı deryalığı yer alır. Koca Bekir Paşa, elde ettiği bu üstün

¹⁵ Mustafa İsen, a.g.e., s.33

¹⁶ İ. Mahmut Kemal İnal, *Son Asır Türk Şairleri I*, Dergah Yay., İst., 1988.

¹⁷ Haluk İpekten, *Türk Edebiyatının Kaynaklarından Şuara Tezkireleri*, Atatürk Üniv. Yay., Erzurum, 1986.

başarılarla Sultan Mustafa Han'ın kızı Safiyye Sultan'la izdivacını ekleyerek şan ve şöhretini arttırmıştır.

Enderunlu Mehmed Âkif, Koca Bekir Paşa'nın çocuklarından hassa emiri Mehmed Bey'in torunudur. Haluk İpekten, adı geçen eserinde Mehmed Âkif'i Mehmed Bey'in oğlu olarak tanıtır. Ancak, Mir'ât-ı Şi'r'in hatime bölümünde Âkif, Mehmed Bey'in torunu olduğunu yazmıştır. Yine burada geçen Koca Bekir Paşa, Mehmed Âkif'in dedesi değil büyük dedesidir.

Âkif çocukluk ve ilk gençlik yıllarında dedesi Mehmed Bey'in nezâreti altındadır. Böylece ilk öğrenimini dedesinden alan Âkif, 1779 (1193) tarihinde Enderun'a girmeyi başarmıştır. Kiler-i Hassa'da geçen uzun bir zaman diliminin sonuna doğru Mir'ât-ı Şi'r tezkiresini yazdığı tarih olan 1796 (1211)'da aynı görevi sürdürmektedir.

Ancak, Âkif tercüme-i hâlinde bile kendini yeterince tanıtmadığına göre diğer eserlere bakmak nafile olur. 23 şairden sonra kendine de hâtime bölümünde yer veren Âkif'in burada kendini pek tanıttığı söylenemez. Doğum tarihi ve yeri, çocukluğunun nerelerde ve nasıl geçtiği, öğrenim durumu, hocaları, mesleği, kişiliği vb. gibi bilgilere tezkiresinde rastlanamamaktadır. Kaldı ki kendisi de bir şair olan Âkif, zümrece ele alıp tezkiresinde yer verdiği diğer şairler gibi Enderun'a mensuptur.

1.3.Enderunlu Mehmed Âkif'in Kişiliği

Enderunlu Âkif'in nasıl bir kişiliğe sahip olduğu hakkında da yeteri kadar bilgiye sahip değiliz. Kaynaklarda da onun mizacı hakkında bir bilgi mevcut değildir.

Âkif, eserinin ön sözünde şair olmadığını ve olamayacağını bunun için de adının unutulmaması için tezkire yazmaya karar verdiğini ifâde etmektedir. Mir'ât-ı Şi'r'i incelediğimizde muhtelif yerlerde Âkif'e ait beyitler ve şiirlere rastlıyoruz. Yine bu incelememiz neticesinde Âkif'in tevâzu örneği gösterdiğini şiirlerinin yabana atılamayacak güzellikte olduğu kanaatine varıyoruz.

Âkif'in kişiliğini ve mizâcını etraflı bir şekilde incelemek ayrı bir çalışma gerektirdiğinden sz fazla uzatmıyoruz. İyi bir psikoloji bilgisi, tahlil ve analiz Âkif'in şahsiyetini gözler önüne serer. Bu, yaptığımız çalışmanın boyutlarını aşar. Bizler hazırda olan malzemedен hareketle Âkif'in kişiliği hakkında bilgi vermek durumundayız.

2. BÖLÜM

2.1.Mir'ât-ı Şi'r'in Tanıtılması

Mir'ât-ı Şi'r bilindiği üzere bir şuara tezkiresidir. Bu tezkirede yer alan şairlerin tamamı Enderun'a mensup şahıslardır. Bu yönüyle tezkire, kendi türünde özgün bir eserdir.

Mir'ât-ı Şi'r tezkiresini Âkif, kendi içinde bölümlere ayırmıştır. Eser bir ön söz, dört bölüm ve hâtime olmak üzere altı bölümden oluşmaktadır. Ön söz ve hâtime dışındaki bölümlerde, şairler ele alınarak değerlendirilmiştir.

Şairler için ayrılan bölümler, Enderun sisteminin alt yapısında bulunan kademelere göre belirlenmiştir. Söz konusu bölümler, 17. yüzyıl ve sonrasına göre oluşan Enderun sistemine göre düzenlenmiştir. 17. yüzyıl öncesinde ise Enderun'un bölümlerinde farklılaşmalar görülmekle birlikte bu yüzyıldan sonra birçok bölümün kaldırıldığı dikkati çekmektedir. Âkif, şairleri tanıtmada Enderun'un şu bölümlerini esas almıştır:

1. Hâne-i Hâssa: Enderun kademelerinin sonuncusu olup Fatih tarafından kurulmuştur. Hâne-i Hâssa'nın dört meşhur zabiti vardır. Bunlar Has odabaşı, Silahdar, Çuhadar ve Rikabdar'dır. Bu zabitlerden sadece Has odabaşı padişahın huzuruna çıkmaya yetkilidir. Has odalılarının görevleri arasında Hırka-i Saâdet Dairesi'ni temizlemek, eşyasının bakımını yapmak, kandil gecelerinde öd ağacı yakmak, gül suyu dökmek ve mukaddes emanetleri korumak gibi işler sayılabilir.

2. Hazîne-i Humâyûn: Enderun'un bu bölümü de Fatih tarafından kurulmuştur. Bu bölümün amirleri Hazinedar-başı ve Hazine kethudasıdır. Hazinedar başı sarayın en saygın görevlilerinden biridir. Sarayda hizmet gören iki bin civarındaki saray sanatkarlarının başı olduğu gibi Enderun hazinesi ve saraya ait mücevher ve kıymetli eşyanın korunmasından da sorumluydu.

3. Kilâr-ı Hâssa: Bu bölümün de kurucusu Fatih Sultan Mehmet'tir. Bu bölümün amiri Serkilârî-i Hâssa'dır. Bu bölümde çalışanlar yemek işlerinden sorumluydu. Padişaha yemek servisi yapmak bu koğunun göreviydi. Kilâr-ı Hâssa'da çalışanlar;

Harem-i Humayun'un ekmek, et, yemiş, tatlı, şerbet gibi her türlü yiyecek ve içecek ihtiyacını hazırlar ve muhafaza ederdi.

4. Hâne-i Seferli: IV. Murad tarafından kurulmuştur. Buradakiler önceleri halkın çamaşırlarının yıkanıp düzenlenmesi hizmetini görürken daha sonra çalışmalar sanata kaydırılmış buradan musikişinas, kemankeş, pehlivan, berber vb. birçok sanatçı yetişmiştir.¹⁸

Âkif, Enderun'un bu bölümlerinden yetişen, kendine yakın gördüğü ve tanıma imkânı bulduğu çağdaşı olan şairlere tezkiresinde yer vermiştir. 23 şair muhtelif bölümlerde tezkirede Âkif tarafından tanıtılmıştır. Ayrıca Âkif, kendine başlı başına bir bölüm ayırmamıştır. Biyografisine ait bilgilere ön söz ve hâtime bölümlerinde rastlamak mümkündür. Şairlerin bölümlere göre dağılımı şöyledir:

Hâne-i Hâssa Şairleri: Ârif, Yâver, Nazîf, Rif'ât, Nâşid ve Râ'ik.

Hazîne-i Humâyûn Şairleri: Şâkir, İbâdî, Nedîm, Ferîd, Nısfet, Fâzıl, Es'ad ve Reşîd.

Kılâr-ı Hâssa Şairleri: Hâmid, Fennî, Vâsîf, Feyzî, Ârif-i Dîger, Râ'if ve Hâmid-i Dîger.

Hâne-i Seferli Şairleri: Râsih ve Kâmil.

Enderunlu Âkif, bu tasnifi yaparken şairlerin yeteneklerini göz önünde bulundurarak yapmamıştır. Şairlerin Enderun'da mensûbu oldukları alt bölümleri dikkate alarak böyle bir sınıflandırmaya gitmiştir. Hâl böyle iken her bölümde Âkif'in kabiliyetli gördüğü ve tezkiresinde daha çok yer ayırdığı şairler mevcuttur.

Mir'ât-ı Şî'r'in ön söz ve hâtime bölümlerden söz etmek gerekiyor. Mehmed Âkif, diğer tezkire yazarları gibi tezkirecilik geleneğinin çizdiği sınırlar dahilinde eserine bir ön sözle başlayıp onu bir hâtime (son söz) ile sonlandırıyor.

Âkif, ön söze tevhid ile başlamıştır. İnsanı en güzel şekilde yarattığı ve konuşma gibi üstün bir vasıfla şereflendirdiği için Allah'a sonsuz şükrünü beyân ettikten sonra

¹⁸ İslam Ansiklopedisi, *Enderun Maddesi*, C.11, Türkiye Diyanet Vakfı Yay., İst., 1995, s.186

peygamber övgüsüne geçiyor.

Peygambere tahiyyât, salât ve selâmdan sonra şairlikle ilgili düşüncelerine yer vermektedir. Herkesin şair olamayacağı üzerinde duran Âkif, şairliğin Allah vergisi olduğuna değinir:

"tecellî-i Zü'l-celâlî her kimin 'andelîb-i zebân-ı sihr-beyânın terennüm-sâz ve kafes-i tenden bülbül-i şeker-feşân nâtıkasın hoş-âvâz eyler ise ol zât-ı sa'âdet-âyât tûtî-i şeker-hây-ı belâgat ve tezerv-i şîrîn-beyân-ı fesâhat olur..."

Peygamber övgüsünden sonra oldukça uzun bir Sultân Selîm Hân övgüsü yer almaktadır. Enderunlu Mehmed Âkif bu kısımda Selim Hân'a olan övgüsünü çeşitli yollarla göstermektedir. Bunların arasında münferid beyitler, kaside ve mesnevî tarzında yazdığı beyitlerden müteşekkil övgü yolları yer almaktadır.

Ön söz bölümünde Âkif, kendi hayatından kesitler sunmaktadır. 1193 (1779) tarihinde Enderun'a girdiğini ve *"verziş-i beyhûde ile şâ'ir ve inşâ-yı edebiyâtta mâhir olamayup..."* demek suretiyle şiir yazma yeteneği olmadığı için tezkire yazma işine atıldığını ifade etmektedir.

Enderunlu Mehmed Âkif, eserinin hâtime bölümünde, Mir'ât-ı Şi'r'i tamamladığı için Allah'a hamd u senâdan sonra eserini yazma sebebi üzerinde durur. Buna göre Âkif eserinden dolayı hayırlı bir dua almayı ve Allah'ın rahmetine erişmeyi hedeflemektedir:

"şâyed bir edîye-i hayriyye ve rahmet-i samedâniyye celbine şâyân olur mulâhazasıyla bi-tarîki'l-icmâl terceme-i hâlim ve ba'zı eser-i hâme-i perîşân me'âlüm nigâşte-i sahife-i beyân kılınır ve billâhi't-tevfik..."

Âkif, ön sözde olduğu gibi hâtimede de hayatından kesitler sunmaktadır. Bunu yaparken bir plân dahilinde yazmaktan çok gelişigüzel vermeyi tercih etmiştir. Diğer şairlere ayırdığı gibi kendine başlı başına bir bölüm ayırmamıştır.

Âkif, eseri yazarken bilerek ya da bilmeden oluşan hatalardan dolayı af talebinde bulunmayı ihmal etmemiştir. Ardından Âkif'e âit bir naat, üç gazel, bir kıta ve bir

muhammes yer almaktadır. Eserin sonunda ise tezkireye **Mir'ât-ı Şîr** adını veren Enderunlu Vâsîf'ın bu eserin tamamlandığını gösteren bir tarih manzumesi yer almaktadır.

2.2. Tezkirenin Değerlendirilmesi

2.2.1. Tezkirede Geçen Şahıslar

Tezkirede 23 şaire yer verilmiştir. Bu 23 şair, tezkirenin bünyesi içerisinde dört farklı bölümde yer almaktadır. Âkif, bu dağılımı şairlerin yeteneklerinden ziyâde mensubu oldukları Enderun'un bölümlerine göre yapmıştır. Şairler, içinde bulundukları bölümlere göre şöyle sıralanmaktadır:

Hâne-i Hâssa Şairleri

1. Ârif
2. Yâver
3. Nazîf
4. Rif'ât
5. Nâşid
6. Râ'ik

Hazîne-i Humâyûn Şairleri

1. Şâkir
2. İbâdî
3. Nedîm
4. Ferîd
5. Nısfet
6. Fâzıl
7. Es'ad
8. Reşîd

Kılâr-ı Hâssa Şairleri

1. Hâmid
2. Fennî
3. Vâsıf
4. Feyzî
5. Ârif-i Dîger
6. Râ'if
7. Hâmid-i Dîger

Hâne-i Seferli Şairleri

1. Râsih
2. Kâmil

Yukarıda hâne-i hâssa şairleri arasında yer alan şairlerden Yâver ile Nazîf, nüshalarda farklı olarak yer almışlardır. Ali Emirî nüshasında daha uzun ve ayrıntılı olarak kendilerine yer bulan bu şairler, Topkapı Sarayı Müzesi nüshasında ise oldukça kısadır. Neredeyse biri diğerinin özeti olabilecek durumdadır. Nüsha farklılıkları da gösterilemeyecek kadar çoktur. Dipnotta gösterilemeyecek kadar çok olan bu farklılıklardan dolayı, Ali Emirî nüshasındaki şeklini olduğu gibi vermeyi uygun gördük. Ancak bu iki şairle ilgili şüphe bırakmamak için Topkapı Sarayı Müzesi nüshasındaki şekillerini de metnin sonuna aldık.

Her iki nüshada şairlerin sıralanışı birbirinin paralelinde değildir. Söz konusu şairler, bölümleri aynı kalmak koşuluyla sıralamada farklılık arz etmektedir. Bununla beraber kilâr-ı hâssa şairleri içinde yer alan Hâmid ve Hâmid-i Dîger mahlaslı şairlerin nüshalarda yer değiştirdiğini görüyoruz. Ali Emirî nüshasında Hâmid mahlaslı şair, Topkapı Sarayı Müzesi nüshasında Hâmid-i Dîger olarak değişmiştir. Bu değişikliği şairlerin ele alınış sırasına bağlamak daha doğru olur. İki nüshada şairlerin yerleri aynı periyodik sıra içerisinde değildir. Neredeyse tamamına yakını yer değiştirmiştir.

2.2.2. Tezkirede Geçen Eserler

Tezkirede geçen eserlerin sayısı fazla değildir. 23 şairin her birine ait birer divan olduğu da şüphelidir. Âkif, birkaç şairin divanından bahsetmektedir. Ancak bu bahis, diğer

şairlerin divanı olmadığını göstermez. Enderunlu Âkif, şairlerin eserlerinden çok şöhret buldukları ya da beğeni toplayan şiirlerinden alıntılar yaparak tezkiresine almıştır. Âkif bunu yaparken şu kalıp ifadeleri kullanmıştır:

*“ birkaç aded gazel-i âbdâr zîb-i sahîfe-i âsâr kılındı,
eşâr-ı belâgat-şîârları nigâşte-i sahîfe-i nâ-dîde âsâr kılındı,
bir aded gazel-i âbdâr-ı rengîn-edâ sebt-i cerîde-i perîşân-ımlâ kılındı,
bazı gazeliyyât-ı eşâr-ı âbdârları tahrîr olundı,
bazı ebyâtı ve âsâr u eşâr-ı belâgat-âyâtı sebt-i cerîde-i ımlâ kılındı,
işbu eşâr-ı âbdârı nigâşte-i silk-i sutûr kılındı,
berây-ı isbât-ı eşâr-ı belâgat-medârlarından çend aded gazel nigâşte-i tastîr kılındı,
işbu eşâr-ı fasâhat-medâr şâir-i mezbûrun kelimât-ı belâgat-simâtındandır,
âsâr-ı eşâr-ı âbdârı nüvişte-i tâze-tarh-ı sahîfe-i beyân kılındı ... ”*

Tezkirede geçen eserler şunlardır:

1. Sâlim ve Hasan Çelebi tezkireleri
2. Sultan Selim Hân Divanı
3. Nâşid Divanı
4. Şâkir Divanı
5. Fâzıl Divanı
6. Huban ve Zenan-nâme
7. Hamse-i Âtâyî
8. Hâmid Divanı

18. yüzyıl tezkireciliği 17. yüzyıl tezkireciliğinden farklılıklar arz eder. Bu yüzyıl, kendinden önceki yüzyıla tepki ve 16. yüzyılın mükemmel örneklerine özentidir. 17. yüzyıl tezkirelerinde önceki yüzyıllarda yaşamış şairlerden çok aynı çağ şairleri ön plâna çıkar. Bu sebeple söylenen ve bilinen şeyleri tekrar etmemek için biyografiler kısalmış, örnek verilen şiirler artmıştır. 16 ve 18. yüzyıl tezkirecileri ise kendi dönemlerinden önce yaşayan şairler olduğu için toplanan bütün bilgileri ihtiva ettiklerinden uzundurlar.

Enderunlu Mehmed Âkif, eserinin ön sözünde tezkireyi kaleme alırken kimlerden etkilendiğini açıklamıştır. Buna göre 16. yüzyıl tezkirecilerinden Hasan Çelebi ile 18. yüzyıl şair ve tezkirecilerinden Sâlim'den etkilenmiştir. Âkif bunu kendi ifâdesiyle şöyle aktarmaktadır:

“merhûm Sâlim-i nâ-dîde-edâ ve Hasan Çelebî ve tezâkir-i sâ'irenün dîbâcelerinde destûru'l-[°]amel-i mer[°]î olan kâ'ide-i küllîye üzre zill-ı zalîl-i bî-[°]adîl-i hümayûnlarında müstezâl oldukları mülûk-ı sûtâde-sülûk hazerâtının kelâm-ı dürrü'n-nizâm ve eş[°]âr-ı bedî'ü'l-insicâmlarıyla tezyîne ibtidâr eyledükleri nümâyân olup...”

Âkif, tezkirenin ön söz bölümünde Sultan Selim Han övgüsüne sayfalar ayırmıştır. Mehmed Âkif, Selim Han'ı övmenin hemen her yolunu denemiştir. Ön sözün sonlarına doğru Sultan Selim'den örnek şiirler verileceğini öğreniyoruz. Ancak her iki nüshada da neredeyse bir sayfaya yakın boşluk bulunmasına rağmen alıntı yapılmadığını görüyoruz. Enderunlu Âkif, Sultan Selim'e ait birkaç gazel vereceğini şu cümlelerle ifâde etmektedir:

“şevketlü kerâmetlü efendimiz hazretleri müretteb ve müdevven dîvân-ı belâgat-[°]unvâları olan şehenşâh-ı azîmü's-şândan bir pâdişâh-ı mu[°]ciz-zebân ve şehir-yâr-ı bedî'ü'l-beyân olup nüvişte-i sımt-ı imlâ kılınan çend-[°]aded gazel-i bî-bedel-i âb-dâr ol husrev-i gerdûn-iktidâr ve şehenşâh-ı Sikender-vakârın eş[°]âr-ı bülend-iştihâr ve âsâr-ı sihr-âferîn-i belâgat-şî'ârlarındandır.”

Tezkirede geçen Hamse-i Âtâyî, bir mukayese için zikredilmiştir. Mehmed Âkif, Enderunlu Fâzıl'ın mesnevilerinden olan Huban-nâme ve Zenan-nâme'nin Âtâyî'nin mesnevilerini geride bıraktığı kanaatini taşımaktadır. Bunu şu cümlelerle anlatmaktadır:

“te'lif-gerde-i kil-k-i füsûn-sâzı Hûbân ve Zenân-nâme ismiyle velvele-endâz olan âsâr-ı fasâhat-medâr-ı uzûbet-nisârı insâf bu kim ol vâdîde te'lif-gerde-i belîgân-ı selef Hamse-i Âtâyî ve tarz-ı mesnevîde şâ'ir-i nâ-dîde-zebân merhûm Sâbit-i mu[°]ciz-beyânın ve sâir erbâb-ı ma[°]ârif ü kemâlin eserlerine rûchânı hüveydâ...”

Tezkirede geçen eser sayısının az olması Enderunlu Âkif'in eserden çok şairlerin tanındığı veya şöhret bulduğu şiirlerine öncelik tanınmasına bağlanabilir. Tezkirede her şairin bir divanı olduğu zikredilmemiştir. 23 şairden ancak birkaçının divanından bahsedilmesi diğerlerinin divanı olmadığını göstermez. Sözelimi Vâsıf'ın divanı olduğunu biliyoruz. Ancak Âkif, yakın dostu tezkiresi Mirât-ı Şi'r'in isim babası olan Vâsıf'a ait bir divandan söz etmemiştir. Kayıtlara bakıldığında ise Vâsıf'ın mürettep divanına İstanbul Üniversitesi Kütüphanesinde rastlanmaktadır. Biri tam, biri epeyce eksik iki yazma nüshası vardır.(TY, nr.2791, 5590) Özellikle Dîvân-ı Gülşen-i Efkâr-ı Vâsıf-ı Enderunî başlığını taşıyan nüsha Bağdat'ta güzel bir ta'lik hattıyla Hasan Efendi adlı bir hattat tarafından yazılmıştır.

2.2.3. Şahıslarla ve Eserlerle İlgili Olumlu Değerlendirmeler

Tezkirede şahıslarla ilgili yapılan değerlendirmeler olumlu bir mahiyet arz eder. Değerlendirmeler, şahısların soylarıyla başlar; ilk gençlik yılları, kişiliği, şairliği, dili, başkaları tarafından topladığı beğeni ve şiirlerinin güzelliği ile devam eder. Şahıslarla ilgili olumlu değerlendirmeler, genellikle kalıp ifâdelerle yapılmaktadır. Mehmed Âkif, neredeyse her şairi asrının biricik ve en iyi şairi olarak nitelendirir:

"her vâdîde akrân ü etrâbına rûchânı hüveydâ..."

"her vâdîde bilâ-istinâd elsine-i selâsede akrân ü etrâbına fâyık..."

"erbâb-ı kemâlin vâhidi ve fuzalâ-yı dâniş-verânın ferîdi..."

"her vâdîde akrânına rûchânı zâhir..."

"ibtidâ-yı zuhûrî sâ'irlerin intihâsına sad-hezâr fâyık..."

Enderunlu Âkif, ordu ile ilgili benzetmeleri kullanmayı sever. O, genellikle şairin kalemini ata benzetir; şair ise hem şura güruhunun başı hem de manayı bir düzene sokan atın süvarisidir:

"şâir-i mezbûr hak bu kim bî-reyb ü riyâ ser hayl-i gürûh-ı bülegâ ve fâris-i şebdîz-i sebk-i cevelân-ı manâ..."

Âkif, şairlerin övgüsünü yaparken, her şair için akranlarından daha üstün olduğunu söylemekten geri kalmaz. Ayrıca şairleri tam manasıyla övememekten yakınıır. Yâver için söylediği aşağıdaki sözlerin benzerlerini hemen her şair için de yineler:

“ insâf bu kim tab-ı latîf ü mîzâc-ı nezâket-redîf ile mümtâz-ı akrân ve ser-firâz-ı sühan-verân etvâr-ı pesendîdesi ve ahlâk-ı hamîde ile muttasıf bir mîr-i maârif-semîr ne kadar sitâyîşinde itrâ olunsa tekâver-i çâbü-k-pâ-yı kalem lagzîde-pâ-yı hufre-i acz olmagın...”

Âkif, birçok şairin şiirleri için, gönle hoş geldiğini ve benzerinin yazılamayacağını ifâde eder. Buna göre adı geçen şair, herkesçe beğenilerek gıpta edilen şiirleriyle yeni bir tarzın öncüsüdür:

“eşâr-ı dil-pezîr ü âsâr-ı bî-nazîri zîver-efser-i erbâb-ı kemâl ve dürr-i şâh-vâr-ı sadeççe-i fazl ü efdâl tarz-ı nâ-dîde ve eşâr-ı pesendîdesi gıpta-fermâ-yı bülegâ-yı nâdire-güftâr ve reşk-âver-i maârif-şîâr...”

Enderunlu Âkif, bazı şairlerin şahsiyetlerine değinmemektedir. Şairlerin kişilikleri itibâriyle ilk dikkati çeken yönleri akıllı, zeki, edepli, olgun, âlim ve faziletli kişiler olmalarıdır:

“edîb ü kâmil ü âlim ü fâzıl...”

“hiddet-i zihn-i selîm ve nezâfet-i tab-ı müstekîm...”

“edîb ü erîb lebîb ü necîb hasîb ü nasîb...”

“zâde-i tab-ı selîm ve eser-i zihn-i fehîmleri...”

“hiddet-i zihn-i fehîm ve mâye-i tab-ı selîm ile müşârün-bi'l-benân...”

Bununla beraber şairlerin hoş sohbet ve herkes tarafından takdîr edilen kişiler olması dikkati çekmektedir:

“ârif-i asîl-i meclis-ârâ ve hoş sohbet nâtika-perdâz-ı şîrîn-ülfet-i sebûk-rûh bî-tekillûf müvâsenet-i mahbûbü'l-kulûb-ı erbâb-ı zerâfet...”

“hoş sohbet-i meclis-ârâ ve şîrîn ülfet...”

Ayrıca nezâket, pâk bir soydan gelmesi, yumuşak huyluluk gibi yönlerle de şairleri ele almaktadır:

“tab-ı latîf ü mizâc-ı nezâket-redîf ile mümtâz-ı akrân...”

“şâir-i müşârün-ileyh edîb ü lebîb asl-ı necîb sâhib-i fıkır-ı sa’ib leyyinü’l-cânib...”

Enderunlu Mehmed Âkif, şairleri değerlendirirken birbirine yakın olumlu ifâdelere başvurmaktadır. Bunlardan bazılarını şair ismi vererek ele almak istiyoruz:

Fâzıl:

“şâir-i mezbûr nâzım-ı dürr-i semîn-i kelimât-ı rengîn şâir-i nâdire-güftâr-ı belâgat-âyîn nüsha-i câmi’a-i ilm ü fûnûn fihrist-i kitâbe-i dürr-i meknûn münşî-i nûkte-senc-i âteşîn-zebân dürretü’t-tâc-ı efser-i dâniş-verân...”

“ibtidâ-yı zuhûrî sâirlerin sad-hezâr intihâsına fâyık ve kelimât-ı belâgat-simât u nazm-ı fasâhat-âyâtı nigâşte-i evvelîn-i kitâbe-i kemâle lââyık...”

Vâsıf:

“uzûbet-i zebân ve şîrînî-i şi’r-i bedî’ü’l-insicâmı halâvet-bahş-ı mezâk-ı ehl-i dilân olarak bir şâir-i mâhir-i âteşîn-zebân sühan-sâz-ı belâgat-perdâz dinmege lââyık ve her vâdîde akrân u etrâbına fâyık...”

Hâmid:

“emsâl ü etrâbına hezerân vech ile fâyık ve eş’âr-ı sihr-âsârı şâbâş u tahsîne lââyık...”

“ Fârisî ve Türkî eşâr-ı dürrer-bârı ve tabirât-ı rengîn-dil-nişîni pesendîde-i bûlegâ-yı nûkte-sencânân ve gıpta-fermâ-yı fusahâ-yı sihr-gûyân edîb ü fâzıl dânâ-yı mezâyâ-yı nikât rumûz-âşînâ-yı maârif-simât bir mîr-i fatânet-semîr...”

Ârif:

“inşâ ve uzûbet-i şî'r-i belâgat-peymâsı gıta-femâ-yı fusahâ-yı Rûm ve reşk-âver-i belîgân-ı her merzûbân şâir-i sihr-âferîn-i bedî'ü'l-beyân ve münşi-i bercis-i dâniş-i utârid-nişân...”

“râyiz-i yekrân-ı belâgat eşheb-rân-ı fezâ-yı fasâhat edîb ü kâmil ü âlim fâzıl...”

Nâşid:

“sohbetinin kelîm-i nâdire-perdâz-ı âşûfte-i selâseti edîb ü erîb lebîb ü necîb hasîb ü nesîb arîf ü asîl-i meclis-ârâ ve hoş sohbet nâtika-perdâz-ı şîrîn-ülfet-i sebûk-rûh...”

“bî-tekellûf müvâsenet-i mahbûbü'l-kulûb-ı erbâb-ı zerâfet dervîş-nihâd ve pâk-akîdet-i şî'ri bî-nazîr inşâsı dil-pezîr tabîat-ı pâkizesi şöhret-gîr...”

Enderunlu Mehmed Âkif, tezkiresinde şairlerle ve şiiirlerle ilgili değerlendirmeler yapmaktadır. Bu değerlendirmelere eserleri dâhil etmemektedir. Zaten Âkif'in tezkiresinde eser isimlerinin azlığı dikkat çekicidir. Enderunlu Fâzıl'ın Huban-nâme ve Zenân-nâme'sinin dışında değerlendirme yaptığı bir esere rastlamak mümkün değildir. O, eserden çok şiir değerlendirmesi yapmayı yeğlemiştir.

Enderunlu Mehmed Âkif, Huban-nâme ve Zenan-nâme adlı eserleri değerlendirirken bunların o çağda getirdiği yankı üzerinde durmaktadır. Ayrıca önceki eserleri daha üstün olduğuna ve daha çok tercih edildiğine dikkat çekmektedir. Âkif, adı geçen eserleri değerlendirirken şu sözleri sarf etmektedir:

“te'lif-gerde-i kilik-i füsûn-sâzı Hûbân ve Zenân-nâme ismiyle velvele-endâz ve cilve-perdâz olan âsâr-ı fasâhat-medâr-ı uzûbet-nisârı insâf bu kim ol vâdîde te'lif-gerde-i belîgân-ı selef Hamse-i Âtâyî ve tarz-ı mesnevîde şâir-i nâ-dîde zebân merhûm Sâbit-i mu'ciz-zebânın ve sâir erbâb-ı maârif ü kemâlün eserlerine rûchânı hüveydâ ve cümleten keşîde-i hatt-ı butlâna sezâ...”

2.2.4. Şahıslarla ve Eserlerle İlgili Olumsuz Değerlendirmeler

Enderunlu Mehmed Âkif, tezkiresinde olumsuz bir değerlendirmeye yer vermemiştir. Bütün şairleri olumlu bir şekilde değerlendirmektedir. Şairlerin olumsuz yönleri dahi olsa onlara yer vermediği ortadadır. Hâl böyle iken Enderunlu Mehmed Âkif'ten bir edebiyat tarihçisi titizliği beklemek de yanlış olur. Nitekim çağın diğer tezkire yazarlarının da bu konuda Âkif'ten farklı değildirler. Şüphesiz olumsuz değerlendirme yapılmamasında geleneğin payı vardır. Çünkü genelde şura tezkirelerinde olumsuz değerlendirmeye yer verilmez.

Mir'ât-ı Şîr'de olumsuz bir değerlendirmeye rastlayamadığımızı belirttik. Ancak, şairlere tezkirede ayrılan sayfa sayısı bu yönde bize ışık tutabileceği görüşündeyiz. Kısacası Enderunlu Âkif'in fazla beğenmediği sanatçılara da fazla yer ayırmadığını sanıyoruz.

Enderunlu Mehmed Âkif, oldukça sınırlı sayıda bulunan eserleri de değerlendirirken herhangi bir olumsuz ifadeye yer vermemiştir.

2.2.5. Şiirle İlgili Değerlendirmeler

Şiirle ilgili değerlendirmelerde de herhangi bir olumsuz ifadeye rastlamıyoruz. Âkif'in şiir değerlendirmelerinde kullandığı olumlu ifadelerden bazıları şunlardır:

“gazel-i bî-hemtâ”

“gazel-i mezbûrî bî-reyb ü rîyâ dürretü't-tâc-ı efser-i bülegâ ve reşk-âver-i nâzımân-ı fusahâ”

“eş'âr-ı pesendîde”

“eş'âr-ı dil-pezîr”

“âsâr-ı bî-nazîr”

“pâk-akîdet-i şî'ri bî-nazîr”

“târîh-i lâ-nazîr”

“eş'âr-ı fasâhat-medâr”

“eser-i âsâr-ı nâ-dîde”

“gazel-i rengîn-edâ”
“ser-bülend olmuş âsâr-ı eş'âr-ı âb-dârı”
“târîh-i bî-bedel”
“kasîde-i nazîde-i garrâ”
“hâlisü'l-ayâr âsâr”
“gazel-i bî-adîl”
“müseddes-i âşıkâne-i bî-bedel”

Âkif, çok beğendiği şiirleri; eşsiz, benzersiz, gönül süsleyen, beğenilmiş, renkli gibi sıfatlarla nitelendirmektedir. Âkif, tezkiresinde bu gibi ifade çokça yer vermiştir. O, eser değerlendirmesinden çok şiir değerlendirmesi yaparak hareket noktasını bütünün en küçük parçasından almıştır.

SONUÇ

Yüksek lisans tezi olarak hazırladığımız bu çalışmada Mir'ât-ı Şi'r metnini Arap harflerinden Latin harflerine transkripsiyonlu metin olarak çevirip eseri edebiyat dünyasına kazandırmayı istedik. Bu çalışma sırasında temin edebildiğimiz nüshaların nüsha farklarını göstermeye gayret ettik. Ayrıca hazırladığımız metnin kısa da olsa bir değerlendirmesini yaptık.

Mir'ât-ı Şi'r tezkiresi bilindiği üzere kendine bir zümreyi hedef almıştır. Sırf Enderun'da yetişmiş şairlerin değerlendirildiği bu tezkire, kendi türü içerisinde özgün bir eser olma özelliği taşır. Tezkire ayrıca ele aldığı şairleri ele alış yönüyle de önceki tezkirelerden ayrılarak ayrı bir özgünlük kazanır. Âkif, tezkiresinde şairleri önceki tezkireciler gibi ne elifba ne de ebced sırasına göre dizmiştir. O, şairleri Enderun'da yetiştikleri Enderun'un bölümlerine göre yerleştirmiştir.

Enderunlu Mehmed Âkif, diğer tezkirecilerin çoğunun düştüğü hataya düşmüş ve objektif olamamıştır. Bir tezkire müellifinden edebiyat tarihçisi titizliğini beklemek yanlış olur. O da tezkirecilik geleneğine uyarak şairleri tam manasıyla tarafsız bir şekilde değerlendirememiştir. Belki bir Lâtîfî'nin şairleri değerlendirme hassasiyeti onda yok; ama toplumda var olan bir sosyal sınıfta yetişmiş şairlerin adlarını tarih sayfalarına yazdırarak onların köşede bucakta kalarak unutulmamalarını sağlama gibi üstün bir meziyeti var. Kaldı ki bunların arasından günümüzde herkesçe bilinen Enderunlu Fâzıl ve Enderunlu

Vâsıf çıkmıştır. Adları geçen yirminin üzerinde şairin arasından Vâsıf ve Fâzıl gibi şairlerin çıkması olağandır; ama biz ayrıca Ârif, Nâşid, Hâmid, Hâmid-i Diğer, Yâver ve Nazîf gibi öteki şairlere de araştırmacıların dikkatini çekmek istiyoruz. Dolayısıyla bunu da ilave etme gereğini duyuyoruz.

Enderun'da yetişmiş şairleri konu alan bu eser, her edebiyat araştırmacısının elinin altında bulunması gereken malzemeler arasında yer almalıdır. Eski edebiyatın inceleme alanının çeşitlendiği günümüzde tezkirelerin ışığında yeni yeni şairlerin keşfedileceği ve edebiyat dünyasına kazandırılabilceği unutulmamalıdır.

KAYNAKÇA

1. Aynagöz, Pervin (1988), *Tezkire-i Safâyi*, Fırat Üniv. Sosyal Bilimler Enstitüsü (basılmamış yüksek lisans tezi) , Elazığ.
2. *Büyük Türk Klasikleri*, C.7, İst., Ötüken-Söğüt Yay., 1988.
3. Çapan, Pervin (1993), *18. Yüzyıl Tezkirelerinde Edebiyat Araştırma ve Tenkidi* (basılmamış doktora tezi), Fırat Üniv.Sosyal Bilimler Enstitüsü, Elazığ.
4. Devellioğlu, Ferit (1996), *Osmanlıca-Türkçe Lugat*, Ankara, Aydın Kitabevi Yay.
5. *Enderun Maddesi*, İslam Ansiklopedisi, C. 11, İst., Diyanet Vakfı Yay., 1995, s.185.
6. *Enderunlu Fâzıl Maddesi*, İslam Ansiklopedisi, C. 11, İst., Diyanet Vakfı Yay., 1995, s.188.
7. *Enderunlu Vâsıf Maddesi*, İslam Ansiklopedisi, C. 11, İst., Diyanet Vakfı Yay., 1995, s.189.
8. İnal, Mahmud Kemal (1988), *Son Asır Türk Şairleri I*, İst., Dergah Yay., s.78-79
9. İpekten, Haluk (1986), *Türk Edebiyatının Kaynaklarından Şuara Tezkireleri*, Erzurum, Atatürk Üniv. Yay., s.162-164
10. İsen, Mustafa (1997), *Ötelerden Bir Ses*, Ankara, Akçağ Yay., s.1-47.
11. Mehmed Âkif, *Mir'ât-ı Şi'r Tezkiresi*, İst. Millet Kütüphanesi, Ali Emîrî Efendi Kitaplığı, No: 773

12. Mehmed Âkif, *Mir'ât-ı Şi'r Tezkiresi*, Topkapı Sarayı Kütüphanesi, Emanet Hazinesi, No: 1522
13. Pakalın, Mehmet Zeki(1993), *Osmanlı Tarih Deyimleri ve Terimleri Sözlüğü*, C. III, İst., MEB Yay., s.486-490
14. Pala, İskender (1990), *Ansiklopedik Dîvân Şiiri Sözlüğü*, Ankara, Akçağ Yay.
15. Şemseddin Sami (1989), *Kamus-ı Türkî*, İst., Enderun Kitabevi.
16. *Tezkire Maddesi*, İslam Ansiklopedisi, C. 12, İst., MEB Yay., s.225.

Mir'ât-ı Şi'r Tezkiresi'nin Yazma Nüshaları

1. Millet Kütüphanesi, Ali Emîrî Kitaplığı , No: 773 : 60 yk. Mahmud Kemal İnal nüshasından yazılmış. Bu nüshanın kim tarafından ve kaç tarihinde yazıldığı bilinmemektedir. Ancak, Topkapı Sarayı nüshasına oranla daha az imla hatası yapılmış olması bu nüshanın daha önce yazılmış olabileceği izlenimi uyandırmaktadır. 60 varaktan oluşmaktadır. Sayfalarında 17 satır mevcut. Bu satır sayısı her sayfada aynı değildir. Yer yer satır sayısı 13-14'e kadar düşmektedir.

2. Topkapı Sarayı Kütüphanesi, Emanet Hazinesi, No: 1522 : 59 yk. Osman Âsâf Kilarî tarafından 1796'da yazılmıştır. El yazması eser 59 varaktan oluşmaktadır. Her sayfada on beş satır mevcut. Millet Kütüphanesi nüshasına oranla imla hataları oldukça fazladır. Ayrıca sistematik yazılması ve nazım ve nesrin katibin eklemiş olduğu kelimelerle ayrılması yönüyle dikkate değer bir görünüm sergilemektedir.

3. İbnulemim M.K. İnal Kitaplığı, yazar yazısı.

4. İstanbul Üniversitesi Kitaplığı, TY 2558, 68 yk.¹⁹

¹⁹ Bu nüshalar elimize geçmediğinden bunlarla ilgili bilgi veremiyoruz

III. BÖLÜM

MİRÂT-I Şİ‘R METNİ

1^b

- (1) تَزْكِيَةُ الشَّعْرَاءِ الزُّرُوعِي عَاكِفُ بَكْ
(2) الْمُسَمَّى بِمَجْرَاتِ الشَّعْرِ فِي حَقِّ
(3) شَعْرَاءِ الزُّرُوعِي

(4) Bismillahirrahmanirrahim

(5) Sipâs-ı bî-kıyâs ol nâzım-ı dîvân-ı hestî ve müessis-i beyt-i kühen (6) tâk-firâz u pestî cenâbının dergâhına îsâr ederiz ki nev^c-i (7) benî âdemi şeref-i nutk ile mümtâz ve mânend-i mısrâ^c-i berceste (8) miyân-ı sutûr-ı ^cacayib mestûr maḥlûkâtıdan ser-bülend ü ser-efrâz (9) eyledi li-münşî'ihî kıt'a :

mefâ'ilün mefâ'ilün mefâ'ilün mefâ'ilün

- (10) Sühan metn-i metn-i şerḥ-i ahvâl-ı dü-gîtîdür
Zebân terkîb-i bend-i mecma-ı eczâ-yı âlemdür
(11) Lisân-ı nâtika nazm-ı belâgat-senc-i rûh-efzâ
Şeref-sâz-ı vücûd-ı nuşa-i kübrâ-yı âdemdür

- 2^a (12) ve dürr-i mensûr-ı şalât ü şeb-çerâğ-ı âlem-fürûz-ı tehiyyât ol ser-levhâ-i (1) dîbâce-i risâlet ve şâh-beyt-i kaşîde-i nübüvvet tûṭî-i şeker-şiken-i belâgat (2) şallallahu âleyhi vesellem hazretlerinin âsitân-felek destgâhına nişâr (3) ideriz ki memba^c-ı ser-şâr-ı vahy-i ilâhî ve yenbû^c-ı mâû'l-hayât-ı intâk-ı (4) zû'l-celâlî olan lisân-ı bedî'ü'l-beyân ve zebân-ı mu^cciz-feşânlarından (5) tereşşuh iden âb-ı zülâl-ı ehâdis-i şerîfesiyle ilâ âhiri'l-eyyâm eczâ-yı müşevveş- (6) terkîb-i âlem nizâm-pezir-i intizâm bulmuşdır (7) ba^cde-zâ zamîr-i ḥâver nazîr-i erbâb-i irfâna pûşîde degildir ki şî'r ü inşâ (8) ve ma'ârif ü edebiyât-ı belâgat-peymâ bir ma'rifet-i âlem-bahâ olup (9) kesb ile tahsîli mümteni'ü'l-ḥuşûl mahz-ı mevhibe-i inâyet-i cenâb-ı Bârî (10) olmanın tecellî-i zû'l-celâlî her kimün ^candelîb-i zebân-ı sihr-beyânun (11) terennüm-sâz ve kafes-i tenden bülbül-i şeker-feşân nâtıkasın hoş-âvâz (12) eyler ise ol zât-ı sa'âdet-âyât tûṭî-i

1^b 1-2-3 Enderûnlu Âkif Bey'in Enderûn şâ'irleri hakkında Mir'ât-ı Şiir adıyla müsemma şuara tezkiresidir: T'de yok.

1^b 9 li-münşî'ihî kıt'a: kıt'a limünşî'ihî T

2^a 4 mu^cciz-feşânlarından: mu^cciz-nişânlarından T

2^a 11 şeker-feşân: sükker-feşân T

şeker-hây-ı belâgat ve tezerv-i (13) şîrîn-beyân-ı faşâhat olur ve illa beyt :

(14) Vallahi bu aşk ehline taklîd ile olmaz
Ey bü'l-hevesân itmeyen izhâr-ı mahabbet

(15) medlûlunca verziş-i beyhûde ile şâ'ir ve inşâ-yı edebiyâtda mâhir (16)
olamayup sa'îy u gûşîşi ser-cümle hebâ olur bu mukkadimededen murâd (17) ve
2^b fuâd-ı sitem-mu'tad ve merâm-ı nihâd zamîr-i harâb-âbâd muharrir-i hâkîr (1) li-
nâzımıhi beyt :

(2) Derd ile şavma'a-i beyt-i cihânı tâ'îf
Hedef-i tîr-i sitem ya'nî Mehmed Âkîf

(3) oldur ki eyyâm-ı tufûliyyet ve âvân-ı şebâb-ı pür-şitâbumda tevfiğ-i ilâhî (4)
birle ve debistân-ı ilm ü irfân ve mekteb-i dâniş-nişân-ı nâdire-dân (5) olan
enderûn-ı feyz-i meşhûn-ı hümâyûnda kilâr-ı haşşa gulâmânı (6) silkine toksan üç
târîhinde münselik ve ol gülîstân-ı behcet-nişânda (7) vüs'um mertebe-i şî'r ü
inşâya ne denlû gûşîş ü verziş olundu (8) ise dest-mâye-i irfândan tehî-dest ve
bî-mâye kaldığım tab'ıma fûtûr (9) u kesel-âveri-i dil-i pür-kuşûr olmuşken
bârî şikeste ve beste ve âzürde (10) ve dil-haste mu'asır olduğum sihr-âzmayân
enderûnî bir tezkire tertîb ile . (11) tanzîme ibtidâr ve bu vesîle ile bir eşer-i nâ-
dîde tarzım yâdigâr (12) kalır niyyetiyle tahrîr ü terkîme ictisâr kılınup bir dahi
tâziyâne-i (13) şevkîm bâdî-i teşvîk-i dil-i pür-derdim husrev-i nazm- âverân-ı
cihân (14) hıdv-i düşmen-şiken-i Sikender-ünvân pâdişâh-ı bülend-ıkbâl-ı
gerdûn-câh (15) şehir-yâr-ı Hüşeng-vağar-ı encüm-sipâh revnağ-efzâ-yı iklîl-i
belâgat (16) mesned-ârâ-yı dîhîm-i hilâfet tâcdâr-ı Ferîdûn-fer cihân-bân-ı

3^a (17) bülend-ahter fermân-dih-i aqtâr-ı İrân ü Hicâz uRûm şehensâh-ı (1)
Sikender-hücûm Dârâ-yı Süleymân-serîr hudâvend-i Âsaf-vezîr hükümrân-ı (2)
aqtâr-ı dehr nâzım-ı kişver-i nazm ü neşr fermân-fermâ-yı zemîn ü zamân (3)
sulţân-ı salatîn-i cihân veliyyü'l-nî'et-i âlem şâhibü's-seyfi ve'l-kalem (4) li-
nâmıkihi nazm:

2^b 1 li-nâzımıhi beyt: beyt li-nâzımıhi T

2^b 6 silkine toksan üç târîhinde münselik: silkine münselik T

2^b 9 fûtûr u kesel: fûtûr-ı kesel T

3^a 2 zemîn ü zamân: zemîn (ü) zamân T

3^a 4 li-nâmıkihi nazm: nazm li-nâmıkihi T

mefâilün mefâilün mefâilün mefâilün

- (5) 1 Şehenşâh-ı hünerver şehr-yâr-ı ma^crifet-perver
Olur fâyık-ı kelâm dür-nisârî nükte-sencâna
- (6) 2 Dem-â-dem baħr-ı gevher-zâ-yı tab^cında temevvüde
Hurûş-ı mevc mevc-i nükte-i nazm-ı belîgâna
- (7) 3 Müsellem hâme-i gevher-feşân-ı seyf-i sâımla
Hezerân vech ile rüchânı zâhir tâcdârâna
- (8) 4 Eger eşdâf-ı tab^c-ı dür-nisârî reşha-pâş olsa
İder îrâş-ı ğıbtâ ebr-i lü'lü'-bâr-ı nîsâna
- (9) 5 Şehenşâh-ı felek-evreng-i gerdûn-rütbe kim zâtı
Medâr-ı iftihâr oldı mülûk-ı âl-i °Osmâna
- (10) 6 Hudâvend-i hümayûn-baht-ı kerrûbî-şiyemdür kim
Hudâ zâtın nesak-sâz eyledi taht-ı cihân-bâna
- (11) 7 Cihân-bân-ı Felâtûn-re'y ü İskender-dirâyet kim
Olur sedd-i sedîd-re'y-i rezîni ehl-i °udvâna
- (12) 8 Harâb-âbâd-ı kevni nev-be-nev ta^cmîr idüp lutfı
Medâr-ı emn ü râhat oldı °adli ehl-i îmâna
- (13) 9 Müşâbih cünbüş-i efvâc-ı mevc şaff-ı enbûhî
Sipâh-ı leşker-i deryâ-hurûşun mevc-i °ummâna
- (14) 10 İder hâkister elbet düşmen-i bed- h^vâhı reşkinden
Müretteb leşker-i âteş-feşân-ı ceys-i Tophâne

3^a 5 ma^cdelet; ma^crifet T

3^a 12 emn (ü) râhat: emn ü râhat 3^b 5 T

(15) 11 Eyâ meşhûd-ı çeşm u kur^ca sem^c itmiş mi bir demde
Müzeyyen keştilerle ser-be-ser lîmân-ı tersâne

(16) 12 Sen ol fermân-dih-i ak^târ-ı âlemsin ki bî-şübhe
Olur lagzîde-pâ kahrûnla düşmen câh-ı nîrâna

(17) 13 °Adû-yı bed-sigâlî harbe-i evvelde şemşîri
İder şad-pâre ger cür'et idüp gelseydi meydâna

3^b (1) 14 Hücûm-ı satveti berk iltihâb-ı zûr-ı şemşîri
Olur âteş-figen hürmenûne şabr-ı Nerîmân'a

(2) 15 Olur ka^r-ı zemînde târî bîm ü haşiyet elbet
Semûm-ı tünd-bâd-ı satvetinden ehl-i °işyâna

(3) 16 Cihân-bân-ı Ferîdûn-fer hıdîv-i ma^cdelet- güster
Hümâ-yı şevketi pertev-figen İran u Turan'a

(4) 17 Düşer teb-lerze bîm-i kahr-ı tîğ-ı cân-şikâfindan
Zemîn-i Hind ü Çîn ü kişver-i fâğfûr-ı hâkâna

(5) 18 İder bir günde bî-ḥanden nihâl-i bağy u tuğyânı
Vezân eylerse bâd-ı kahr-ı nahlistân-ı tугyâna

(6) 19 Nuḥustîn-pâ-yı °azminde olur pâ-mâli düşmenler
Eger şeb-dîz-i âteş iltihâbuñ sürse cevîlâna

(7) 20 Eyâ hâkân-ı gerdûn-câh-ı fermân-rân-ı heft iklîm

(8) Kerem kıl bir nigâh it türrehât-ı nâb-ı sâmâna

3^b 1 şabr-ı Nerîmân : şabr u Nerîmân T

3^b 4 çîn (ü) kişver : çîn ü kişver T

(9) 21 Perîşân nazm-ı bî-ma'na me'âl-ı zâde-i ta'bum

Değil şâyeste gerçi i'tibâr-ı ehl-i 'îrfâna

(10) 22 Edâ-yı şâhid-i mazmûn-ı rengîni unutturdu

(11) Ezâ-yı cevri dehrî 'Âkif-i âşüfte-sâmâna

(12) 23 Ğumûm-ı mihnet-i tâkat-güdâz-ı cevri endûhu

Peşîmân itdi baña geldügime mülk-i devrâna

(13) 24 Ezelden pîşesidür gerçi çerh-i mihnet-endûzun

İder îrâş-ı lüknet nazm u nuṭṭ-ı ehl-i 'îrfâna

(14) 25 Kerîm ü kâmrân bir pâdişâh-ı nükte- perversin

Nazar kılma kuşûr-ı nazm-ı kem kâdr-ı perîşâna

(15) 26 Şehensâh-ı zülâl-şâye-i zât-ı hümayûnun

(16) Cihân turdukça virsün zîb ü fer taht-ı cihân-bâna

4^a (17) sultân-ı a'zam hâkân-ı mu'azzam mâlik-i rikâbü'l-ümem mevlâ mülûkü'l-
 'arab (1) ve'l-'acem mihr-i sipihr-i saltanat-ı şehir-yârî dürr-i baḥr-ı ma'delet ü
 kâm-kârî (2) malik-i memâlik-i cihân-bânî sâlik-i mesâlik-i fermân-rânî hâkân-
 ı Cemşîd-sipâh (3) ḥusrev-i ḥurşîd-külâh râfî'-i râyât-ı serverî câmi'-i âyât-ı
 mihterî (4) hâkim-i aḳtâr-ı heft-iklîm şehensâh-ı Baykara-nedîm
 (5) خاقان البرين والبحرين خادم الحرمين الشريفين السلطان ابن السلطان
 li-münşi'îhi beyt :

(6) Şehr-yâr-ı heft-kışver şâye-i rabb-ı rahîm

Zîb-i evreng-i hilâfet hazret-i Sultân Selîm

3^b 11 cevri dehrî: cevri-i dehrün 4^a 4 T

3^b 13 nazm u nuṭṭ: nazm (u) nuṭṭ 4^a 6 T

3^b 14 kerîm ü kâmrân: kerîm (ü) kâmrân 4^a 7 T

4^a 1 ma'delet ü kâmkârî : ma'delet (ü) kâmkârî T

4^a 4-5 Kara ve denizlerin hakani. Harem-i Şerîfeyn'in hademesi. Sultan oğlu sultan.

4^a 5 li-münşi'îhi beyt: beyt li-münşi'îhi T

- (7) *الرحم ايد سلطاننا الكريم وابنه علي سريره* ووفقہ بقلب سليم
 (8) *واقوى بطنه وشده يده وطول عمره ويسر لاله تقبل دعائنا*
 (9) *bir şehenşâh-ı felek-evreng ve bir* في حقہ بجرمہ نبیہ واصحابہ
 (10) *şehr-yâr-ı Felâṭun-ferhengdir ki hâme-i gevher-nişâr u şemşîr-i âteş-bâr ile*
 (11) *mülûk-ı âlemden mümtâz ve cevdet-i ṭab^c-ı laṭîf u nezâfet-i zihni-i nazîf*
 (12) ile taht-nişînân-ı cihândan ser-firâz mesnevî :

mefâ'îlün mefâ'îlün fe'ûlün

- (13) O ḥâkân-ı cihân-bân-ı ser-efrâz

Ma'ârifle yegâne şâh-ı mümtâz

- (14) Ki oldur zîb-i taht-ı kâm-rânî

Odur hem ḥusrev-i mülk-i me'ânî

- (15) Medâr-ı faḥr-ı şâhân-ı selefdür

Eb ü ecdâdına ḥayrû'l-ḥalefdür

- (16) Zamânında sühân buldı revâcî

Hüner erbâbı çekmez ihtiyâcî

- (17) Gürûh-ı şâ'irândur şâd u ḥurrem

Ki oldı her biri haddince mükrem

- 4^b (1) ve bir pâdişâh-ı âlî-zâ-yı mülk-ârâ-yı ma'nâ-perver ve sultân-ı muḥalled-güsterdir kim (2) zamân-ı ma' delet-nişân saltanatları uşûl-ı erba'a-i devâ'ir-i dühûr-ı saltanatın (3) ezmine-i bahâristânı ve zât-ı ferîşte-şifâtı mecrâ-yı 'urûk heykel-i bedî'ü's-şekl-i (4) dîhîm-i hilâfet hayât-ı câvidânî murabba'-nişîn muraşşa'-kavâyim serîr-i cihân-bânî (5) ve müttekâ-yedâ-yı evreng-i kişver-sitânı evvelden bu ân-ı sa'd-iktirâna gelinceye (6) kadar 'atebe-i felek-mertebe-i

4^a 7-9 Allah'ım sultanımızı sonsuza kadar tahtında ebedî kıl. Kalb-i selîm ile muvaffâk et. Düşmanlarına karşı elinin şiddetini arttır. Ömrünü uzat. Soyunu devamını sağla. Peygamberimizin ve ashabının hürmetine onun hakkındaki dualarımızı kabul et.

4^a 12 ser-firâz : ser-efrâz 4^a 12 T

4^b 1 yok: neşr T

4^b 3 ferîşte-şifâtı: ferîşte-şimâtı 5^a 2 T

4^b 5 evvelden bu ân-ı sa'd-iktirâna: bu âvân-ı sa'd-iktirâna 5^a 6 T

4^b 6 şî'r-âzmâyân: sihr-âzmâyân 5^a 7 T

humâyûnlarına şu^carâ ve fûsahâ şî^cr-âzmâyâna belâgat- (7) fermâ takdîm-i kaşîde-i nâ-dîde-i garrâ ve ^carz-ı te'lîfât-ı pesendîde-edâ (8) olundukça enzâr-ı kîmyâ- âsâr-ı humâyûnlar ile manzûr ve kâ'ili zâtında nâ-müstehak ise (9) ve âsâr-ı perîşânî şâbâş u tahsîne evfak degil ise dahi mîşra^c:

هر عیب که سلطان بیند هنر است (10)

me'âlince iltîfât-ı dâniş- (11)nevâz mülûkâneleriyle zirve-i kemâle i^ctilâ ve medâric-i süllem-i mübâhâta irtikâ (12) eyledikleri vesîle-i esîlesi tâzeyâne-i şevk-i semend-i harûn-ı tab^cum olup (13) tertîb ü tensîke ibtidâ ve Mi'rât-ı Şî^cr (1211) tesmiyesiyle şöhret-nümâ kılınup (14) ve mücerred enderûn-ı humâyûnda perveriş-yâfte olup mu^câşır oldugum şu^carâ ve bülegâ (15) ve nükte-sencânân-ı fûsahâ-yı harem-i humâyûnda hâne-i hâşşa ve hazîne-i humâyûn (16) ve kilâr u seferli hulâsa-i neşv ü nemâ buldı ise ol (17) tertib ile güstâh-âne tahrîr ü terkîme

5^a bi-avnilahi'l-meliki'l-^callâm ^catf-ı (1) kümeýt-i kilik-i şikeste hıram kılınmışdır ümmîddir ki nazar-ı mû-şikâf-ı daķika-bînleri (2) ta^caluk iden erbâb-ı kemâl-ı nekâyîz setr-i 'afv ile muharrir-i kalîlül- (3) bizâ^cayı mesrûrül-bâl buyurmaları eazz-ı hakîrânemdir (4) ekser-i kudemâ-yı bülegâ ve sihr-âzmâyın sevâlîf-i ezminede ha'iz-i kasabe's- (5) sabak muzmar-ı şî^cr ü inşâ yeke-tâz-ı fezâ-yı imlâ merhûm Sâlim-i nâ-dîde- (6) edâ ve Hasan Çelebî ve tezâkir-i şâ'ireniñ dîbâcelerinde destûru'l-^camel (7) mer'î olan kâ'ide-i küllîye üzre zıll-ı zalîl-i bî-^cadîl-i humâyûnlarında (8) müstezâl oldukları mülûk-ı sûtâde-sülûk hazerâtının kelâm-ı dürrü'n-nizâm (9) ve eş^câr-ı bedî^cül-insicâmlarıyla tezyîne ibtidâr eyledikleri nümâyân olup (10) hâlâ evreng-nişîn-i serîr-i cihân-bânî ve dîhîm-efrûz-ı tahtgâh-ı ^cOsmânî (11) şevketlu kerâmetlu efendimiz hazretleri müretteb ve müdevven dîvân-ı belâgat- (12) ^cünvânları olan şehenşâh-ı ^cazîmü'ş-şândan bir pâdişâh-ı mu^cciz-zebân (13) ve şehir-yâr-ı bedî^cül-beyân olup nüvişte-i sımt-ı imlâ kılınan (14) çend-^caded gazel-i bî-bedel-i âbdâr ol husrev-i gerdûn-ıktidâr ve şehenşâh-ı (15) Sikender-vakârın eş^câr-ı bülend-iştihâr ve âsâr-ı sihr-âferîn-i belâgat-şî^cârlarındandır

4^b 7 ^carz-ı te'lîfât: te'lîfât 5^a 8 T

4^b 9 nâ-müstehak ise: nâ-müstehak / şâbâş: sâpâş 5^a 10 T

4^b 10 Sultanın beğendiği her ayıp hünerdir.

5^a 4 ezminede: ezmineden 5^b 2 T

5^a 14 âbdâr: âbdârdan / ol husrev: husrev 5^b 14 T

(2) °ÂRİF

(3) Şînâver-i kulzüm-i pür-cüş-ı ma'ârif ser-tüfeng-i şeh-r-yâr-ı Mehmed °Ârif (4) °ulûm-ı âliyye ve fûnûn-ı cüz'iyede aşrının vahîdi müderris-zâde dimekle (5) şehir Ankaravî Mustafâ Efendi-nâm zâtın menba'ü'l- hayât-ı şulbından binyüz yetmişbir senesi târîhinde İznikmid kasabasında feyezân (7) ve âb-ı zülâl-ı enhâr-ı °ulûm olan vücûd-ı kemâlât-ı mevcûd ol (8) yenbû°-ı hayât-bahşâdan feverân idüp pîçide-kımât mehd-i dü-mâha (9) inen âb u hevâsı rûh-ı sâni olan âsitâna devlet-i âşiyâna (10) vürûd u müsûl u gunûde-gî-i hacar-i hayyir ve neşv ü nemâya meşgûl (11) oldukları âvânda peder-i behişt-makarrı ser-nihâde-i bâlin-i İrem (12) ve cilbâb-ı müstetâb-ı behište vaz°-ı kadem itmegın peyâm-ı ârâm-sûz (13) irtihâlî kûr°-a-i sımah cennet-mekân firdevs-âşiyân merhûm ve mağfûr-leh (14) Şulân Mustafâ Hân صبت به منیه سجال الرحمة والخصران (15) ittıkde merhûm müşârûn-ileyh ile mânend-i şem°-i bezm-i germiyyet şâbıkâ-i (16) ma'ârifesine binâen neyyir-i tâze-fürûg-ı şebâbuñ tünd-bâd-ı sefâletinden (1) vikâye-i maşlahat için seksen senesi hilâlinda fânûs-ı enderûn-ı humâyûn (2) ve hâne-i seferliye çerâğ-ı ber-efrûhte kılup mahall-i mezbûrda mânend-i (3) kandîl kendi yağıyla kavrularak refte refte tekmîl-i tarîk ile bin (4) iki yüz dört senesi eşnâsında ser-câme-şûy-ı ta°bîr olunan rütbe (5) ve menâbatın ihrâz ve yine sene-i mezbûrda mesned-ârâ-yı şevket ü dîhîm- (6) pîrâ-yı şaltanat husrev-i nazm-âverân-ı şehensâh-ı kader-dân veliyyü'l-ni°met-i (7) °âlem sahibü's-seyf ve'l-kalem şevketlü mehâbetlü şeh-r-yâr-ı hilâfet-penâh (8) efendimiz hazretlerinin °inâyet ve ihsânlarıyla ol mahallden hâne-i hâşşaya (9) nakl u tahvîl ve iki yüz tokuz senesi hâne-i hâşşada mühre-i sa°âdet (10) behre-i âmâlî hedef-i ikbâle işâbet ve tüfengci-başılık rütbe-i celîlesi (11) zât-ı pür-istihkâkına °inâyet ve'l-yevm ol câh-ı şeref-efzâda mümtâz-ı akrân (12) ve mahsûd-ı sihr-âzmâyân olup şâ°ir-i mezbûr hakk bu kim bî-reyb ü (13) riyâ ser-hayl-i gürûh-ı bûlegâ ve fâris-i şeb-dîz sebk-i cevelân-ı ma°nâ beyt:

6^a 14 Allah mağfîret ve rahmet yağmurunu mezarına yağdırsın.

6^b 3-4 bin iki yüz dört: yüz dört 15^b 10 T

6^b 6 nazm-ı devrân: nazm-ı âverân 15^b 12 T

6^b 9 iki yüz tokuz: yüz tokuz 15^b 15 T

(14) Tûtî-i âşiyân-ı ma'înadur

Zü'l-cenâheyn-i şî'r ü inşâdur

(15) magzâsınca selâset ü inşâ ve 'uzûbet-i şî'r-i belâgat-peymâsı gıpta-fermâ-yı

(16) fuşâhâ-yı Rûm ve reşk-âver-i belîgân-ı her merzbûm şâ'ir-i sihr-âferîn-i

7^a (17) bedî'ü'l-beyân ve münşî-i Bercîs-i dâniş 'Utârid-nişân-ı 'ârif-i ma'ârif-i (1)

'ulûm-ı 'arabiyye âşinâ-yı dakâyık-ı nikât-ı fârisiyye zebân-ı bedâ'î-i beyân-ı

(2) fârisîniñ asl-ı aşîl-i uşûlî ve fûnûn-ı i'câz-nümûn-ı arabîniñ fer'î (3) neyyir-

fîrûğî râyîz-i yekrân-ı belâgat eşheb-rân-ı fezâ-yı faşâhat (4) edîb ü kâmil ü

'âlim ü fâzıl gerdiş-i pür-teşvîş-i gerdûn ve âsiyâ-yı (5) fâzıl-güdâz-ı felek-i dûn

sünbûle-i vücûd ve zât-ı ma'ârif-âlûdın (6) hezâr-sâlında bir mezârî'î tîre-i ğabrâ

ve mezra'a-i fenâ-encâm-ı imkândan (7) ser-nümâ-yı hırmenistân-ı 'îrfân ve

kadd-i keşîde-i şâha-i sühan-verân ile (8) h'âce-i debîristân-ı dâniş ü Veysî-

mâye Nergisî-meniş şârik-ı (9) 'âlem-fîrûz eş'ârı kevâkib-i kemâlûn hûrşîd-i

tâbında fer-i tâbdârı (10) beyt :

رتبه گفتار را حیرت تلفی میکند چاره خاموشت شعری که از تحمین (11)

(12) fûnûn-ı şettâda mâhir elsine-i selâsede tarh-ı kaşâ'id ü gâzeliyyât u tevârîhâta

(13) kâdir sene-i sitte ve mieteyn ve elf sâl-ı ferruh-fâl-ı refâh-ı (14) iştimalında

devlet-i Kahire-i ebediyyü'l-istimrâr ve şehir-yâr-ı hilâfet-penâh-ı (15) gerdûn-

7^b iktidâr efendimizle çârîçe-i Rus-ı menhûs beyninde vukû'-yâfte (1) olan sulh u

salâh-ı hayr-encâme Fârisî inşâd eyledüğü târîh ve Balık-hâne (2) Kaşrı'na ve

dürre-i ser-tâc-ı 'iffet-i Râbi'a-i 'Adeviyye-i Meryem-nihâd Züleyhâ-'işmet

veliyyetü'l-ni'am devletlü 'inâyetlü Vâlide Şultân 'aliyyetü's-şân efendimiz

hazretlerinin müceddiden binâ buyurdıkları bend-i kebîre inşâd buyurdıkları

târîhler ser-levha-i tevârîhât (5) zübde-i nâdire-gûyân-ı ashâb-ı nikât olmagın

teberrûken keşîde-i (6) sımt-ı imlâ ve sebt-i şahîfe-i inşâ kılındı (7) târîh-i sulh

u şalâh hayr-encâm-ı bâ-zamân pür-emân-ı Selîm Hân (8) İskender-gulâm:

6^b 15 yok: nesr 16^a 7 T7^a 2 Fârisûn: Fârisînün 16^a 11 T7^a 4 erîb: 'âlim 16^a 13 T7^a 7 eyler: ile 16^a 13 T7^a 9 'âlem-efrûz: 'âlem-fîrûz 16^b 3 T7^a 11 Sözü'n rütbesini hayret telâfi eder. Çâre susmaktır. O şiir karşısındaki beğenmenin ötesine geçer.

" mefâ'ilün mefâ'ilün mefâ'ilün mefâ'ilün

(9) جاريچہ نگوہرہ فرجام روسیہ
صلح چو بست بدولت اسلام و رامیہ

(10) تاریخ وی سفیرچین گفتیم عارفا
شد رنگ صلح پاک منقح بروسیہ

(11) Târîh-i Bend-i Âb

(12) Misâl-ı yem verince Vâlide Şultân ihsânı

Bu bâlâ sed tutup bend itdi hakkâ âb-ı hayvânı

(13) deryâ-yı gevher-bâr ve nîsân-ı lû'lü'-nişâr-ı ma'ârif olan tab'ı pür-
letâfetlerinden (14) şadefçe-i 'irfâna çekide birkaç 'aded ğazel-i âbdâr zîb-i
şahîfe-i âşâr (15) kılındı mısra' :

Bilürler şâ'irün bir mısra'-ı bercestden kadrin

8^a (1) mîsdâkıncâ nûh-rûtbe-i üstâd-ı âteşîn-zebân ve şâ'ir-i sih'r-âferîn-i bedî'ü'l-
beyân oldukları (2) ğazeliyâtından ma'âlûm ve kân-ı ma'ârif ü 'ulûm olduklarına
berây-ı şâhid-i hâli (3) sebt-i varakçe-i perîşân-ı me'âl kılındı (4) eş'âr-ı u :

mefâ'ilün fe'ilâtün mefâ'ilün fe'ilün

(5) O gül-'izâr-ı hezâr-âşînâ ki anladamam

Televvün 'âdeti bir bî-vefâ ki anladamam

(6) O yâl u bâl o tenâsüb o hûsn-i ân o hürâm

Aman aman o perî dil-rübâ ki anladamam

7^b 9-10 Farsça'dan Türkçe'ye çevirileri yapılamadı.

7^a 15 hilâfet-penâh-ı gerdün-ıktidâr efendimiz: hilâfet-penâh efendimiz 16^b 9 T

(7) Şavâb-ı fikr ile dil-ḥaste cirm-i nâkir idüm
Sözün sağı sağa oldur ḥatâ ki anladamam

(8) Ne nakb-ı °acz-ı derûn-kâr-ger ne kâviş âh
Rakîb-i kâfiri sengîn binâ ki anladamam

(9) Çi-sûd olsa da dil jâle-pâş-ı eşk-i niyâz
Şikûfte olmaz o verd-i bahâ ki anladamam

(10) Lisân-nedân degil gerçi °işvede mâhir
Velîk hâl-ı dili bir belâ ki anladamam

(11) Zebân-ı kâsır-ı tefhîm meşâ°ir °âciz-i derk
Göñülde °aşk şu tarz °Ârifâ ki anladamam

(13) Velehu Diger

mef°ûlü fâ°ilâtü mefâ°ilü fâ°ilün

(14) Zülfün o meh ki taraf-ı ruḥ-ı mihr-i tâba kor
Sevdâ siyâh-baht-ı dili pîç ü tâba kor

(15) Bak muşḥaf-ı cemâle ider keç-nigeh rakîb
Engüşt-i harf-gîrîyi kâfir kitâba kor

(16) Oldukça ceyş-i ḥatt-ı reh ebrûdan âşikâr
Pâyın firâr için şeh-i ḥüsni rikâba kor

(17) Olsa °arak-feşân-ı şerm-i rû-yı nâziki
Âb-ı hacâleti ser-°ıtr u gül-âba kor

8^b

- (1) Altun eyler işini ya sırma gümüşi
 ‘Âşık-ı nedem o sîm-teni câme-i h^vâba kor
- (2) Ser-geşte-sâz-ı nâs olan âsiyâb-veş
 Bir dem gelür ki devrânı da inkılâba kor
- (3) ‘Ârif zemîn ü heybe-düşvâr-ı peyrevî
- (4) ‘Îtâb tab^c-ı şâ^cir ider ıstırâba kor

(5) Diger Ğazel

mefâ‘ilün mefâ‘ilün mefâ‘ilün mefâ‘ilün

- (6) Gelür ‘âşık revnâk ey şeh-i ol hüsn-mübâhîye
 Resândur hârdan gül rütbe-i şevket-penâhîye
- (7) Ser-efrâz it garîk-i kulzüm-i hicrûn selâmuyla
 Olur bir tahta zîr-i taht-şeh keştî tebâhîye
- (8) Telâfi eylemez nûş tekellüm niş dermâna
 Ne half-i va^cde hâcet ne zebân-ı ‘ö^czr-i h^vâhîye
- (9) Hayâl-i şâm-ı hicr-i yâr bürhân-ı teselsülmiş
 Düşüp hayfâ zalâma bulmadum hüccet tenâhîye
- (10) ‘Adem emr-i vücûdiye degildür ‘ilet ey vâ‘iz
 Behiştî itme mûcib-i ‘âkıla terk-i menâhîye
- (11) Sitem-kârun olur mı zulmı ile harf-i hak bâtıl
 Hat-ı zîstle yazılsa yok nağş-ı nazm-ı ilâhîye

(12) Olup nefsin cümûh Ârif inân-tâb şalâh şad hayf

(13) İder hannâs ercâlî teab şavb-ı melâhîye

(14) Diger Ğazel

mefûlû mefâilû mefâilû feûlûn

(15) Agyâr-ı siyeh-dil bu şeb ol mâha ulaştı

Tâ şubh-ı sefid kûyını seg gibi dolaştı

(16) Sen mû-yı miyâne-dil olunca hele mâlik

Çok derd ü belâ çekdi nice belleri aşdı

(17) Kâlâ-yı letâfet mi aceb mihr-i hüsün mi

Kim sînene itdi ise nazar çeşmi kamaştı

9^a

(1) Ol sîm-ten-i nâza rakîbân-ı siyeh-rû

Çirk-âb-ı sepîd-câme gibi hîle bulaştı

(2) Kıl Ârife ey seng-dil eltâfını mebzûl

(3) Zîrâ dili hûn oldu gözi kaniyla taşı

(4) Diger Ğazel

mefûlû mefâilû mefâilû fâilûn

(5) Yâver olacak lutf-ı kilîd-i zamân feyz

Bî-şek güşâd olur der-i genc-i nihân feyz

(6) Mir'ât-ı dil olunca cilâ-dâde-i şafâ

Ma'kûs olur her âyine nakş-ı iyân-ı feyz

- (7) Rû-yı mesîn kalbün ola °ayn-ı zer hemân
Kıl kesb ü aḥz-ı katre-i iksîr-sân-ı feyz
- (8) Feyyâzdur ifâze iden feyzî °âleme
Dest-mâye-i hüner olamaz nâv-dân-ı feyz
- (9) Güftârı hem-bahâ-yı dūr-i la°l-ı nâb olur
Şol dil ki ola ma°den-i ilhâm u kân-ı feyz
- (10) Olmaz zemîn-i şûre gülistân ğays ile
Nâ-müste°idde itmez eşer dūr-çekân-ı feyz
- (11) İtme şu°ûd-ı kaşr-ı emel kâh-ı rif°ate
Yok irtikâsı bî-meded-i nardubân-ı feyz
- (12) Efzûn-ter itdi gülşen-i ruh âb u tâbını
Çâh-ı zekân olalı ana nem-resân-ı feyz
- (13) Feyz-i nikât akdı fem-i gülüne °Ârifâ
(14) Taksîm olunca °âleme cûy-ı revân-ı feyz
- (15) Dîġer Kıt°a
- mef°ûlü fâ°ilâtü mefâ°ilü fâ°ilün
- (16) Oldı girift-i nâliş-i efgândan sesüm
Ey eşk-i çeşm ü âh olun siz meded-resüm
- (17) Tevbe şikeste rişte-i temkîn kat° olur
Gezdükçe bezm-i meyde o mihr-i kırk kesüm

9^a 7 A katre: nazra 18^b 5 T

9^a 15 Dîġer Kıt°a: Kıt°a Veleh 18^a 14 T

9^a 16 doldı: oldı 18^a 15 T

9^b

(1) Diğer Tahmîs-i Bir Gâzel-i Merhûm Nedîm

mef'ûlû fâ'ilâtü mefâ'ilü fâ'ilün

(2) Ey mâh-rû u bezminde bulunmaz mısın dahi

Bir kerre câm-ı la'lûni sunmaz mısın dahi

(3) Şerm itme hâl-ı zârı düşünmez misin dahi

“Ey kaşı yâ yüzün beri dönmez misin dahi

(4) Ey ğurre-i ümîd görünmez misin dahi”

(5) Kande dirîg o mehle geçen hoş zamâneler

Neydi o cilveler o vişâl-ı şebâneler

(6) N'oldı o rakş u işret o çeng ü çegâneler

“Kanı o geceler o tarablar terâneler

(7) Ey def anup o zevki döğünmez misin dahi”

(8) Sâman-sûz u cân u ten öldüğ yeter yeter

Yakduğ meded menâzil-ârâmı ser-te-ser

(9) Gûyâ ki bir şerer sana nisbet ile sakar

“Billâh ne saht âteş imişsin gönül meger

(10) Gark oldun eşk-i hûna söyünmez misin dahi”

(11) Yetmez mi ye's-i reng-i ruhun bozdı eşk-i ter

Vakti degil mi kâküli fesden döküp çıkar

(12) Giymez misin şarâbî o fistânını meger

“Kâfir kızı dükenmedi mi mâtem-i peder

(13) Sâğar çeküp kızılca sürünmez misin dahi”

9^b 1 Diğer Tahmîs... : Veleh Tahmîs...18^b 12 T9^b 8 sâman-sûz-ı cân: sâman-sûz u cân 19^a 4 T9^b 9 imişsin meger: imişsin gönül meger 19^a 5 T

- (14) °Ârif egerçi budamadun bî-ğam u elîm
 Nâz u niyâz-ı râzı nihân itdüñ °an-samîm
 (15) Gayrı hamûş olmagı terk eyle kıl °adîm
 “Dilberle mâcerânı yeter sakladuñ Nedîm
 (16) Nakl eyleyüp biraz da ögünmez misin dahi”

10^a

(1) YÂVER

(2) İsm-i sâmi ve nâm-ı nâmîleri Hasan şehr-yâr-ı mağfûr husrev-i Felâtûn- (3)
 şu°ûr vâlid-i mâcid-i kesîrû'l-meḥâmid şehensâh-ı Sikender-zuhûr ğunûde-i (4)
 cilbâb-ı behîşt merḥûm ve mağfûr-leh Şultân Muṣṭafa Hân sûtûde-sirişt (5)
 hazretlerinin eyyâm-ı şaltanatlarında kilâr-ı hâşşa kethudâsı iken ḥazîne-i
 humâyûn (6) kethudâlığıyla kesb-i imtiyâz ve ba°de-zâ rûtbe-i bülend-mertebe
 mesned-i sâmiye (7) silâhdârlığı ihrâz ve ba°de'-l °azl mûrg-ı ruh-ı pür-fütûhı
 lâne-i lâhûte (8) perdâz iden °Abdürrahmân Aga merḥûmun âşiyâne-i şulbından
 bin yüz yetmiş (9) tokuz senesi târiḥinde şehr-ğüşâ-yı kafes-i kühen-sakf-ı cihân
 ve bâl-efşân-ı (10) evcgâh-ı imkân ve seksen dört senesi hilâlinda peder-i °âlî-
 güherleri (11) irtiḥâlinden sonra dâm-ı sa°âdet-encâm-ı enderûn-ı humâyûn ve
 bend-i feyz-i peyvend (12) ḥâne-i kilâra kadem-beste-i gurfe-i dûzâğ ve çille-
 keşân şavma°a-i mezbûra (13) müşekkil vücûd-ı pertev-âlûdı bir tâze-çerâğ beyt :

(14) Pek âteş ile kopdı tıfl-ı benden ırâğ olsun
 Sarây-ı şehr-yâr-ı °aşka virdüm bir çerâğ olsun

(15) me°âl-ı sûziş-iştîmâlını ol buḵ°a-i feyz-baḥşâ ve zâviye-i ferah-fezâda
 10^b imrâr-ı (16) âvân-ı şebâb ve mânend-i kaşr-ı kühen-bünyâd-ı felek geh ma°mûr
 geh ḥâne-harâb (1) ve zâde-i ṭab°-ı latîfi beyt:

9^b 14 niyâz u râz: niyâz (u) râz 19^a 10 T

10^a 1 Yâver'in nüsha farkları dipnotta gösterilemeyecek kadar çoktur. Bu nedenle Yâver'i daha ayrıntılı bir şekilde tanıtan Ali Emîrî nüshasındaki şeklini olduğu gibi metnimize dahil ediyoruz. Ayrıca metnin sonunda Topkapı Sarayı nüshasındaki şeklini takdîm edeceğiz.

10^a 1 Yâver: Yâver Beg T

(2) Felek mecnûn serin etdiyse hasgâh

Benim başımda da mantar bitirdi

(3) beyt-i bercestelerin mazmûn-ı turfe-nümûn bir me'âl-ı 'ibret-meşhûnunca ve
emel-i sinn-i temyîz (4) oluncaya kadar nâ-geh-resi sitem-i gerdûn meş'al-i
nev-fürûğ-ı zindegânîsinin (5) vakt vakt ikâd u pûf ve geh bî-gâhşikence-i tâkât-
şiken-i ferecle üf (6) beyt

(7) Neler çeker güzelim nerdübân-ı aşkında

Çıkınca kaş-ı vişâle kadem kadem 'âşık

(8) diyerek her ne hâl ise refte refte tekmîl-i mirkât-ı merâtib ile resîde-i zümre-i

(9) isnâ'aşar ya'nî fırka-i dâhil ve bu vesîle ile medâric-i evvelîn-i (10)

pâye-i ikbâl ve süllem-i feyz-i tev'em'izz ü iclâle dâhil olmagın sene-i erba'a ve
mieteyn (11) ve elf târîhinde şehensâh-ı bende-perver hıdîv-i merâhim-güster

hükümrân-ı gerdûn (12) fermân-fermâ-yı rub'ı meskûn halife-i rû-yı zemîn

husrev-i İskender-temkîn (13) şevketlü kerâmetlü efendimiz hazretlerinin

'inâyet-i 'âlem-şümûl mülûkâneler ile hâne-i (14) hâşşaya nakl u tahvîl

olunmagın garâyib-i nâdiredendür ki 'idâd-ı pür-isti'dâd (15) dâhil

oluncaya degin vedî'a-i vicdân-ı aslî ve nihâde-i nihâd-ı cibillîsi (16) olan kelâm-ı

11^a sencîde ve tekellüm buyurdıkları kıt'a-i gûş-zed intibâhum (1)

olmayup mânend-i gül-i nesrîn zîver-i taraf-ı güle ve şâyân-ı nazra-i âhû-firîb- (2)

âfet-i nigherence-i hûrşîd-iltimâ'-ı i'tibârda ba'zen pertev-i mahlasıyla (3) eş'âr-ı

âbdâr meşhûd-ı bâhire-i yakînim oldukça eyâ bu pertev-tanîn-endâz (4) âfâk ve

neyyir-i âsârı şu'le-pâş târem-i kühen-tâk olan meşhûr (5) pertev kimidür deyü

gavta-h'âr-ı lücce-i hayret iken âsmân-ı 'irfân ve burûc-ı (6) sa'cü's-su'ûd-ı

sühan-verândan bir âfitâb-ı nev-tulû'-ı dırâhşân olduguna yakînimiz (7) hâsıl

olmagın fe-lillâhi'l-hamdu ve'l-minne teşvîş ü tahdîş-i derûndan halâs (8) olduk

hulâsa kavâ'id-i şi'r ü edebiyâtı mezâyâ ve nikâtı (9) mârrü'z-zikr-i şâ'ir-i mâhir

üstâd-ı muciz-gû-yı sâhir Pertev Efendi'nin hûrşîd-i (10) ziyâ-pâş ta'limlerinden

kesb ü tekmîl ve devâvîn-i Hâfız u Kelîm vesâ'ir (11) kavâ'id-i lâzımü't-ta'limi

ol mihr-i sipihr-i kemâlün neyyir-i iltimâ'-ı fazl-ı 'âlem- (12) ârâlarından istifâze

ve ta'lim itdiginden başka kâ'id-i tevîk kendüye (13) rehber ü şâh-râh-ı tarîk

olup ser-cümle tûruk-ı 'aliyye 'ale'l-husûs (14) tarîk-i sa'âdet-refîk-i

mevleviyyeye müntesib olan kudemâ-yı bülegâ ve nükte- (15) sencânân-ı

- 11^b şu^carâ mucize-gû-yı sihr-âzmâ ve ol yektâ-nihâl-ı gülşen-i velâyetin bülbül-i şûrîde ve âşûfte ve efgendesî ve mânend-i ney dâğ bir dil ve şahbâ-yı (2) hoş-rübâ-yı ^caşkıyla kanzîl ve dirilişi ya^cnî ol âsitân-ı refî^cü'l-bünyânın (3) dervîş-i bî-teşvîşi olan zevât-ı kirâm ve şu^carâ-yı pesendîde-kelâm (4) zübde-i faşîhân belâgat-intizâm ve ser-âmed-i sūhan-verân ve müşârün bi'l-benân (5) zuhûr idegelmegin şâ^cir-i mezbûr dahi bu kâ^cide-i külliyye ri^câyet (6) ve tarîk-i mezbûrda rabt-ı peyvend-i muhabbet itmegin eser-i rûhâniyyet-i hazret-i pîr (7) mess-i kem-^cayâr nazmına iksîr olup rûz-be-rûz şî^cr-i rengîn ve âsâr-ı dil- (8) nişîni mânend-i zer-i hâlîşü'l-^cayâr meskûk-ı sikke-i i^ctibâr ve manzûr-ı (9) nazar-ı kîmya eser-i ulu'l-ebsâr olarak müddet-i kalîle mürûrında bir nâ-dîde- (10) zuhûr şâ^cir-i nâmdâr tarz-ı pesendîdesi kendüye mahsûs li-muharririh mîsra^c :

(11) Bu da bir başka edâ türfe-rûşendir böyle

- maşdûkınca (12) rûşen-i Fuzûliyâne ya^cnî vâdî-i âşîkâne-i câvidî-tab^cına müsellemler makûl (13) ve mergûb-ı âlem bir şâ^cir-i remz-âşînâ-yı hûrşîdim kesret-i eş^câr-ı bülend-iştihârı (14) âsâr-ı dîgerden imtiyâz için irâde-i h^vâce-i
- 12^a mezbûr ile Yâver mahlas-ı rengîn tahallus ile ser-firâz ve yâverî-i baht-ı bîdâr ve (1) meded-kârî-i tab^c-ı bedâyi^c-figâr ile bir şâ^cir-i pâkize-edâ sūhan-gûy-ı (2) şu^cle-zebân-ı âteş nevâ gencîne-i şâygân-mazâmîn nâdire-sâz-ı (3) sihr-âferîn nessâc-ı hayâl-ı mû-şikâfî-i bârîki kabâ-yı zerdûz-ı ^cirfâna (4) hayyât-ı pür-irtibât beyt :

(5) Hayâlî-i hayâlî bu müzerkeş-târ edâlarla

Ne evrengler çıkarmış kâle-i zer-beft-i ^cirfâne

- (6) medlûlınca mîkrâz-ı zebân-ı belâgat-nişân ile bâlâ-yı bî-hemtâ-yı kâmet-i ^carûs-ı (7) dâniş-i me'nûs mazâmîn ü ^cirfâna ne nev-dûhte-i câmeler kesmiş (8) ve şemşîr-i âteş-te^csîr tab^c-ı latîfî ne âlem-bahâ kabâlar biçmiş inşâf (9) bu kim tab^c-ı latîf u mizâc-ı nezâket-redîf ile mümtâz-ı akrân ve ser-firâz-ı (10) sūhan-verân etvâr-ı pesendîdesi ve ahlâk-ı hamîde ile muttasîf bir mîr-i ma^cârif- (11) semîr ne kadar sitâyîşinde ıtrâ olursa tekâver-i çâbü-k-pâ-yı kalem (12) lağzîde-pâ-yı hūfre-i ^caciz olmanın vâdî-i tatvîlden şarf-ı küme-yi kilik-i pür-(13) şitâbe ve şâh-râh-ı icmâle tahrîk-i rikâb olunup eser-i hâme-i (14) ^canberîn câmeleri

12^b olan eş'âr-ı belâgat-şî'ârları nigâşte-i (1) şahîfe-i nâ-dîde âsâr kılındı eş'âr-ı u :

mefâ'îlün mefâ'îlün mefâ'îlün mefâ'îlün

(2) Ne cânlar yakdığın ol âfetün dil-gîr olandan sor

Nasıl sih'r etdigin 'uşşâk-ı teşhîr olandan sor

(3) Ne bilsün zâhid-i nâdân anuñ naķş-ı dil-ârâsın

O şûhuñ şûretiñ bir kalbine taşvîr olandan sor

(4) Felâtûnlar kalur 'âciz bilinmez 'âkl ile hâlim

Benüm rüsvâlığım 'aşk içre pür-tedbîr olandan sor

(5) Degül nân-hôrgân gam-h'âregânun ekseri bilmez

Bu 'aşkun mâyesin sen 'aşk ile tahmîr olandan sor

(6) Çekilmez bir gümân-ı sahtdur Yâver belâ-yı 'aşk

(7) Felek hamyâzesin çekmiş anı bir pîr olandan sor

(8) Dîger Velehu

mef'ûlû mefâ'îlû mefâ'îlû fe'ûlûn

(9) Ey hasret-i cânân senün yandum elinden

Yakduñ beni el-ân yandum seniñ elinden

(10) Gördükçe tutarsın beni destün yüze cânâ

Ey mihr-i dirahşân senün yandum elinden

(11) 'Aşkun beni bîmâr ideli hayli zamândur

Ey derdüme dermân senün yandum elinden

(12) Urdun dil-i mecrûhuma açduñ yine pâre

Ey nâvek-i müjgân senün yandum elinden

(13) Dil-sûzi-i firkatle dil-i Yâveri yakduñ

(14) Ey hasret-i cânân senün yandum elinden

(15) Diğer Velehu

mefâ'îlün mefâ'îlün mefâ'îlün mefâ'îlün

- (16) Zuhûr-ı mû-yı nev-hîzûn ruhunda nûrdan gördüm
Şikest ol hurde hattı 'aynın billûrdan gördüm

- 13^a (1) O meh-rûnıñ hilâl-ı yek-şebe bârik-i ebrûsın
Yakîn gelmezden evvel kimseye ben dûrdan gördüm
- (2) Meger bûs-ı leb-i sâkî şabûh-ı şubh-ı 'işretmiş
Bu tarz-ı tâzeyi bir medfen-i maḥmûrdan gördüm
- (3) Didüm yâre dehân-ı tengini gördükde hat-âver
Bu şeker-pâreyi hâlâ hücûm-ı mûrdan gördüm
- (4) Hemân gûyâ ki Yâver kadre erdüm nûra ğark oldum
(5) Beyâz ol gerdeni kim ol siyeh semmûrdan gördüm

(6) NAZÎF

- (7) Vücûd-ı bihbûd-ı ma'ârif mevcûdı nezâfet ü 'uzûbet-i âb ü hevâ-yı (8)
letâfet-fermâ ve hezârân vech ile büldân-ı ekâlîm-i seb'a ve pâyitaht-ı (9) mülûk-ı
'âleme rüchânı hüveydâ ve ednâ hâk-ı itrnâk-ı 'abîr-efşânı (10) çeşm-i cihân-bîn-
i tâcdârâne kehl-i cilâ-dâde-i hayât-bahşâ ya'nî dârü'l-hilâfet-i (11) 'aliyye ve
makarr-ı şaltanat-ı seniyye Konstantiniye-i maḥmiyye şânahallahu 'ani'l-
beliyyede (12) h'âcegân-ı dîvân-ı ma'rifet-'ünvândan ve ricâl-ı devlet-i 'aliyye-i
bedî'ü'l-nizâmıdan (13) İsmâ'îl Efendi-nâm zâtıñ mîzâb-ı hayât-efşân şulbından
eşdâf-ı derârî- (14) perver 'irfâne çekîde ve nahl-ı berûmend-i ma'ânî-peyvend-
13^b zâtı âb-yârî-i eltâf-ı (1) behiyye-i ilâhiyye ve ebr-i lü'lü'-bâr-ı reşehât-ı
füyûzât-ı şamedâniyye birle ketm-i 'ademden gül-geşt-i (2) 'âlem-şühûde
kad-keşîde nâm-ı nâmîleri Mustafa hak bu kim bî-reyb ü riyâ şânk-ı (3) pîşânî-i
hürşîd iltimâ'ında leme'ân iden pertev-envâr-ı bârîka-i rüşd ü sedâd ve irfân-ı

(4) ħudâ-dâd-ı mâdernijâd lâzimesince dahi ney-süvâr-ı şâha-i tufûliyyet ve nezd-i peder-i (5) °âlî-güherlerinde meşğûl-ı tahsîl ü âdâb-terbiyet iken erbâbından istifâze ve envâ°-ı (6) efnân u edeb iderek resîde-i sinn-i temyîz oldukları âvân-ı meş°al-i ziyâ-perver (7) menba°-ı efnân ü °ulûm ve kân-ı fûhûl u kurûm enderûn-ı humâyûn-mevhibet-i (8) mersûm ve ħâne-i kilâr-ı ħâşşa cırâklığından tâbiş-efrûz ħulaşa (9) aĥter-i neyyir-°irfânı rûz-be-rûz ziyâ-güster iclâldan rû-nümâ ve pervâz (10) iderek şehensâh-ı kâdr-perver ħudîv-i ma°ârif-güster ħükûm-fermâ-yı aĥtâr-ı dehr (11) nâm kişver-i nazm u neşr şeh-i şâhân-ı °âlem şâhibü's-seyf ve'l-kalem ħusrev-i (12) bercis-dâniş şeh-yâr-ı Aristo-meniş dârâ-yı Sikender-reviş li- muĥarririh kıt°a :

fâ°ilâtûn fâ°ilâtûn fâ°ilâtûn fâ°ilûn

(13) Dâver-i Dârâ-ĥaşem dâd-âver-i deryâ-himem

Tâcdâr-ı tâc-bahşâ ħusrev-i ĥurşid-°alem

(14) Mesned-ârâ-yı ħilâfet ĥazret-i sultân Selîm

Nâzım-ı mülk-i ma°ânî sâhib-i tûğ ü kalem

- 14^a (1) efendimiz ĥazretlerinin dîhim-i zerrîn-tâk-ı °Osmanî ve evreng-i mücevher-reng gîtî-sitânı (2) üzre cülûs-ı şevket-me'nûs-ı humâyûnlarında iĥrâz-ı rûtbe-i celîle-i ser-kahve-i şeh-yârî (3) ile ĥurâmende-i şahrâ-yı maksûd ve eĥaşş-ı ĥavâşş u mukarrebînden ma°dûd fütûvvetlü (4) Rüstem Aga cenâb-ı mürüvvet-nişâbların sâhib-i terceme ile nice ezmine meveddet-i (5) dîrîne ve ĥalt-ı kadîme ve ĥudmet-i kitâbetleriyle fâ'ik-terîn-i cümle-i ehîbbâ oldukları (6) vesîle-i esîlesiyle himmet-i vâlâ-nehmet-i seniyyeler ile iki yüz tokuz senesi (7) târîhinde °idâd-ı ser-rüşd ü sedâd-ı erba°în ya°nî ħâne-i ħâşşa-i humâyûn (8) agavât zümresine idhâl ile kâm-yâb ve kâm-bîn olmanın ĥaĥ bu kim (9) ri°âyet-i ülfet-i bî-külfet ve ĥaĥk-ı müşârûn-ileyhde icrâ-yı (10) kemâl-ı lutf u fütûvvet-bîver ilâ ĥazihi'l-ân zât-ı sûtûde-sımât-ı (11) kemâlât-âyâtı ol maĥall-i feyz-bahşâ ve cây-ı meymenet-efzâda etvâr-ı nigûhîde-i (12) dil-pesendîde ve âdâb u aĥlâk-çide ve hiddet-i zihn-i fehîm ve nezâfet-i tab°-ı (13) müstekîm ve şân-ı bülend ve etvâr-ı ercümend ile ve cûd-ı fażâ'il-mevcûdı (14) menba°-ı envâ°-ı efnân şâ°ir-i sihr-âferîn-i belâgat-fermâ münşî-i nûkte-senc (15) Nergisî-edâ

14^b güftâr-ı faşâhat-medâr ve nazm-ı Nizâmî istihârî nüvişte-i (1) muraşsa^c-ı iklîl-i
 ʿirfân ve nigâşte-i zerrîn-cedvel dîbâce-i şâbâş u kemâle sezâ (2) sedâd-ı
 güher-feşânı meşşâta-i ʿarûs-ı muʿanber-tutuk şâhid-i ğadr- (3) ğaddâr-ı
 maʿânî ve nikât ve eser-i reşha-i hâme-i ʿanberîn-şemâmesi (4) hâl-i rû-yı
 müşg-bû-yı mazâmîn ü rümûzât eşʿâr-ı belâğat-şiʿâr ve zâde-i (5) tab^c-ı bülend-
 iktidârî âsâr-ı dîgerâna hezârân vechile rüçhânı hüveydâ şeh-i (6) iklîm-i fûnûn u
 imlâ mâlik-i meleke-i şiʿr ü inşâ hulâşa Edhem-i siyeh- (7) zânû-yı kalem şâha-i
 füşhat-mesâha-i sitâyîşinde hufre-i ʿacz ü iʿtizâra (8) vaz^c-ı kadem itmegin vâdî-i
 icmâle ʿatf-ı ʿinân ve âsâr-ı zelâkat- (9) medâr-ı faşâhat-nisârlarından berây-ı
 işbât-ı şâhid-i müddeʿa bir ʿaded (10) ğazel-i âbdâr-ı rengîn-edâ şebt-i cerîde-i
 perîşân imlâ kılındı :

(11) Eşâr-ı U

fâʿilâtün fâʿilâtün fâʿilâtün fâʿilün

(11) Pây-mâl-ı esb-i nâzik olmaga dil hâk olur

Her saf-ı müjgân-ı çeşm-i hasretüm hâşâk olur

(12) Kimde sevdâ-yı ser-i zülfün olursa ʿukdesi

Dâmen-i sabr u şekîbi şâne-veş sad-çâk olur

(13) Genc-i gamda hastegânun itse âh-ı sûznâk

Şuʿlesi âteş-fürûz-ı hürmen-i eflâk olur

(14) Ey gül-i nevrete sensiz çeşm-i firkat-bînime

Gûşe-i kâşâne zindan gülşen-i âteşnâk olur

(15) Gel kemân ebrû Nazîf-i bî-çâreye cevri eyleme

(16) Bî-nevâdur tîr-i âhı el-hazer çâlâk olur

15^a

(1) RİFʿÂT

(2) Şehenşâh-ı mağfîret-nişân hudâvend-i huld-âşiyân Sultân Ahmed Hân
 ʿaleyhi'r- (3) rahmetü ve'l ğufrân hazretlerinin zamân-ı saltanatlarında dülhend-

agalığından (4) büyük mîrâhurluk rütbe-i celîlesiyle bekâm olan Fazlî-zâde dimekle (5) şehîr mîr Mehmed'ün şulbından eşheb-suvâr şahî-nî ma'ânî ve rahş-rân-ı hayât-ı (6) câvidânî olup bir kûdek-i pür-himmet ve ney-suvâr-ı sâha-i tufûliyyet iken (7) cennât-ı feyz-âyâtında leme'ân iden tebâşîr-i sabâhü'l-hîz ikbâl-ı müktezâsınca (8) dâ'ire-i humâyûn u kilâr-ı hâşşaya nakl ile mükaddiyü'l-bâl ve âhir-i şaltanat-ı (9) şehir-yâr-ı behîşt-âşiyân-ı Şultân Mahmûd Hân 'aleyhi'r-rahmetü ve'l-gufrân (10) hazretlerinde 'idâd-ı pür-rüşd-i sedâd-ı erba'îne duhûl birle derece-i (11) nuhustîn hatvet-i ikbâl-ı tahsîl ve kahveci-başılık rütbe-i celîlesiyle (12) libâs-ı şân ü şöretin tekâmîl ve refte refte pâ-nihâde-i süllem-i merâtib olarak (13) gunûde-i kımât-ı irem vâlid-i mâcid-i kesîrül-mehâmid şehensâh-ı kulzüm-himem merhûm (14) ve magfûr Şultân Mustafa Hân şabbet bi-remsihi sicâlû'r-rahmeti ve'l-gufrân (15) hazretlerinin zamân-ı sa'd - iktirânlarında yoluyla çukadâr - agalıktan (16) yetmiş tokuz senesi cizye-

15^b muhâsebeciligiyle mukaddiyü'l-merâm ve çerâg u bekâm (1) olup ilâ hâzihi'l-ân silk-i h'âcegân ve ricâl-ı devlet-i 'âliyye-i mu'allâ (2) erkânda âsûde-hâl olup şâ'ir-i mezbûr gencîne-i mazâmîn-i nâ-mefûr-ı (4) Fâris mîzmâr-ı belâgat rahş-rân-ı fezâ-yı faşâhat eş'âr-ı dil-pezi ü âşâr-ı (4) bî-nazîri zîver-efser-i erbâb-ı kemâl ü dürr-i şâh-vâr şadefçe-i fazl u efdâl (5) tarz-ı nâ-dîde ve eş'âr-ı pesendîdesi gıpta-fermâ-yı bülegâ-yı nâdire-güftâr u reşk- (6) âver-i fusahâ-yı ma'ârif-şî'âr bu âvân-ı firhat-iktirânda hurşîd-i 'âlem-fürûz (7) kevâkib-i faşâhat u âfitâb-ı burûc sa'dü's-su'ûd belâgat-ı bahr-ı zühhâr mazâmîn-i (8) nikât kulzüm-i lü'lü'-feşân rumûzât-ı nâzım-ı kişver-i nazm u nesr hıdv-i fermân-rân-ı (9) aqtâr-ı dehr şehensâh-ı Sikender-ünvân husrev-i nazm-âverân-ı cihân şehir-yâr-ı felek- (10) evreng bedî'ü'l-beyân fermân-fermâ-yı zemîn ü zamân şultân-ı şelâfîn-i cihân (11) pâdişâh-ı mu'ciz-beyân-ı 'âlem şâhibü's-seyfi ve'l-kalem li nâzımih beyt:

(12) Husrev-i mülk-i ma'ânî şâye-i rabb-ı rahîm

Pâdişâh-ı rub'-ı meskûn hazret-i Şultân Selîm

(13) efendimiz hazretlerinin mevrîd-i ilhâm-ı ilâhî ve yenbû'-ı füyûzât u sünûhât-ı nâ-mütenâhî (14) olan mübârek tab'-ı humâyûn-ı ma'ârif-meşhûnlarından

15^b 11 li-nâzımih beyt: li-nâzımih T

15^b 12 yok: nesr 7^b 14 T

16^a sünûh iden ğazel-i bî-hemtâ (1) ve nazm-ı belâgat-senc-i °uzûbet-fermâ egerçi kelâmü'l-mülûk mülûkü'l-kelâm me'âl-ı şıdk- (2) iştimali zâhir velikin ğazel-i mezbûr-ı bî-reyb ü riyâ durretü't-tâc efser-i bülegâ (3) ve reşk- âver-i nâzımân-ı fuşahâ olduğundan ol şâyibelerden müberrâ ve hursîd-i (4) °âlem-tâb-ı kemâlî zâhir ve hüveydâ mısra°:

Müreccahdur sühan-sencân-ı dehre tab°-ı elbette

(5) magzâsınca şuverî ve ma°nevî pâdişâh-ı mülk-i cihân u şehenşâh-ı mu°ciz-beyân (6) oldukları müstagnî ani'l-beyân olup şâ°ir-i mezbûr ol ğazel-i nefisi (7) tahmîs itmegin teberrûken ve teyemmünen taştîr ve ba°zı ğazeliyyât-ı eş°âr-ı (8) âbdârları tahrîr olundu (9) tahmîs-i kelâmü'l-mülûk mülûkü'l-kelâm

fe°ilâtün fe°ilâtün fe°ilâtün fe°ilün

(10) Seng-i firkatden olan zahmıma cânân aglar

Dâg-ı sînem acıyup eşk-i hûn-efşân aglar

(11) Şerha-i cism akıdup kân-firavân aglar

Rûz şeb dîdelerüm derdün ile kân aglar

(12) Vâkıf olan benim esrâruma her ân aglar

(13) Ğark-ı hûn-âbe idüp mevc-i sitem câhı

Derd-i hicrânı unutturdu cefâ-yı küheni

(14) Rûzgâr itdi cüdâ benden o gül-pîreheni

Dâg-ı sînem göricek hûn ile âlûde beni

(15) Rahm idüp hâlîme ezhâr-ı gülistân aglar

16^a 5 mu°ciz-beyân: mu°ciz-zebân 8^a 9 T

16^a 8 âbdârları: âbdârı 8^a 11 T

16^a 13 hûn-âb: hûn-âbe 8^b 1 T

16^b

(1) Bir tarafından sitem ü hicr-i ğam-efzâ-yı habîb

Bir tarafından elem ü ta'ne-i aġyâr u rakîb

(2) Bu imiş rûz-ı ezelden bize hayfâ ki naşîb

Gördi çün derd-i dil-i zârımı rahm itdi tabîb

(3) Didi ey haste-i hicrân saña dermân aglar

(4) Dil-i hûn-geştem rehber ile bî-tâb u tûvân

Şerhalarla pür olup cism-i nizârum el-ân

(5) Seyl-i hûn-pâşum olup derd ü elemle cûşân

Yine rahm eylemez asla baña ol âfet-i cân

(6) Beni bîmâr görüp hâlîme yârân aglar

(7) Oldı hûn-ı ğamla nazar-pâş-ruh-ı gül-fâmı

Dâġ-ber-dâġ cefâ itdi dil-i nâ-kâmı

(8) Rif'at'â vuslat olur kaçır ġamun encâmı

Derd ile rûyuna bakdukça senün ilhâmı

(9) Gerçi handân olur ammâ cigeri kân aglar

(10) Ğazel Velehu

mefâ'ilün mefâ'ilün mefâ'ilün mefâ'ilün

(11) Sözüüm yok şîve-i refâtârına cânâ kiminsün sen

Gören meftûn-ı ruhsârın olur âyâ kiminsün sen

(12) Cihânı eyledi bî-tâb-ı hayret tâbiş-i hüsnün

Kimün ârâm-ı cânı ey perî-simâ kiminsün sen

16^b 6 beni: böyle 8^b 9 T16^b 8 encâmı: ahşamı 8^b 11 T16^b 10 ġazel velehu: velehu 8^b 13 T

(13) İzâr-ı âteşînün câme-i gülğün ne hoş açmış
Netîce âteş olmuş ser-be-ser sertâbâ kiminsün sen

(14) Kimün zahmına merhemsün kimünle hem-dem-i ülfet
Kimün âğuşuna zîver kime hem-pâ kiminsün sen

(15) Remîde gösterirsün kendini âhû gibi ammâ
Nigâhun eylemekde vuslatun îmâ kiminsün sen

17^a

(1) Beni Rif^{at} gibi âvâre itdi şîve-i hüsnün
(2) Aman söyle ^{ce}aceb ey şûh-ı bî-pervâ kiminsün sen

(3) Diger Ğazel

mefâ^{il}ün mefâ^{il}ün mefâ^{il}ün mefâ^{il}ün

(4) Kadün serv-i sehî-veş ey perî ser-keş midür bilmem
Ruhun şad-berg-i gül-âsâ şehâ dil-keş midür bilmem

(5) Yakup ^uuşşâk-ı zârün hürmen-i şabrın ider berbâd
Meded ol âfetün ^aaşkı yanar âteş midür bilmem

(6) Yine efgân-ı bülbül tutdı sahn-ı gülşeni şimdi
O gül bezm-i çemende hâra âyâ eş midür bilmem

(7) İder düşünë bizim rakîbi çeşm-i mest-îmâ
^{ce}Aceb ol bî-vefâ ellerle şahbâ-çeş midür bilmem

(8) Harîm-i vuslatundan Rif^{at}-âsâ şimdi mehcûr

(9) Rakîb-i bed-likâ olma ha pehlû-keş midür bilmem

(10) NÂŞİD

- (11) Mânend-i hilâl-ı âsmân müşâr-bi'l-benân ol nuhbe-i mîrân-ı kirâm ve ol güzîde-i zâdegân-ı (12) bâlâ-makâm naḥl-i berûmend-i çemenistân-ı necâbet-mendî âzâde-serv-i gülşen-i ʿirfân ü ercümendi (13) yektâ-süvâr-ı miẓmâr-ı haḳâyıḳ maẓmûn-ı ğavvâs-ı ḳulzûm-i maʿanî daḳâyıḳ meşhûn maḥdûm-ı pâḳ-tıynet (14) mîr-i hûş-yâr-ı pür-zarâfet hazretlerinin nâm-ı nâmî ve ism-i kerîmleri İbrâhim ve maḥlas-ı (15) sâmilere Nâşid olup şâbıkan Şultân Maḥmûd Hân ʿaleyhi ğufrân-u's-Sübhân (16) merhûmun vakt-ı baġîzû'l-makṭlarında ihrâz-ı
- 17^b vezâret-i ʿulyâ ğâh kapudan- (1) paşalık ve ğâh diger eyâlet ile kâm-revâ olan vezîr-i ḥâ'iz ḳaşab-üs-sabḳ-ı faẓâ'il (2) dest-ver-i fâ'iz evfâ-yı faẓâ'il şâ'ir-i muġlaḳ-dâniş-ârâ ve münşid-i müṣaka nikât-pîra (3) râyet-i Aḥmed Paşa ibn-i şadra'zam leng-ʿOsmân Paşa şecere-i tayyibe-i şulbiyyenün semere-i ḥâşû'l- (4) ḥâşından gül-rû-yı sepîd-i mîrân bir bâkûre-i eḥlâ mine'd-darbi necl-i ʿâlî-şân (5) ʿazbû'l-beyân idilir peder-i ebû'l-fazâ'illeri manaşib-ı pâdişâhîden cezîre-i (6) Mora'ya şâye-endâz iclâl u i'tilâ ve neşr ü bast-ı evâmîr ile kâr-fermâ iken (7) bin yüz altmış iki sâli ḥilâlında müvakkîc-eyâdi vücûd-yârlıġ rûḥ-ı tayyibû'l- (8) ʿurf nişânların dîvân-ı celîlü'l-ʿünvân ʿâlem-i ervâḥdan ser-nâme-i dîbâce-i (9) teblîġ ü ikâʿe ihrâc eyleyüp mücerredâne kemâl ve âġûş-ı mürdiʿa-i rabbâtü'l-hicâlde (10) beyt :

واذا امتلى صر فليس ينم الانشيد مرايح الاجراد

- (11) inşâdâtıyla terbiye olunarak derece-i sinnleri rûtbe-i temyîz-i nîk ü bed ve teşḥîş-i (12) sevâd u seffide vâsıl ve vâlidleri fekk-i merâs-ı iḳâmet ü tayy-ı eşâs-ı (13) nehẓat ü cemmâze-süvâr mevt ü ʿademiyyet ile bu sipenc-i serâdan menzil-i
- 18^a (14) naʿime râhil oldukda maʿden-i merḥamet ü eltâf-ı bîgerân cennet-nişîn-i (1) firdevs-güzîn Şultân Muştafâ Hân nevvallahu meḳcaʿahu bi-nibrâsü'l-ġufrân hazretlerinin (2) yetmiş dört senesi eşnâsında mîr-i müşârün ileyhün vedîʿa-i pişânisi olan bârîḳa-ı (3) envâr-ı dirâyet ü istiʿdâd-ı raḥşân müdiʿ-i ḥamîr-mâye-i fîtratı kılınan (4) lemeʿân-ı fûrûġ-efzâ-yı zekâvet-tâbân u şuʿle-i cevval-e-i

17^b 3 Paşa: Paşa'nın

17^b 10 Makam sahibi kişinin ataları için yazılmış övgü şiirlerinin faydası olmaz.

17^b 11 yok: neşr / temyîz-i nîk ü bed: temyîz ü nîk ü bed 10^a 3-4 T

kâbiliyyet Hudâ-dâd-ı bî-akrânı (5) pertev-endâz-ı zamîr-i münîrû'l-ilhâm semîr-i humâyûnları olup şem^c-i zîyâ-feşânî-i (6) necâbeti şu^cle-fürûz mikrâz-ı terbiye olarak dü-bâlâ-nevvâr ve tünd ü bâd âsîb-rûzgârdan (7) vîkâyedâr kılınmak emniyyesiyle beyt :

(8) Pek âteş-pâre kopdı tıfl-ı dil benden ırag olsun
Sarây-ı pâdişâh-ı aşka virdüm bir çerâg olsun

(9) müfâdınca fânûs-ı enderûn-ı humâyûn u şebistân-ı bezm-i harem-sarây-ı devlet-i makrûne (10) çerâg ve ota-i kilâr-ı hâşşa hademesi zümresine idhâl ile şîrîn-dimâg (11) ve kand-âşâm âsâyış ü firâg ile mîr-i mûmâ-ileyh dahi harîdâr-ı ma^crifet ve mecd-i tahsîl-i (12) kemâlât ü mahmedet olmanın emr-i hatîr bir evdeki efnân ü ulûmda her (13) rûz u şettâ insân-ı âynü'l-kemâlların revzen-i metâlî^cadan sâha-i gülistân-ı ma^cârife (14) şarf-ı enzâr-ı me'sûr u
18^b meysûr ve sevâd-ı tuvâl-ı leyâlde sürme-i (1) hevâ-yı dü-dîde-i iştiğâlinden mehcûr ve akl-ı selîm ü zihne müstekîmün vâdi-i envâ^c-ı (2) ırfâna haşr-ı tâmm ile zânû-yı gûşîş-i vûs^cun ik^câd nâdi-i kesb ü ma^crifet-i (3) mevfûr idüp hayru'l-celîs kitâbü'n-nefis mü'eddâsınca hem-dem ve hem-şoḥbeti ve elyefi (4) ve habîbi gâh mütala^ca-i kütüb ü üdebâ ve büleḡâ ve gâh hadîka-i enîka-i hatîrdan (5) her verd-i mutarrâ-yı bî-hemâlî hayret-fermâ-yı bûlbûl-i şâhsâr-ı hayâl ve her nev-bâve-i (6) kand-misâlî mısrû'l-belâgat-i kemâlde revnâk-şiken-i güftâr-ı erbâb-ı sihr-helâl olan (7) eş^câr u kaşâ'id inşâ ve ictinâ ve âzmâyîş-i tab^c-ı dil-pesend-i zürefâ ve ibrâz-ı (8) nuṭk-ı cân-bahşâ ile müstev^cibü'l-evkât aşık-ı şâhid-i ırfân u ğarâm-âlûd-ı (9) hevâ-yı vişâl-kâm kemâl-i hilyetü'l-insân ve ihtilât-ı -nâsdan mu^criż ü (10) rû-gerdân ve lisân-ı hâl ile bu mazmûnı beyt :

(11) Harîm-i hâş-ı sînemde nedîm-i meh-veşüm dildür
Benüm sandık-dâşım aşkdur pehlû-keşim dildür

18^a 6 şu^cle-fürûz: fetîle-fürûz / tünd-bâd: tünd ü bâd 10^a 14-15 T

18^a 8 şehr-yâr: pâdişâh 10^b 2 T

18^a 9 yok : neşr 10^b 3

18^a 11 ile : eylediler

18^b 10 hâl ile: hâl 11^a 8 T

gûyân olarak verziş-kûnân her gûne fenn-i bedî'ü'ş-şân iken hudâvend-i (13)

huld-âşiyân Sultân Muştafâ Hân hazretleri nişânde-i çîre-dest ihsânları (14) ve
garsu'l-yed terbiye-i iksir-sânları mîr-i sâlifü'l-beyânı mısra^c :

19^a (1) در کار خیر حاجت هیچ استخاره نیست

mısdâkınca seksen bir senesi hilâlinda (2) mâbeynci ta'bir olunan kurbıyyet ü
muşâkabiyyet ü nedîmiyyet ve muşâhabıyyet samtına (3) el-hak ve tâkiye-i
devletini peyvestine ne tâk u zülf-i 'anberîn nûkhet-i rif'atini (4) şâne-zen
teveffuk-ı akrân-ı sarây-ı sipihr-i rivâk eyleyüp yevmen fe yevmen zelâkat ve (5)
âdâb-ı şöhet ü şadâkat ve mu'âyene buyurdukça şâye-i hümâ-sebûb (6)
iltifâtların fark-ı istihkâkına neşr ü isbâl ve füzûnî uluvv derecesin (7) îrâd-ı mâ-
fi'l-bâl eyleyüp seksen altı senesi târîhinde mervârid ü cûd (8) gîrân-bahâsını
hizmet-i hâşşa-i silkine intizâm ve vâsıtâtü'l-ukad (9) ihtirâm kılmagla revâc-ı
dâde-i rişte-i cevher-fürûşân-ı ikrâm eylemişler idi (10) seksen yedi sâlında
mağfiret-nişân şultân 'Abdülhamîd Hân hazretleri (11) câlis-i evreg-i silsile-i
'Osmâniyân oldukda kemâ-kân-ı düş istihâlini perend-i zerrîn-sâz hil'at-i mâ-
beyncilik ile teşrif-sâz eyleyüp bî-gâye- (13) tab'-ı hümâyûnları ka'bü'l-gazâl-i
şohbet-i şîrinleri ile hulvu'l-mezâk iken (14) nâ-sâz-kâri-i mâcerâ-yı

19^b sâlife ve hukûk-ı müstetirre-i dîrîne-i sâbıkadan (1) nâşî ba'zı aşhâb-ı
zagînenin ilkâsına mebnî târîh-i mezbûrda hâne-i hâşşadan me'a zamîme-i silâh-
şor-ı kapucı-başılık rütbe-i sâmiyesiyle (3) iz'âc u mahmiyye-i İstanbul'da
ikâmet-sâz olarak ihrâc oldundığı (4) gıbbende gâh iş idecek
zâtü'n-nümüvv hademât-ı devlet-i (5) 'aliyye temşiyetine tesyâr ile talâtîf u tatyîb
ve gâh erbâb-ı kîne (6) ve şâyetine mebnî mahrûsa-i Yenişehir mîr-i
mîrîsi muhavvel uhde-i mîrîsi (7) kılınmagla tanzîm bahânesiyle mahall-i
merkûma iclâ gûne tekdîr u ta'zîb (8) olup ba'de bürhe mine'z-zamân
İslambol'a küfûl ve iyâb ile (9) hânelerinde kâtin u mukîm olduğu eyyâm bin iki
yüz üç 'âm-ı sa'd-ittisâmda (10) hâlâ huserv-i gerdûn-menzilet şehir-yâr-ı sipihr-
rûtbet Şultân (11) Selîm Hân ibn-i Muştafâ Hân efendimiz hazretleri dîhîm-

18^b 12 yok: neşr 11^a 9 T

19^a 1 Hayır işlerinde istihâreye gerek yoktur.

19^a 1 yok: neşr 11^a 14 T

19^a 14 hukûk: hukûd 11^b 14 T

19^b 9 kâtin u mukîm: kâtin-mukîm 12^a 9 T

efrûz-ı cihân-bânî (12) ve efser-ârâ-yı şulţânî olduklarında maḥdûm-ı mebrûrî vâlid-i ḥuld-mekânları (13) terbiye ve nazar-gerdesi ve dîrîne-bendesı ve 20^a kâdimî-i çâker-i rızâ-cüyendesı oldugın (14) lede'l-mülâḥazatü's-şâhâniye bezm-i ins-â-ins tâcdârlarına âmed ü şüd (1) ve tereddüde ruḥsat-yâblık şerefine vâşıl ve ibrîz-i zât-ı kâmilü'l-âıyârın tamga-zede-i (2) sikke-i iltifât u eltâfına nâ'il eyleyüp zât-ı pâdişâh-ı gerdûn-ıktidâr (3) bi't-tab' ma'arife meyl ü ragbetleri ve inşâ ve nazm u eş'âra kemâl-ı kudretleri (4) müretteb dîvân-ı belâğat- âlûd-ı nezâket-menziletleri olan şâhenşâh-ı 'azîmü's- (5) şândan olmagla huzûr-ı humâyûnlarında gâh ibdâ'-ı kelimât-ı Sübhânî-faşâḥat (6) ve gâh inşâd-ı ebyât-ı hissânî-i belâğat ile müşâḥabet ve meşâ'ire ve maḥalle (7) münâsib îrâd-ı leṭâyıf ve müda'abe iderek inbisât-resân (8) 'arîke-i celîlü'l-menḳabe-i dâver-i devrân u germ-i ülfet-i (9) pâdişâh-ı kader-dân ve sâ'î-i rızâ-yı meyâmine iktizâ-yı ḥudûv-i cihân-bân ü (10) Emîne Şulţân bint-i 'Abdülḥamîd Hân merḥûmunḡ kethudâlığı rütbesin dahi (11) iḫrâz ile mezîdü's-şân olup ve 'ayş-i ragad ile imrâr-ı (12) melevân-ı hengâmında vücûd-ı nâzik-terlerinde ba'zı illet-i müzmine zuḥûr ile (13) edviye-i usât-ı vâhî ve 'azâyim-i neffâs-ı mütenâhî kâfî ve mütelâfî (14) olamayup beyt:

(15) واذا المنية انشبت اغفارها
الفيت كل تميمية لا تنفع

20^b (1) müfâdıncı biḡ iki yüz altı senesi rebîü'l-evveliniḡ dördüncü yevm-i sülâsede (2) rûḥ-ı sa'âdetlü bu meşriḳ-i zevâl-ı sarây-ı nâ-pâydârdan 'âzim-i taḳdîs-i ḥuld-i (3) berîn ve naḳş-ı laṭîfleri Üsküdar'da iḫyâ-kerde-i Muştafâ Hânî (4) Ayazma câmi'-i şerîfi ḡaṭîresinde bâ-emr-i humâyûn cenâb-ı pâdişâh-ı felek-temkîn (5) taḳcî' ü tedfîn olmuştur esbagallahu 'aleyhi sicâli 'afvihi ve etemme lehü'r-rahḡmete beyt :

(6) كناه مانع ايجاد مانشد اقل
چگونه مانع غفران باشد آخر کار

20^a 15 Kader pençesiyle vurduḡu zaman hiçbir şey fayda vermez.

20^b 1 yok: neşr 13^a 2 T

20^b 1 bin iki yüz altı senesi: altı senesi 13^a 2-3 T

20^b 6 Günah vücûda getirilmemize başta mani olmadı. İşin sonunda da bağışlanmaya nasıl mani olur.

(7) ol mîr-i livâ-yı sūhan bir zât²⁰ huceste-sımât idi ki câm-ı tab^c-ı ser-şâr-ı mey-i
 (8) ʿirfân u sâgâr-tâb-âver-i zihni leb-rîz-i feyezân-ı Tatar selîkası evc-i (9)
 maʿarifde hümâ ile belki dahi bâlâ-ter ü tabî^c-at-ı pâkî ʿulüvv- (10) rütbede sipihre
 ber-â-ber ân-ı yüsrede hezâr-ı tâze hayâle mübâdir ü ednâ (11) vakitte bedîheten
 ve irticâlen bir kaşîde-i nâzîde inşâdına kâdir gâzeliyyât (12) ve nazm-ı nevber
 mazmûnunun sâʿib ü şevket-i hayrân letâfeti ve neşr ü inşâsının (13) Nâbî ve
 Nergisî bî-hod ve dîde-dûz-ı dikkâti ve hatt u taʿlîkının ʿimâd-ı dil-dâde-i (14)

- 21^a şîve-i nezâketi ve şohbetinin kelîm-i nâdire-perdâz-ı âşüfte-i selâseti (1) edîb ü
 erîb lebîb ü necîb hasîb ü nesîb ʿarîf ü âsîl-i (2) meclis-ârâ ve hoş-şohbet nâtîka-
 perdâz-ı şîrîn-ülfet-i sebûk-rûh (3) bî-tekellûf müvâneset-i maḥbûbu'l-kulûb-ı
 erbâb-ı zerâfet dervîş-nihâd (4) u pâk-ʿakîdet-şîri bî-nazîr inşâsı dil-peżîr tabî^c-at-ı
 (5) pâkizesi şöhret-gîr evc-i pâdişâh-ı zî-şâna nedîm olmuş ve medâiyih (6) ü
 sitâyişle âzân-ı ismâ^c tolmuş bir vücûd-ı sûtûd taʿbir (7) idi el-hâsıl beytül-
 kaşîde-edâ müzerkeş-kelâmât (8) tavîlü'z-zeyl-i imlâ olunmayup ol kaş-ı
 necâbet-tâk ve refîʿü'l-menziiletün (9) kitâbe-i ʿirfânına âşâr-ı dil-ârâlarından cem^c
 ü taştîr olunan bu mecmûʿa-i (10) belâgatları delâlet eyler ki baʿde
 hazret-i şeh-r-yâr-ı enâm (11) طول الله عمره الى يوم القيامة mârrü'z-
 zîkr beg efendiye füzûnî (12) meyl ü ragbet ve feciʿa-keş-i intikâl ve
 fıkhdâniyetleri olmagla beyt :

(13) اثری به زانخن نست ازا هنر
 چار طاقیست رباعی بسر تربت ما

- 21^b (1) mağzasınca îkâ-yı eşer-i maʿrifet delîl ü îkâ-yı zîkr-i cemîl olsun için (2) îrâde
 ve fermân-ı humâyûnları ile mîr-i merhûmun kenâr-ı terbiyesinde perverde (3)
 ferzend-i maʿnevîsi mesâbesinde hâne-i hâşşadan dîvân-ı ʿâlî h^vâcelige (4)
 mahrec ü kâm-revâ ve'l-yevm şeh-r emânetiyle miyân-ı ricâl-ı devlet-i ʿaliyyede

20^b 7 yok: nesr 13^a 10 T

20^b 13 bî-hod (u) dîde-dûz: bî-hod u dîde-dûz 13^b 2 T

21^a 7 el-hâsıl: ve'l-hâsıl 13^b 11 T

21^a 9 kitâbe: kitâb 13^b 13 T

21a 11 Allah ömrünü kıyâmete kadar uzatsın.

21^a 13 Hünere sahiplerinden miras sözden daha iyi eser yoktur. Rubâî bizim türbemizin üstündeki dört art
 direk gibidir.

21^b 1 yok: neşr 14^a 3 T

- (5) fażl u kemâlîyla engüşt-nümâ Câvid Ahmed Beg evrâk-ı perîşân ve (6) şahâyif eşât-ı bî-ser ü sâmanda henüz tebyîz olunmayan (7) kaşâ'id ü tevârîh ü ğazeliyyâtını behem bir evde te'lîf ü tertîb (8) eyledikleri dîvân-ı faşâhat-nişânlarından nakl ile çend-^caded (9) ğazel-i âbdâr nüvişte-i hâfil-i hüner sımt-ı imlâ kılınup bâ-ârâda sîne-i çerâğ- (10) efrûz mehâfil-i hüner-veri tırâz kârgâh-ı sühan-perverî câmi^c-i kemâlât (11) gibi müstecmi^c-i ma^cârif-i feyz ü vehbî baħr-ı bî-ka^cr-ı ma^cârif ser-tüfengî-i (12) şehir-yâr-ı Mehmed ^cÂrif cenâblarının
- 22^a kân-ı leâlî-i bârında ve dürret'üt- tâc-ı (13) ma^cânî ve eşdâf-ı dürerî-nîşâr ve yenbû^c-ı mazâmîn-i fûnûn genc-i şâygân (1) olan tab^c-ı pür-letâfet ve eser-i zihn-i pür-rüşd ü dirâyetlerinden ser-ber- (2) âverd-i merhûm-ı mebrûrun dîvân-ı zahrında tercüme-i hâl-ı ^cibret-me'âlları (3) bi-^caynihi teberrûken tahrîr olundu

(4) Eş^câr-ı U

fâ^cilâtün fâ^cilâtün fâ^cilâtün fâ^cilün

- (5) Vasluğa bîgâneler cânâ sezâ olsun mı ya
^cÂşık-ı dil-haste lutfundan cüdâ olsun mı ya
- (6) Bir tarafdan gamze-i serdi kiminün var iken
 Bir tarafdan kâkülün başa belâ olsun mı ya
- (7) Lutf idüp âğyârı hiç ugratma bezm-i ülfete
 Sen perîsün meclisinde dîv-i câ olsun mı ya
- (8) Cismimiz her dem mehâm-ı cevriye âmâc iken
 Ey kemân-ebrû yine mânend-i yâ olsun mı ya
- (9) Rûzgârın germ ü serden çekmeden bî-tâb iken
 Çekdüğüm derd ü meşakkat ber-hevâ olsun mı ya

21^b 12 ve dürretü't-tâc: dürretü't-tâc 14^b 1 T

22^a 1 pür-rüşd ü dirâyetlerinden: pür-rüşd (ü) dirâyetlerinden 14^b 3 T

22^a 4 Eş^câr-ı U: Eş^câr-ı Merhûm 14^b 5 T

(10) Rîze-i elmâs eger sen zahm-ı nâsûr-ı dile
Ey tabîbüm 'âşıka böyle devâ olsun mı ya

(11) Bunca demlerdür gubâr-ı âsitânunken senün
(12) Rûzgârın cevrine Nâşid sezâ olsun mı ya

(13) Velehu

fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilün

(14) Bir zamân ben mahrem-i her râzın oldum bilmedün
Bir zamân pâ-mâl-ı esb-i nâzın oldum bilmedün

(15) Bir zamân va'd-i vişâl itdüm tegâfûl eyledün
Bir zamân şâyeste-i incâzın oldum bilmedün

22^b

(1) Bir dem oldı sende cevri-yâr ile kân agladın
Ben o demlerde senün dem-sâzın oldum bilmedün

(2) Sen de zannum ben gibi bî-hoşsun ey 'andelîb
Bir zamân gülşende hem-âvâzın oldum bilmedün

(3) 'Aqlum aldın dün gice meclisde her bir nagmede
Mutribâ pek mübtelâ-yı sâzın oldum bilmedün

(4) Nakd-i cân şarfin ta'ahhüd eyledüm yolunda ben
Cümle-i 'uşşâkdan mümtâzın oldum bilmedün

(5) Geleni kûy eyledüm çevgân-ı dest-i nâzike

(6) Nâşid-âsâ sevdüğüm ser-bâzın oldum bilmedün

(7) RÂ'İK

(8) Şâ'ir-i mezbûrın nâm-ı nâmî ve ism-i kirâmîleri 'Ali Bozoklu Muştafâ
Mîr'in (9) perverde-i ni'am u nemek- çeşide ve bende-i ibtidâ-yı neşv ü nemâsı

- (10) enderûn-ı feyz-i meşhûn ve hâne-i hazîne-i humâyûn-ı şehensâhîden kâtibân-ı bercîs- (11) dânişân u münşiyân-ı ʿutârid-nişân genc-i şâyigân-ı şehir-yârî silkine (12) münselik ve bu zerîʿa ile menhec-i şâbîkû's-sülûk-ı medâric-i ikbâle şuʿûda (13) pâ-nihâde ve refte refte irtikâ-yı mirkât-ı iclâla âmâde olarak hâne-i 23^a (14) hâşşaya çerâg-ı ber-efrûhte olup hudâvend-i Felâtun-dâniş şehir-yâr-ı (1) Aristo-meniş fermân-dih-i heft-iklîm husrev-i Baykara-nedîm şulâtân-ı şelâtîn-i (2) cihân Şulâtân Muştafa Hân-ı huld-âşiyân hazretlerine mâbeynci ve nedîmlik ve hazîne-i (3) humâyûn kethudâlığıyla ehaşş-ı havaşş-ı muḳarrebînden maʿdûd ve reh-vâr-ı ikbâli zirve-i nihâyete (4) şuʿûd itmiş iken beyt li-münşi'îhi:

(5) Sürçer elbet tevsen-i âteş-hurâm-ı serveti
Râyiz-i şeb-dîz-i câhun ʿÂkifâ mişvârı bu

- (6) tekâpûlar ile tekâver-i sebûk-cevelân-ı iclâlî tayy-ı müsâvât-ı ikbâlden rûgerdân olmagın (7) zümre-i hâcagân-ı ʿâlî ve baş-muhâsebecilik rütbesiyle çerâg ve yine revâyiḥ-i (8) fevâyiḥ-i menâşib-ı ʿaliyyeden vakt vakt tartîb-i dimâg-ı bî-ferâg iderek ordû-yı (9) humâyûn-ı meştâsında manşib-ı celîlü'l-kadr defterdârı şakk-ı evvel ile tekrâr (10) yek-rân-ı ikbâli cilve-perdâz-ı sâha-i iclâl olarak kethudâ-yı kayın-maḳâmı (11) rikâb-ı müstetâb-ı cihân-bânî ve gâh tugra-nüvîs-yarlıg-ı belîg-i kişver-sitânî (12) rütbe-i celîleler ile tekmîl-i şöhret ü şân ve gâh tâbiş-i bârika-i ikbâli (13) barut-hâne-i ʿâmire-i nezâretiyle tâbende-fer-i tâbân iken beyt:

(14) Gâh sâkîsi gehî bâdesi geh sâgarı yok
Görmedüm meclis-i maḳşûdı tamâm âmâde

- 23^b (1) medlûlunca cünha-i cüz'î ile nezâret-i mezbûrdan ʿazl ile tenkîl ü gûşe-nişîn
(2) genc ü hamûl iken renciḥ-i renc-i nâ-geh zuhûr-ı ʿilel rişte-i ḥablü'l-metîn-i zindegânîsine (3) îrâs-ı fütûr u kesel birle beyt:

23^a 4 li-münşi'îhi beyt: beyt li-münşi'îhi 19^b 11 T

23^a 6 yok: neşr 19^b 13 T

23^a 12 rûteb: rûtbe 20^a 5 T

23^a 13 tâbân: tâbân iken 20^a 7 T

23^b 1 yok: neşr 20^a 9 T

(4) Mumyâ-yı tesliyet hergiz asla müfid olmaz başa
Çâr-tâk-ı iltifât-ı yârdan üftâdeyim

(5) magzâsınca huzzâk-ı etibbânın tedâbîr-i tesliyet-güneleri kâr-ger olmayup
fermân-ı (6) hakîm-i kâdir-i bî-şerîk ü bî-illet cür'a-i telh-mezzâk-ı ecel-i
mev'ûdiyle (7) mahmûr u medhûş-ı şahbâ-yı merg olup 'âzime-i sûy-ı cinân ve
fârîğ-i gavgâ-kede-i (8) dağdağa-fermâ-yı cihân olmuştur (9) şâ'ir-i mezbûr
kân-ı ma'ârif ü fûnûn u mazâmîn-i nâ-mevfûr nâ-yı âteşîn- (10) nevâ-yı sarîr-i
hâme ve enfâs-ı dil-keş edâ-yı şafir-i kilik-i 'anberîn- (11) şemmâmesi dem-zen-i
şümû'-ı tâbende-fer-i 'irfân u tâbiş-efrûz şu'le-i bârika-i sihr- (12) âzmâyân
hudûv-i behişt-âşiyân Şultân 'Abdülhamîd Hân 'aleyhi gufrânü's- (13) Sübhân
hazretleri câlis-i dîhîm-i 'Osmânî olduklarında Babü's- (14) sa'âde-i

24ª humâyûnuñ ta'mîr ve termîminde inşâ-gerde-i kalem-i bedâyi'-rakamları (1)
târîh-i bî-hemtâ inşâf bu kim bir nazm-ı belâğat-senc-i zelâkat-nümâ hulâşa (2)
her vâdîde akrân u etrâbına rüchânı hüveydâ olup ekser-i âsâr-ı belâğat- (3)
şi'âr ve güftâr-ı âbdârı dâ'ire-i elsine-i enâm ve nigâşte-i mecmu'a-i zümre-i (4)
'urefâ-yı pesendîde-kelâm olduğundan sâha-i icmâle şarf-ı zamân ve
kümeyt-i kilik-i (5) şikeste-hıram olunup târîh-i mârrü'z-zikrûñ ba'zı ebyâtı (6)
ve âsâr u eş'âr-ı belâğat-âyâtı sebt-i cerîde-i imlâ kılındı (7) târîh-i mezbûr :

müstef'ilün müstef'ilün müstef'ilün müstef'ilün

(8) Dârâ-yı gerdûn-menzilet şultân-ı vâlâ-menkıbet
Hâkân-ı sâhib-i tâc ü taht şâh-ı serîr-i ma'adelet

(9) Ya'nî hudâvend-i enâm 'Abdülhamîd Hân be-nâm
Key-hüsrev-i Dârâ-gulâm şâh-ı cihân-ı âtîfet

(10) Hüsn ü sülûk u hilkati fahrü'l-mülûk her hâleti
Zât-ı humâyûn midhati mahzâ medâr-ı merhamet

23^b 5 yok: nesr 20^a 13 T

23^b 13 gufrânü's-Sübhân hazretleri: gufrânü's-Sübhân 20^b 7 T

(11) İkbâl u sa'îd u bahtla feyz-i mübârek vâktle
Râik didüm bir beytle idince şarf-ı makderet

(12) Târîh-i cevher mâyesi arş olsa lââyık pâyesi
(13) Levh-i şükûh pirâyesi bâb-ı kitâb-ı şaltanat
(1188)

(14) Velehu Ğazel

mefâ'ilün fe'îlâtün mefâ'ilün fe'îlün

(15) Çeküp bu kâfile-i firqati bahâr bahâr
Hevâ-yı vaşlla gurbetde yüz diyâr diyâr

24^b (1) Misâl-i lâle derûnumda dâğ-ı hasret-vâr
Takılsam açılammam gül gibi hezâr hezâr

(2) Gül-izârına hem-bû bulunmaz âlemde
Riyâz-ı dehrde geşt eylesen diyâr diyâr

(3) Hayât çeşmesinün katre-i kemînesine
Akıtdı dîdelerümden felek pıñar pıñar

(4) Sadâsı sayha-i zâğ oldu bûlbûlün sensiz
Sihirde nâlelerin dinledüm hezâr hezâr

(5) Olursa Râ'ik eger ma'rîz-ı muhabbetde
Bu nazmı tuhfe-i bezm idelüm kibâr kibâr

24^b 2 dehrde: dehrîde 21^a 9 T

24^b 3 katre: nazra 21^a 10 T

ŞU^cARÂ-YI HAZÎNE-İ HUMÂYÛN

(8) ŞÂKİR

- (9) Makarr-ı hilâfetgâh-ı şaltanat-ı seniyye şehr-i dil-ârâ-yı Konstantiniye sânehallahu ^cani'l-beliyyede (10) eski otalar kurbında ^cÜryânî Dede medfeni olan hânening sâkini çukadâr-ı (11) şadr-ı ^câlî Ahmed Aga-nâm zâtın hayyât-hâne-i şulbından lâbis-i libâs-ı (12) vücûd ve mütelebbis-i kisve-i ^câlem-i şühûd olup ma^cla^c-ı manzûme-i belâgat (13) ve ser-satr-ı terâkib-i faşâhat olan zât-ı
- 25^a ma^cârif-simâtı nuhustîn-pâye-i (14) mirkât-ı temyîz olan sinn-i çârûme kadem-i feyz-i tev'em buyurdukları (1) âvân-ı mâderlerinden Şâhidî merhûmun manzumesi ve şubha-i sıbyân (2) ve sâ'ir erbâb-ı ^culûm-ı ma^cârifden şarf ü na^ch ta^callûm buyurup âvân-ı (3) tufûliyyetde âsûde-i nişîmengâh-ı cinân merhûm Şultân Ahmed Hân (4) ^caleyhi ğufrânü's-Sübhan hazretlerinin zamân-ı şaltanatlarında silâhdârları Hançerli (5) İbrâhîm Aga'nun semere-i devha-i karâbeti olmaları zerî^casıyla seksen sekiz (6) târîhlerinde menba^c-ı fûnûn u ^culûm ve yenbû^c-ı fu^chûl ü kûrûm olan enderûn-ı (7) mevhibet-i makrûn ve hazîne-i humâyûn-ı feyz-i meşhûna çerâğ birle bekâm (8) ve giderek rikâb-ı müstetâb-ı cihândârîde hîrâm iderek ^caşrının şâhib-i (9) kemâlî Şevkî Ahmed Efendi ve H^câce Yûsuf Efendi'den ba^czı nûsah ile nesh-i (10) cehl eyleyüp tahsîl-i fûnûn-ı edebiyye ve tekmi^cl-i ^carabiyye ve fârisiyye ile vedî^ca-i (11) tıynet aşlısı olan kelâm-ı sencîde tahsîl-i fûnûn ile ser-hadd-i kemâle (12) resîde zât-ı mu^ccize-gûy-ı bî-hemtâsı şadef-i lû'lü'-bâr-ı fa^czl-ı efdâl (13) ve kân-ı dâniş kulzûm-i dürer-bâr-ı kemâl husrev-i kişver-i şî^cr ü inşâ hıdv-i iklîm-i efânîn-i (14) imlâ oldukları âsâr-ı sihr-âsârından be-dîdâr ve Molla Câmî hazretlerinin
- 25^b (15) Bahâristân'ına nihâl-ı gül-çemen-i ma^cânî olan kalem-i bedâyi^c-şiyemlerinün tarh (1) u inşâ buyurdukları Türkiyyü'l-^cibâre şerhleri kâ^cide-i mer^ciyye-i sûdî (2) üzre cemî^c-i fûnûn ü kavâ'idini îzâh ü beyân iderek izhâr-ı kemâl (3) ve şerh-i mezbûr-ı dâniş ü ^cirfân hadd-i zâtına dâl beyt :

25^a 4 Hancerli İbrahim Aga: İbrahim Aga 30^a 12 T25^b 10 tekmi^cl-i kemâl-i ^carabiyye: tekmi^cl-i ^carabiyye 30^b 4 T

(4)

(5) mışdâkıncı bir şerh-i ma'ârif-i me'âl-ı bî-hemtâ ve vaz'ı engüşti-i i'tirâzdan müberrâ (6) hulaşâ şâ'ir-i mezbûruñ müretteb ve müdevven dîvân-ı belâgat-peyvendi ve nazm-ı (7) Nizâmî-pesendi her vâdîde bilâ-istinâd elsine-i selâsede akrân ü etrâbına (8) fâyık ve nüvişte-i ser-varak-ı kemâle lâyıķ olup nev-bâve-i nihâl-ı hâme-i (9) °anberîn-şemmâmeleri işbu eş'âr-ı âbdârı nigâşte-i silk-i suţûr kılındı

(10) Eş'âr-ı U

fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilün

(11) Hâlûmi bilmez o meh-veş bilse de mübhem bilür
Çeşm-i hûn-âşâmumı bilmez de âyânım bilür

(12) Der-kenâre'arz-ı hâl-i derdi hâcet ne kılam
Kayd u bend-i zülf-i pür-pîç oldugum'âlem bilür

(13) Gavta-i h'âr-lücce-i baħr-ı ma'ânîdür göñül
Seyr-i şahrâ-yı cünûnı katre-i şebnem bilür

(14) Bâde-i ser şâr-ı °aşkı anlamaz her bî-mezâk
Hem-dem-i bezm-i elest-i sâkiyânı Cem bilür

(15) Ehl-i tecrîdi mücerred hırķa bu şân sanma kim
Zîr-i zer-dûz-ı kabâda dil nice Edhem bilür

25^b 4 Senin üstünlüğünü yazmak için deniz suyu yetersiz kalır. Senin parmağının ucunu ıslatıp sayfasını saymam için...

25^b 5 yok: neşr 30^b 15 T

25^b 10 Eş'âr-ı U: Eş'âr-ı Merķûm T

- 26^a (1) Sâgarı bezm-i ezelden cur^casın nûş eyleyen
Âşınâ vü yârı bezm-i vahdete mahrem bilür
- (2) Râh-ı cânâne nişâr-ı cân bir zevk-ı diğer
Lezzet-i bahşâyış-i cûdı kef-i Hâtem bilür
- (3) Yârelerden sînede seylân iden hûnı gamı
Bir ben ü bir yâreden Hağ bir dahi merhem bilür
- (4) Dâğ-ı hûn-âlûd-ı dil Şâkir nice tarîf olur
- (5) Tîğ-i ser-tîz-i nigâhı yâr ile hem-dem bilür

(6) Velehu

mefâ'îlün mefâ'îlün mefâ'îlün mefâ'îlün

- (7) O mâhuñ hûsn ü haññ-ı ebruvânı başka ân başka
Mücessem nakş-ı bî-dermân-ı Mânî başka hân başka
- (8) Cihânı şîr-i hûsni eylemiş medhûş ü vâlih-ter
Şükûh-ı heybet-i şâhib-kırânı başka şân başka
- (9) Müdâmâ cevri-gûna-gûnına hem-reng olmakdan
Dü-çeşmüñ dem-be-dem eşk-i revânı başka kan başka
- (10) Sühan-gûluk digerdür şâ'iriyet başka âlemdür
°Atâ-bahşî-i bañr-ı bîgerân başka kân başka
- (11) Alup endîşe-i hûsni dil-i âvâreyi Şâkir
- (12) Dilümde nâr-ı °aşkı mû-miyânı başka yân başka

26^a 7 başkadan başka: başka hân başka 31^b 3 T

26^a 8 başkadan başka: başka şân başka 31^b 4 T

26^a 9 başkadan başka: başka kan başka 31^b 5 T

26^a 10 başkadan başka: başka kân başka / sühan-gûnun: sühan-gûluk / gayrı: başka 31^b 6 T

26^a 12 başkadan başka: başka yan başka 31^b 7 T

(13) Velehu

mef[°]ülü mefâ[°]ilü mefâ[°]ilü fe[°]ülün

- (13) Hayret-zedeyüm [°]aşk ile her dem neme lâzım
Câm-ı mey-i feyzim ki benüm Cem neme lâzım

- (14) Gülzâr-ı emelde nice biñ seyle dü-çârum
Şubh-ı kerem-i minnet-i şebnem neme lâzım

- (15) Tiğ-ı sitem-i hicr ile şad-pâre iken dil
Dâğ-ı emel-i sîneye merhem neme lâzım

- 26^b (1) Elde kalem-i mûnis ü ğam-h^vâr dururken
Esrâr-ı dil-i zârıma mahrem neme lâzım

- (2) Ey dîde-i hûn-âbe-i Şâkir ne bu girye
(3) Te'sîr-i nigâr eylemeyen nem neme lâzım

(4) Sene-i selâse ve mieteyn ve elf sâl-ı fütûh-iştimâlinda pâ-zede-i huyûl-ı islâm (5) ve pâ-y-mâl-ı mevkib-i cüyûş-ı deryâ-hurûş muzaffer-i a[°]lâm olan diyâr-ı nekbet-medâr-ı (6) çâsâr-ı tebeh-kârı memâlikinden Şebeş- girifte-i şadma-i muvaḥḥidîn (7) ve giriftâr-ı dest-bürd-i ğuzât-ı müslimîn olmasına inşâd buyurdıkları târîh-i lâ-naẓîri (8) yektâ-süvâr-ı mîzmâr-ı belâğat yeke-tâz-ı sühân-ı faşâḥat olduklarına bürhân-ı kavî (9) olmanın nüvişte-i cerîde-i inşâ kılındı

- (10) Târîh-i Berây-ı Giriften-i Kal[°]a-i Şebeş

mefâ[°]ilün mefâ[°]ilün mefâ[°]ilün mefâ[°]ilün

- (11) Şehenşâh-ı mağâzî-pîşe kim [°]Abdülhamîd Hân'dur
Gelüp ervâh-ı şâhân-ı selef andan münîb oldu

(12) Bu bir şâh-ı ʿadâlet-pîşedür kim devr-i ʿadlinde
Anuñ dergâhına Nûşirevân ʿabd-ı edîb oldu

(13) Zamânında meserret ehl-i î mân ile tev'emdir
Cünûd-ı gam hemân bir gûşede kalmış ğarîb oldu

(14) Bulunsa Hâtem-i Tay tayy iderdi defter-i cûdı
Bu şâhuñ cûdı zîrâ illet-i fakra tabîb oldu

(15) O rütbe bîm-i tîğî şöhet-engîz olmuş ʿâlemde
Görünce leşker-i islâmı kâfir nâ-şekîb oldu

27^a (1) Maşâhîfden tefe^{cc}ül eyleyenler nakl iderler kim
Bu sâlik fâl-ı hayrî cümleten feth-i karîb oldu

(2) Bozuldu leşker-i küffâr alındı kal^calar kat kat
Cünûd-ı ehl-i islâma mu^cîn ʿavn-ı mucîb oldu

(3) İşitdüm Şâkirâ târîhîni cünd-i melâ'ikden
(4) Şebeş halk-ı dehân-ı esb-i islâma naşîb oldu
(1203)

(5) ʿİBÂDÎ

(6) Diyâr-ı feyz-nişâr-ı Konya'da âsitân-ı refî^cü'l-bünyân tarîk-ı sa'âdet refîk-ı
Mevleviyye'den (7) Ahmed Efendi-nâm mürşid-i şâhib-i irşâduñ sema^c-hâne-i
şulbindan raks-âver-i sâha-i (8) cihân ve tennûre-feşân-ı meydân-ı devrân olup
bir zerî^ca ile merci^c-i kâffe-i ʿâlem (9) ve melce-i cümle ümem der-i ʿaliyye-i
dâimü'l-karâr ve dârü's-saltanat-ı ebediyyü'l-istimrâra (10) vürûd u vâsıl-ı
evvelîn-i medâric-i maşşûd u meş^c-al-i şâriq-ı emânîsi (11) ibtidâ sarây-ı dil-ârâ-
yı Galata çeraklığıyla cilve-bağş ve rû-nümûd olmagın (12) eyyâm-ı civânî ve
ezmine-i şebâb-ı serî^cü'ş-şitâbuñ tahşîl-i cümle-i funûn (13) u ma'ârif e masrûf u

26^b 14 cûdın: cûdı 32^a 11

27^a 4 1203: yok 32^a 15

27^a 10 evvelîn-pâye: evvelîn 32^b 7

27^b zimâm-ı semend-i ma'ârif neverd-i 'irfân-ı Hudâ-dâd-ı (14) mâderzâdın
vâdî-i 'ulûm-ı 'aqliyye ve nakliyyeye ma'tûf iderek (1) şa'y u gûşîş ü himmet ü
verzişin kesb ü kemâle me'lûf itmegin vedî'a-i (2) vicdân-ı cibillî ve muktezâ-
yı tecellîsi cümle-i fûnûn-ı şettâyâ intisâb-ı cüz'îsi (3) zât-ı füyûzât-âyâtlarına
sermâye-i mübâhât ve hadd-i zâtında gencîne-i rumûzât (4) u nikât-ı 'ulûm u
fûnûnda sarây-ı mezbûrda mu'âşır olduğu erbâb-ı kemâlin (5) vahîdi ve fużalâ-yı
dâniş-verânun ferîdi müddet-i vefire ve ezmine-i keşîre (6) sarây-ı mezbûrda ârâm
u şîve-i dâniş-güdâz-ı gerdûn-ı nâ-be-hencâr ile (7) 'arûs-ı mu'anber-i âzâr-
merâm ve baht-ı emânîsi verâ-yı tutuk-ı ihtifâdan (8) bürka'-endâz-ı haclegâh-ı
makşûd olmasına gûşâd-ı bâzû-yı ümmîd beyt :

(9) Bin âgûşum gûşâd itmekde am mâ dâye-i gerdûn

İder tıfl-ı ümîdüm dâmen-i mahşere perverde

(10) me'âlince kaḥbe-i sifle şevher-i dūn-nevâz-ı felek-i ḡaddâr ile dâḡ-ber-dâḡ
olmuş iken (11) nihâl-ı hazân-dîde-i bahtı reşehât-ı âbdârî-i elṭâf-ı perverd-gârı
birle berg (12) ü bâr-ı tâze ve taravet-i bî-endâze bulmagın beyt :

(13) Bir gün olur ki olur nâ'il-i gül-berg-i murâd

Dolaşan gülşen-i âmâlinun etrâfında

28^a (14) me'âl-ı tesliyet-baḥşâ ve maẓmûn-ı ferḥat ihtivâsınca şârık-ı tâbende-i vücûdı
(1) ḥazîne-i humâyûna çerâḡ birle fûrûḡ-ı nev bulup ilâ hâzihi'l-ân ol vâdîlerde
(2) pûyân ve şahrâ-yı emelde devân bir şâ'ir-i nâdire-ḡüftâr ve münşî-i (3)
mâhir-i ûzûbet-şî'âr üstâd-ı mu'cize-perdâz-ı âteşîn-zebân genc-i bâd-âver-i (4)
maẓâmîn-i efḍâl-ı fuẓalâ-yı kemâ'in oldukları berây-ı işbât-ı eş'âr-ı (5) belâḡat-
medârlarından çend-'aded ḡazel nigâşte-i taştîr kılındı:

27^a 14 'ulûm-ı 'aqliyye: 'ulûm u 'aqliyye 32^b 13

27^b 3 füyûzât: feyz 33^a 1

27^b 10 yok: neşr 33^a 9 T

27^b 14 yok: neşr 33^a 14 T

28^a 2 şahrâ-yı emânî ve emelde: şahrâ-yı emelde 33^b 1 T

28^a 4 oldukların: oldukları 33^b 4 T

28^a 5 taştîr kılındı: taştîr-i imlâ kılındı 33^b 5 T

(6) Eş'âr-ı U

fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilün

(7) Kâkül-i ruhsârın âyâ bir gül-i hoş-bû mıdur
Sünbül-i bâğ-ı letâfet 'anberîn-giysû mıdur

(8) Serv-i gülzâr-ı İrem ya kâmet-i dil-cû mıdur
Zülf-i müşgîn ya kemend-i gerden-i âhû mıdur

(9) Ahter-i şubh-ı sa'âdet merkez-i pergâr-ı 'aşk
Tuğm-ı âh-ı âteşîn ya hâl-ı 'anber-bû mıdur

(10) Ey şabâ vir her seherde kâkül-i yârdan haber
Eyledin zülf-i perîşân bâri ol hoş-bû mıdur

(11) Ey 'İbâdî gülşen-i dil-dârı gezmekden ğaraz

(12) Şayd-ı âhû-yı Hutun mi yohsa reng ü bû mıdur

(13) Velehu

fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilün

(14) Hâl-ı ruhsârın gören üftâdeler hayrân olur
Kalbimizde mihr-i 'aşkun âteş-i sûzân olur

28^b (1) Serv-i ikbâl-ı şeref bitmez göğül bu ravzâda
Bu çemende âh-ı 'ömrüm hâşılı hirmân olur

(2) Ol tabîb-i çâre-sâzum yâremi çok tâzeler
Dem-be-dem bu şerhalarla korkarım bir kân olur

28^a 6 Eş'âr-ı U: Eş'âr-ı Mezbûr 33^b 6 T

28^a 10 zülf-i perîşân: zülf-i perîşân 33^b 10 T

28^a 12 reng ü bû: reng (ü) bû 33^b 11 T

(3) Mürğ-i dil bir dâma düşdi çâresiz kaldım meded

Kuşca cânım gel azâd it ten yanar büryân olur

(4) Kûlzüm-i ʿaşk içre cânâ bir keşâkeşdür gider

(5) Var mı Hâfız sen gibi böyle ser-gerdân olur

(6) şâʿir-i mezbûrûn̄ el-sine-i selâse-eşʿârî ʿale'l-husûs zebân-ı bedîʿü'l-beyân-ı Fâriside (7) âşâr-ı âbdârı akrân ü etrâbına bâdî-i rüçhân olabilür baʿzı âşârlarında (8) ʿİbâdî ve baʿzı eşʿârlarında Hâfız telakkûb birle tehallus-i maḥlasda tefennün buyurdıkları (9) ecluden âşâr-ı dîgerân olmayup cümlesi bir şâhsâr-ı belâgatden ser-ber-âverde (10) ve bir gülbün-i ʿirfândan kadd-keşide olarak verd-i muṭarrâ-yı gül-çemen-i ṭabʿ-ı laṭîf ve eşer-i (11) zihni-i maʿârif redîflerinden bir ʿaded ḡazel-i Fârisî sûziş-iştîmâl-ı raḡam-zede-i suṭûr-ı (12) müsevveş-meʿâl kılındı :

(13) Ḡazel-i Merḡûm

(14) غم ندارم با قدح دلبرم آید رود
بیم فرقت در وصالش بر دلم آید رود

29^a

(1) حال مشدین تنای مرربان دلم دارم
نور چشم این چه سودا بر سرم آید رود

(2) شوخ اکراما کشتیغ مستم را سودهم
در خزای دلو نهرار چون بر دم آید رود

(3) شام زلف تا شور سودا مرا صبح دم
مهر و مه هر روز و شب در روز غم آید رود

28^b 14 - 29^a 3

O sevgilinin ferahlıkla gelip gittiği için üzüntüm yoktur. Ayrılık korkusu onunla beraber olduğum zaman kalbime gelip gider.

Senin mis kokulu benine gönül vermişim. Ey gözümün nuru bu sevda nasıl başıma gelip gider.

O şüh bizi öldürse sitem (zulüm) kılıcına boş vermiş olurum. Bahar ve sonbahar da kapıma gelip gider.

- (4) من غريب افتاده ام حافظ حسی از روقن
(5) خواب و راحت نست وارا درد و غم آید رود

(6) NEDİM

(7) Şâ'ir-i mezbûr kadd-keşîde-i sünbülîstân-ı Sitanbul ism-i sâmilîleri Maḥmûd bir vücûd-ı bihbûd (8) maârif-âlûd dergâh-ı mu'allâ kapucı-başlılarından hîrâmân-ı mûy-ı cinân (9) Genc Halîl Aga merhûmun semere-i nihâl-ı şulbîsi bir tâze naḥl-ı gül-bün-i 'irfân (10) ve bülbül-i hûş-lehçe-i şîrîn-zebân olup ve cennât-ı hûrşîd-âyâtında leme'ân (11) iden pertev-i eşî'a-i isti'dâd ü âfitâb-ı 'âlem-tâb-ı rûşd ü sedâd (12) lâzimesince tıfl-ı endek-sâl u kûdek-ṭarz-ı ferḥunde-fâl (13) iken pederi irtihâlinden sonra ḥazîne-i humâyûn ḥuddâmânı 29^b silkine münselik (14) ve âvân-ı şebâb-ı müsteṭâb-ı serî'ü's-şitâbu ol merġzâr-ı behcet-nişânda (1) imrâr u taḥsîl-i dest-mâye-i 'irfâna bezl ü şarf-ı naḥdîne-i iktidâr birle (2) az müddetde bir şâ'ir-i sûtûde-ṭarz-ı nâ-dîde-zebân u nây-ı âteşîn-nevâ-yı (3) ḥâme-i dil-keş edâ ve şarîr-i kilik-i belâġat-peymâsı gülşenistân-ı 'irfân ve çemenzâr-ı (4) dâniş-verânda bir 'andelîb-i şîrîn-âvâz-ı terennüm-sâz ve bir tûṭî-i şeker-feşân-ı (5) nâtıka-perdâz her vâdîde aḳrânına rûchânı zâhir u inşâ ve ġazeliyât (6) ve şarkıda şânîsi nâdir bir mîr-i ma'ârif-semîr pür-isti'dâd ve 'ârûs-ı tâze (7) bîkr-i fikr-i mazâmîne dâmâd olduğu şebt-i cerîde-i imlâ kılınan zâde-i ṭab'-ı laṭîf (8) eş'âr ü âsâr-ı dil-peziîri işbât-ı şâhid-i müdde'âya berây-ı burhân ve delîl-i (9) inşâd u taştîr tahrîr-i ġazel-i mezbûr kılındı (10) eş'âr-ı u :

29^a 4-5

Bu sabah, onun saçının akşamı benim sabahımı karatır. Güneş ve ay, gündüz ve gece benim pencereme gelip gider.

Ben garip, tutkun bir Hâfız'ım. Bana vatandan ne sorarsın. Uyku ve rahat yok. Dert ve üzüntü gelip gider.

29^a 12 zîbende-ṭarz: ṭarz 34^b 10 T

29^a 13 ḥuddâmân: ḥuddâmânı 34^b 11 T

29^b 4 şeker-feşân: sukker-feşân 35^a 3

29^b 5 ġazeliyyât: ġazeliyyâtıda 35^a 4

29^b 9-10 taştîr u tahrîr kılındı eş'âr-ı u: taştîr (u) tahrîr-i ġazel-i mezbûr kılındı 35^a 8

fâ'îlâtün fâ'îlâtün fâ'îlâtün fâ'îlün

- (11) Va^cd-i vaşla sanma kim bu hâlet-i inkârdur
Lafz-ı lâlâ ^câşıka bir gizlice ikrârdur
- (12) Şebnem-i eşk-i fakîrân yerde kalmaz ey gönül
Rîsmân-ı cezbe-i hurşîd-i himmet-vârdur
- (13) Sâdıkâne kizbine aldanma şubh-ı devletün
N'itdügin bilmez o çarh-ı süfla pek idbârdur
- (14) Hîç takvâdan eser kalsun mı bizde zâhidâ
Meclis-i ^caşkuñ gıdâsı hep mey-i ser-şârdur

30^a

- (1) Az mı lutf eyler Nedîm-i zâra ey dil gizlice
(2) Sûretâ gerçi o şeh hûn-h^vârdan gaddârdur

(3) Velehu

mefâ'îlün mefâ'îlün mefâ'îlün mefâ'îlün

- (4) Şu^câ^c-i şevk-i vaşt-ı yâr pür-şûr oldu gitdikçe
O şûhuñ hûsn-i ^câlem-sûzı meşhûr oldu gitdikçe
- (5) Felekde sînesin mecmû^ca-i hakkâke döndürdi
O mâhuñ defter-i dâğında mestûr oldu gitdikçe
- (6) Kırıldı şişe-veş seng-i gam ile kalb-i üftâde
Hemân kaşr-ı dil-i âgyâr ma^cmûr oldu gitdikçe
- (7) Ne hikmet pertev-i lutfuñ dirîg itmez iken evvel
O mihr ü hûsn-i ^câlem-tâb mağrûr oldu gitdikçe

(8) Hümâr-ı keyf-i vuslat çekmezim dirdi Nedîm ammâ

(9) Şarâb-ı şîve-i aşkunla mahmûr oldu gitdikçe

(10) FERÎD

(11) İbrahim Ferîd zübde-i pâ-yı taht-ı mülûk-ı âlem şânî-i nüzhet-sarây-ı İrem-i Konstantiniyye-i (12) mahmiyyede hâcegân-ı dîvân-ı ma'dilet-ünvândan İsmâ'îl Efendi- nâm zâtın (13) haremine şulbından dâne-feşân-ı âlem-şühûd ve ser-ber-âverde-i mezra'a-i bûd u ne-bûd (14) olup imrâr-ı ezmine-i şebâb ve bâlig-i hadd-i nisâb olduğu hengâmda sene-i (15) şelâse ve mieteyn ve elf hilâlinda şehenşâh-ı bende-perver hüdîv-i ma'ârif-güster li-nâmıkihi beyt:

30^b (1) Şehr-yâr-ı nükte-perver sâye-i rabb-ı rahîm

Zîb-i evreng-i hilâfet hazret-i Sultân Selîm

(2) efendimiz hazretlerinün mesned-ârâ-yı evreng-i Osmânî ve câlis-i serîr-i gîtisitânî oldukları (3) ân-ı sa'd-iktirân ve ferhât-nişânda hazîne-i humâyuna çerâg ve bekâm u tahsîl-i (4) ma'ârif-i teşmîr-i sâ'id-ihimâm itmegin bi'l-istiḥkâk kâtîbân-i kenz-i şehenşâhiyye ilhâk (5) ile mâ'il-i merâm olmuş bir şâ'ir-i nikât-pîrâ-yı remz âşinâ-yı hoş-dem (6) tab'-ı pesendîde ve etvâr-ı nigûhîde ile müselleme ve mergûb-ı âlem olup işbu eş'âr-ı (7) fasâhat-medâr şâ'ir-i mezbûrun kelîmât-ı belâgat-simâtındadır

(8) Eş'âr-ı U

fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilün

(9) Mâh-tâb-ı rûyına dikkatle çeşmim kân olur

Şâm-ı vaşlun her seher ki gûşe-i hicrân olur

(10) Her ne dem ma'mûr olur bünyâd-ı kasr-ı bî-sütûn

Tîşe-i cevrunle bu eyvân-ı dil virân olur

(11) Bir hümâ pervâze düşdi hicr ile cism-i nizâr
Üstühân-ı mürğ-i zârum hâsılı pür-yân olur

(12) Tâb-ı sûz-ı hasret-i cânâne tâkat kalmadı
Şöyle kim hûn-âb-ı dîdem bir yem-i ummân olur

(13) Ham-be-ham gîsûların dökmiş °izâr-ı pâkına

(14) Târ-ı her zülfi Feridâ kâbil-i çevgân olur

(15) Velehu

fe°ilâtün fe°ilâtün fe°ilâtün fe°ilün

(16) Gonca-i verd-i terûn eşk ile handân buluruz
°Âşık-ı dil-şûdeyi hicr ile giryân buluruz

31^a

(1) Firkat-ı yâre şitâb itdügümüz sanma tehî
Meclis-i vuşlatı biz külbe-i ahzân buluruz

(2) Dâg-ı dil-hûn ile ifnâ-yı vücûd it ey dil
Tâlib-i °aşk olanı dest ü girîbân buluruz

(3) Tâli°-i bahtımı yâd itme bu dem gel kerem it
Encüm-i kevkeb-i ikbâlümü lertzân buluruz

(4) İderüz hâk-i mezelletde karar-ı bisyâr
Câh-ı devletde müdâm °âlemi vîrân buluruz

(5) Hâzık-ı tıbb ile hem-bezm olamaz sende Ferîd

(6) Yâre-i dâg-ı şerâr-efgene dermân buluruz

(7) NISFET

- (8) Şâ'ir-i mezbûrun nâm-ı nîk-nâmı Mustafa vücûd-ı behbûdı perveriş-yâfte-i hâk-i (9) ıtmâk-ı Sitanbul Hasan Bayrakdâr dimekle şehîr bir adamın sulbından (10) râyet-efrûz melham-i imkân velvele-endâz âşub-gede-i cihân olup (11) nâ-resîd-i hadd-i nişâb bir tıfl-ı bâhirü's-şebâb iken sarây-ı feyz-intimâ-yı (12) Galata'ya çerâğ birle ve şa'y-ı mertebe-i ma'ârif gûşîş ve tahsîl-i (13) kemâlâta verziş üzre iken bir muktezâ-yı nüvişte-i kilik-i takdîr (14) enderûn-ı feyz-i 31^b maḡrûn ve hâne-i hazîne-i humâyûnda ârâm-gîr ve 'idâd-ı (15) kâtibân-ı genc-i şehenşâhiden ma'dûd bir vücûd-ı ma'ârif-âlûd olup (1) eser-i âsar-ı nâ-dîde-şî'âr ve zâde-i tab'-ı ma'ârif-nişârları bir 'aded gazel-i rengîn-edâ nüvişte-i (2) nusha-i müşevveş imlâ kılındı :

(3) Eş'âr-ı U

mefâ'ilün fe'ilâtün mefâ'ilün fe'ilün

- (4) Ziyâ-res oldu yine tab'a âfitâb-ı ferah
Münevver itdi şeb-i târ-ı derdi tâb-ı ferah
- (5) Hemîşe sâha-i dilden gumûmun ardınca
Geçer nesîm gibi esb-i pür-şitâb-ı ferah
- (6) Gamında şâdî-i digerle eylemiş ülfet
İder mi 'âşık-ı gam-h'âr-ı irtikâb-ı ferah
- (7) Ümîd-i bûse-i va'diyle eglenür 'âşık
Rakam-zed-i hatun olmuş ider hisâb-ı ferah
- (8) Zevâl-ı 'âlemi derk eyleyen dil-i âgeh
Ne dil-şikeste-i gamdur ne zevk-yâb-ı ferah
- (9) Yeter bu mev'ize tehdîd-i rinde ey zâhid
Kitâb-hânede yok mı 'aceb kitâb-ı ferah

(10) Unutdurur ğam-ı sad-sâleyi derûnından

(11) İderse hâme eger Nısfet intihâb-ı ferah

(12) FÂZİL

(13) Matla^c-ı envâr-ı dağâyık faşâhat-ı evvelîn satr-ı terâkîb-i belâgat yektâ-nihâl-ı (14) gül-geşt-i efâzıl hıdv-i evreng-i ma^cânî ya^cnî mîr Fâzıl sülâle-i neseb- (15) vâlâ hasbî seksen yedi târîhlerinde râyet-efrâz bağy u ^cinâd u kişver-i 32^a Hicâz ve (1) arz-ı mukaddesi nice ezmine ifsâd u âhirü'l-emr şadma-i kûh-endâz ve savlet-i (2) düşmen-şiken-i tâkat-güdâz-ı devlet-i ^caliyye-i ebediyyü'l-istimrâr essesellahu te^calâ (3) kavâ'ide erkânihe ila yevmi'l-karâr ile lağzide-pây-ı hufre-i bevâr ve zîr-i (4) tîre-i ğabrâ-yı matmûre-i hâkde karâr eyleyen Tâhir ^cÖmer'ün nebîresi olup (5) niheng-i kulzüm-i meğâzî merhûm Kapudân Hasan Paşa-yı Ğâzî mu^cînetiyle (6) seviyy-i âstân-ı refî^cü'l-bünyân devlet-i ^caliyye-i bedî^cü'n-nizâm ebbedehellahu (7) kavâ'ide erkânihe ila yevmi'l-kıyâme vuşûl ve sarây-ı dil-ârâ-yı şehir-yârîye (8) duhûl ve hazîne-i humâyûn ğulâmânı silkene insilâk ile kâm-bîn (9) olup cibilliyet-i mâderzâd u tîynet-i pür-isti^cdâdında merkûz olan (10) gevher-i girân-bahâ-yı ^cirfân lâzîmesince zâtında bir şâ^cir-i engüşt-nümâ-yı bî-hemtâ (11) olduklarından sarây-ı humâyûnda müddet-i mekş ü ikâmetin dahi beyhûde tazî^c ü telef eylemeyüp kesb-i fûnûn u ^culûma maşrûf itmegin rûz-be-rûz (13) eş^câr-ı belâgat-şî^câr ve rütbe-i tab^c-ı bülend-iktîdâr beyt :

(14) Bu irtifâ^c-ı nâza bir endâze yok mıdur

Eflâke dek gider misûn ey ser bülend-i nâz

32^b (1) mağzâsınca derece-i terkiyye-i irtikâ ve medâric-i mirkât-ı bülend-pâye-i kemâle i^ctilâ (2) iderek bir şâ^cir-i nâdire-fermâ-yı belâgat-pîrâ nefehât-ı ^cabîr-efşân (3) ve nûkhet-i nesîm-i müşğ-bâr âşânı tarâvet-bahşâ-yı gül-çemen-i

32^a 2-3 Allah onun temelini kıyâmete kadar tesis etsin.

32^a 6-7 Allah onun temelini kıyâmete kadar ebedî kılsın.

32^a 11 beyhûde: yok 22^b 14

32^a 12 kütüb: kesb 22^b 15

32^a 13 eş^câr-ı belâgat-şî^câr: eş^câr 22^b 15

32^b 1 yok: neşr 23^a 2

32^b 3 gül-çemen-i bedî^cü'r-reyâhîn: gül-çemenü'r-reyâhîn 23^a 5

bedî'ü'r-reyâhîn (4) sihr-âferîn ü letâfet-nümâ-yı hadâ'ik-i nükte-perdâzân hâme-i
 °anber-şemmâme (5) ve kilik-i gevher-rîz-i müşgîn-câmesi tugrâ-nüvîs menâşîr-i
 faşâhat (6) ve zebân-ı kalem-i mu'ciz-raķam-ı bedâyî°-şiyemleri °ukde-küşâ-yı
 andelîb-i çemen-ârâ-yı (7) belâgat ibtidâ-yı zuhûrî sâ'irlerin intihâsına şad-hezâr
 fâyık (8) ve kelîmât-ı belâgat-şimât u nazm-ı faşâhat-âyâtı nigâşte-i evvelîn
 kitâbe-i (9) kemâle lâyık bakîyye-i sühan-verân-ı selef ve peder-i kühen-sâl-ı
 veled-i hayru'l-halef (10) olup evâsıt-ı saltanat-ı huld-âşiyân-ı Sultân
 °Abdülhamîd Hân °aleyhi (11) ğufrânü's- Sübhân'da bir mukteẓâ-yı şîve-i şütür-
 ğübre-i gerdûn-ı nâ-be-hencâr (12) ve etvâr-ı âteş-ġudâz-ı çarh-ı ġaddâr beyt :

(13) Hikmetinde bende-i hayrânım ki yok cem° eylemiş

Meşreb-i °irfân ile °akl-ı ma°âşî bir yere

33^a (14) mazmûn-ı °ibret-nümûnunca bir bî-maye-i nân-pâre ile çerâġ olup çarh-ı (1)
 sitîze-kâr-ı nâ-hem-vârıġ °âdet-i kadîme ve kâr-ı dîrînesi ehl-i dil ve zümre-i
 (2) dâniş-nişâne cevır ü sitem ve dehr-i ġaddârıġ dem-be-dem endîşe ve rûz (3) u
 şeb pîşesi endûh-ı u olmagın beyt :

(4) Budur endûh şafâ-yı hâtıra na'il mi kalmışdur

Felekden dâġ-ber-dâġ olmadık bir dil mi kalmışdur

(5) mışdâķınca müddet-i vefire ve ezmine-i kesîre peyġûle-i endûh u âlâmda
 ġunûde- (6) cîlbâb-ı ıstırâb ve h°âbide-ķimât-ı inķılâb u kayd-ı âverde-ġî-i (7)
 ma°âş-ı zât-ı °uluvve't-tab°-ı sûtûd-cenâbuġ pür-telâş iderek tab°-ı (8) latîf u
 zihn-i ma°ârif rediflerine bir mikdâr îrâş-ı fûtûr ve °andelîb-i (9) şeker-feşân
 nâtıkâsı mısra° :

Kalmadı bûy-ı vefâ ġül-çemen-i °âlemde

32^b 12âteş-ġudâz: dâniş-ġudâz 23^a 15

32^b 13 °akl: ġayd 23^b 1

32^b 14 yök: neşr 23^b 1

33^a 5 yok: neşr 23^b 6 T

33^a 9 şeker: sukker 23^b 11 T

(10) diyerek vâdî-i sitignâya düş ve zebân-ı bend-i hâmuş olarak (11) telâfî-i dehr-i dûna dîde-küşâ-yı intizâr u genc-i hamûl ve °uzletde âvân-ı 12) zindegânîsi bu siyâk ile imrâr iderken bî-vefâ-yı hezâr âşinâ-yı felek- (13) gerdiş mükâfât ü telâfî-i mâ-fâta âgâz iken ya°nî sene-i selâse ve mieteyn (14) ve elf câm-ı sa°d-irtisâmında evreng-i mücevher-reng-i °Osmânî ve dîhîm-i (15) zerrîn-tâk-ı 33^b cihân-bânî sultân-ı salâtîn-i cihân fermân-rân-ı zemîn ü zamân (1) dîbâce-i fihrist-i şehensâhân hüküm-fermâ-yı aqtâr-ı heft-iklîm hüdîv-i Baykara- (2) nedîm veliyyü'n-ni°met-i °âlem şâhibü's-seyf ve'l-kalem li-muharririhi beyt :

(3) Kulzüm-i mevc-i ma°ânî şâye-i rabb-ı Rahîm
Husrev-i mülk-i belâgat hazret-i Sultân Selîm

(4) hân efendimiz hazretlerinin cülûs-ı şevket-me'nûs-ı humâyûnlarında nesâyim-i hayât-bahşâ-yı iltifât-ı (5) mülûkâneleriyle dil-mürdegân-ı erbâb-ı ma°ânî hayât-ı câvidânî bulmalarıyla Fâzıl-ı mezbûr dahi beyt :

(7) Seni taht-ı cihân-bânîde gördüm tâze cân buldum
Müreccaḥdur bu devlet banğ °ömr-i câvidân üzre

(8) diyerek nihâl-ı hâzân-dîde-i zâtı hayât-ı tâze ve tarâvet-i bî-endâze bulmagın °atabe-i (9) gerdûn-mertebe-i şehensâhânelerine takdîm-i kaşâ'id ü âsar itdükçe in°âm u iltifât-ı (10) firâvân tevliyet ihsânıyla gıpta-fermâ-yı akrân ve rütbe-i kadr-ı eş°ârı (11) resîde-i tabakât-ı nüh-revâk-ı küngüre-i âsmân ve silk-i h°âcegân-ı dîvân-ı °âlîye ilhâk (12) ile mezîdü's-şân olmuştur şâ°ir-i mezbûr nâzım-ı dürr-i semîn-i kelîmât-ı rengîn (13) şâ°ir-i nâdire-güftâr-ı belâgat-âyîn nuşa-i câmi°a-i °ilm ü fûnûn fihrist-i (14) kitâbe-i dürr-i meknûn münşî-i nükte-senc-i âteşîn-zebân dürretü't-tâc-ı efser-i (15) dâniş-verân hulâsa

34^a edhem-i siyeh-zânû-yı kalem ü kümeýt-i sebük-cevelân-ı (1) hâme-i bedâyi°-rakam °arsa-i sitâyîşde lâgzide-pây-ı hufre-i arz ü i°tizâr (2) ve edâ-yı ta°rîf ü tavşîfi hâric ez-hayta-i uhde-i iktidâr-ı nazm :

33^a 10 yok: nesr / diyerek: diyüp 23^b 12 T

33^a 15 cihân-bânî üzre: cihân-bânî 24^a 2 T

33^b 2 li-muharririhi beyt: beyt li-muharririh 24^a 6 T

33^b 4 yok: nesr 24^a 7 T

33^b 8 yok: nesr 24^a 12 T

(3) Sâha-i medh ü şenâsında küme-y-i hâmem
Hatve-i cünbân olamaz itse ne deñlü imlâ

(4) Tarz-ı nâ-dîde eş'ârını tavsîf idemem
Dü-zebân olsa eger hâme-i mu'ciz-gûyâ

(5) medlûlunca vâdî-i ta'rif ü tavsîfden şarf-ı licâm u sühan-ı icmâle 'atf-ı (6)
kemend-i kilik-i âteş-hurâm kılınmışdur Fâzıl-ı mezbûrun müretteb (7) ve
müdevven divân-ı belâgat-ünvânı ve eşer-i midâd-ı güher-feşânı bu âvân-ı (8)
sa'd-iktirânda muhazzire-i ma'ânî-şî'âr ve 'arûs-ı muanber-tutuk-ı tab'-ı bülend-i
iştiârından (9) menâşsa-i haclegâh-ı nazmına bürka'-endâz ve cilve-perdâz
ya'nî te'lif-gerde-i kilik-i (10) füsûn-sâzı Hübân ve Zenân-nâme ismiyle velvele-
endâz olan (11) âşâr-ı faşâhat-medâr-ı 'uzûbet-nişârı inşâf bu kim ol vâdîde
te'lif- (12) gerde-i belîgân-ı selef hamse-i Âtâyî ve tarz-ı mesnevîde şâ'ir-i nâ-
dîde-zebân merhûm Sâbit-i mu'ciz-beyânın ve sâir-i erbâb-ı ma'ârif ve kemâlin
(13) eserlerine rüçhânı hüveydâ ve cümleten keşîde-i hatt-ı butlâna sezâ (14) bir
34^b eşer-i nâ-dîde ve te'lif-i nâ-şinîde ekser-i elsine-i erbâb-ı ma'ârifde dâ'ir (1)
olduğı eelden tastîr olunmayup yalnız cûy-bâr-ı ma'ârif olan (2) tab'-ı bülend-
iktidârından kadd-keşîde ve dehvâ-i fazl-ı efdâlunda hadd-i kemâle (3) resîde
âbdârî-i lutf-bârı birle berûmend ve ol gül-çemen-i ma'ârifde (4) ser-bülend
olmuş âşâr-ı eş'âr-ı âbdârı nüvişte-i tâze tarh-ı (5) şâhife-i beyân kılındı

(6) Eş'âr-ı U

fe'îlâtün fe'îlâtün fe'îlâtün fe'îlün

(7) Bezm-i fikrümde döner bir kadeh-i Cem gibisin
Târ-ı çeşmümde benim bir meh-i 'âlem gibisin

(8) Yine bigâne-edâ itmege âgâz itdün
Gâlibâ râz-ı nihân-ı dile mahrem gibisin

34^a 5 yok: nesr 24^b 11 T

34^b 2 efzâlinde: efzâlde 25^a 11 T

34^b 6 Eş'âr-ı U: Gâzeliyyât-ı Merkûm 25^a 15 T

- (9) Mû-be-mû pîç ü perâkende deyü dahl itme
 Sen de ey baht-ı siyeh kâkül-i pür-hâm gibisin
- (10) Vakt-i fırsatda görünme sakın ey rû-yı rakîb
 Dîde-i ʿâşıka sen çehre-i mâtem gibisin
- (11) Geh hayâl-ı hat u geh fikr-i ruhından Fâzıl
- (12) Dil-i sevdâ-zede-i sîne-i pür-gam gibisin

(13) Velehu

mefâʿilün mefâʿilün mefâʿilün mefâʿilün

- (14) O şuhun ʿarız-ı hûy-gerdesi durmaz her ân aglar
 Hat-ı nev geldüğinden zannum oldur hüsn ü ân aglar
- (15) Nice tâb-âver olsun dîde-i nemnâk-ı ʿuşşâka
 Hirâs-ı gamzesinden belki lafz-ı el-amân aglar
- (16) Şikenc-i zülfi kim üftâdegâna zehr-i hand aglar
 O bir Dahhâk-ı mâridür ki andan ejderân aglar

- 35^a (1) Tebessümle süzünce çeşm-i tîr-endâzun ol âfet
 Ten-i ʿâşıkdâ her bir çâk-ı zahm-ı hûn-feşân aglar
- (2) Derûn-ı lâleyi hâl-ı siyâhun çâk çâk eyler
 Gül-i handân-ı ruhsârın görünce bülbülân aglar
- (3) ʿAceb n’oldı yine bu Fâzıl-ı miḥnet-keş-i zâra
- (4) Bu eyyâm-ı sürûr-efzâda böyle ne yaman aglar

34^b 11 geh hayâl-ı hat u geh...: geh hayâl u hat geh...25^b 5 T

34^b 13 Velehu: Gazel-i Dîğir Velehu 25^b 7 T

34^b 14 her ân: hemân25^b 7 T

(5) Velehu Müseddes

fe^cilâtün fe^cilâtün fe^cilâtün fe^cilün

- (6) Rahm ider yok başa hiç nâlelerümde gayrı
Hiçbir aglar bulamam çeşm-i terümden gayrı
- (7) Hem-demim yok dahi âh-ı şererümden gayrı
Beni yoklar bulunur mı kederümden gayrı
- (8) Bir yanar yok benüm için cigerümden gayrı
- (9) Bir acır mı bulunur yârelerümden gayrı
- (10) Beni şâd eyle deyü kimlere feryâd ideyim
Kime takrîr-i gümûm-ı dil-i nâ-şâd ideyim
- (11) Dahi kimden taleb ü himmet ü imdâd ideyim
Dil-i nâ-şâdı bu hâliyle nice şâd ideyim
- (12) Bir yanar yok benüm için cigerümden gayrı
- (13) Bir acır mı bulunur yârelerümden gayrı
- (14) Âh ü zâr itmedüğüm hâşılı bir dem yokdur
Yine bir şefkat ider hâlîme âdem yokdur
- (15) Gûyiyâ şimdi cihân içre ki âdem yokdur
Yâhud ehl-i elem ü mihnete mahrem yokdur
- 35^b (1) Bir yanar yok benüm için cigerümden gayrı
- (2) Bir acır mı bulunur yârelerümden gayrı
- (3) Meded ey feyz-i Hudâ derdime bir çâre meded
Âteş-i mihnete yandı dil-i bî-çâre meded
- (4) Sen eger itmez isen lûfla bir pâre meded
Ya kim itsün dil ü mihnet-keş-i h^vâre meded
- (5) Bir yanar yok benüm için cigerümden gayrı
- (6) Bir acır mı bulunur yârelerümden gayrı

35^a 5 Velehu Müseddes: Müseddes Velehu 25^b 13

35^a 11 taleb-i himmet: taleb ü himmet 26^a 4 T

- (7) Ne arar var ne sorar hâl-i dil-i nâ-şâdı
 Herkesün şimdi vefâsızlık olup mu^ctâdı
 (8) Kimseye Fâzıl işitdüremedüm feryâdı
 Kaldı dünyâda hemân merhametün bir adı
 (9) Bir yanar yok benüm için cigerümden gayrı
 (10) Bir acır mı bulunur yârelerümden gayrı

(11) ES^cAD

- (12) Necm-i tâbdâr-ı vücûdı bürûc-ı sa^cdü's-su^cûd dâru's-salâtanat-ı maḥmiyye-i
 Konstantiniye sânahâ'llahu (13) ^can külli'l-âfâti ve'l-beliyyede yine perverde-i
 ni^cam-ı kesîrû'l-nevâl harem-i humâyûndan (14) İbrâhîm aga-nâm zâtın
 şulbından dirâḥşân ve yetmiş bir târîhinde enderûn-ı (15) humâyûn-mevhibet-i
 36^a makrûn ve hâne-i hazîne-i feyz-i meşhûna çerâğ olup (1) hudâvend-i huld-
 âşiyân merḥûm Sultân Abdülhamîd Hân ^caleyhi gufrânü's-Sübhân hazretleri (2)
 câlis-i dîhîm-i silsile-i ^cOsmânî olduklarında silâh-şörlük ile bekâm ve giderek
 (3) rütbe-i sâmiye ser-bevvâbîn-i dergâh-ı ^câlî ihrâz ile şeb-dîz-i reh-vâr-ı ikbâlî
 (4) sâha-i maḥşûda hîrâm ve ilâ hazihi'l-ân ezmine-i zindegânî ve eyyâm-ı hayât-ı
 (5) câvidânîsi bu siyâḳ-ı mezkûr ile güzerângâh-ı der-i ^caliyyede hâne ve sâhil-
 hânesinde (6) ârâm ve gâh hîdemât-ı devlet-i ^caliyye ile bilâd-ı sâ'ireye tahrîk-i
 rikâb-ı (7) akdâm ider bir şâ'ir-i nâdire-güftâr olup işbu gazel-i âbdâr-ı mezbûrun
 (8) âsâr-ı melâḥat-disâr ve eşer-i kilik-i şehhâr ve kalem-i durer-bâridur

(9) Eş^câr-ı U

fâ^cilâtün fâ^cilâtün fâ^cilâtün fâ^cilün

- (10) Âfitâb-ı hüsnini gördüm musavvar nûrdan
 Pertevî gözler kamaşdırmaz mı ^cömrüm dûrdan

35^b 12-13 Allah onu bütün âfet ve belâlardan korusun.

- (11) Perde-i şeb içre gûyâ nûr-ı a^czam gösterür
Ref^c iderse kâkülün ol gerden-i kâfûrdan
- (12) Ser-te-ser geşt eyledüm dünyâyı mişlün bulmadum
Gördüm ancak ^caksini âyine-i billûrdan
- (13) H^vâhiş-i bûs-ı ruhuñ dilden gider mi sevdüğüm
Dûr olur mı nakş-ı gül hiç kâse-i fâgfûrdan
- (14) Sormış oldum la^cl-ı mey-gûn-ı lebün hâşiyetün
Fitneler kopdı rakîb-i kâfir-i pür-şûrdan
- (15) Bilmez Es^cad lezzet-i kand-ı kelâm-ı yârdan
- (16) Lezzet-i kâm almadukça tâ behişt-i hûrdan

36^b

(1) REŞİD

(2) Şâ'ir-i mezbûruñ ism-i sâmi ve nâm-ı nîk-nâmı Meḥmed râyiz-i şeb-dîz-i sebük-seyr-i fûnûn (3) u imlâ fâris-i semend-i ma^cânî neverd-i şî'r ü inşâ nigâste-i ḥüsn-i huṭûda (4) şâhib-i yed-i tûlâ cümle-i fûnûn-ı ḥarbiyye ve ^culûm-ı efnân-ı edebiyye ile ^caşırında (5) velvele-engîz-i şöhret-nümâ Egrikapılı Meḥmed Râsim pâkize-edânıñ semere-i (6) yektâ-nihâl vücûdı yetmiş dört târihinde peder-i âlî-güherlerinin rakḳ-ı menşûr-ı (7) hayâtına midâd-ı ḳadr-ı imzâ-zen hatm-i ârâm ve enfâs-ı mütevâtir-nüşa-i (8) müşevveş-terkîb müsvedde-i zindegânîsi kilik-i hattât-ı ecel mev^cûdıyla (9) miskiyyü'l-ḥitâm oldukda hıdv-i mekâdir-şinâs menba^c-ı ^cinâyet ü eltâf-ı (10) bî-ḳıyâs vâlid-i mâcid-i kesîrû'l-meḥâmid şehensâh-ı bende-nuvâz ḥudâvend-i huld- (11) âşiyân Sultân Muştafâ Hân ^caleyhi gufrânü's-Sübḥân hazretlerinin eşer-i (12) ^cinâyet-i ^câlem-şümûl ḥıdvâneleriyle ḥâne-i ḥazîne-i humâyûna çerâg-ı ber-efrûhte (13) ve bir müddet ol maḥall-i feyz intimâda güzêrâde-i âvân ü genc-i

36^b 7 hatm-i ârâm: hatm ü ârâm 26^b 11 T36^b 9 ^cinâyet ü eltâf: eltâf-ı ^cinâyet 26^b 14 T36^b 10 eltâf-ı bî-ḳıyâs: eltâf u bî-ḳıyâs 26^b 14 T

şâygân-ı (14) şehir-yârîde kitâbet-sânîlik hizmet-i celîlesiyle kesb-i sermâye-i şöhret ü şân (15) itmiş iken merhûm-ı firdevs-nişîn şehir-yâr-ı sipîhr-i temkîn Sultân Abdülhamîd Hân (16) câlis-i silsile-i evreng-i °Osmânî oldukları târîhde
 37^a sebîke-i nâ-meskûk-ı (1) emel ü emânîsi kitâbet-i darb-hâne-i °âmire ve şâhib-i °âyârlık hidemâtıyla meskûk (2) u dîvân-ı âlî h^vâceligi ihrâzıyla şâhik-i zirve-i medâric-i kübrâ-yı saltanat-ı (3) seniyyeye °urûc u sülûk itmiş iken nakd-i magşûş ezmine-i zindegânîsin (4) darabât-ı leked-kûb-ı havâdis-i dehrden sâf ve hizmet-i kesîrû'l-gavâ'il şâhib- (5) °âyârlıktan nukûl u istinkâf birle ba°zı hidemât-ı dîvâniyye ve kitâbet-i (6) darb-hâne-i °âmire ile güzêrânde-i âvân bir şâ°ir-i nâ-dîde-zebân hulvü'l-lisân (7) nâzım-ı nâdire-gûy-ı şâhir her vâdîde tarh-ı eş°âr u âsâra kâdir (8) °andelîbân-ı gül-çemen-i velâyetin rengîn-sûhanı hazret-i Pîr Rûşenî kuddise sırrıhu'l-°azîz (9) hazretlerinin eşer-i kalem-i bedâyi°-ra°am u reşha-i midâd-ı belâgat-şiyemleri ekser-i kudâmâ-yı (10) bülegânın tahmîsine çille-i bâzû-yı hemtâ itdikleri na°t-ı şerîf-i sa°âdet- redîfin (11) işbu tezkireye tahrîr ü taşîr için hakîre irsâl buyurdıkları tahmîs-i nefis (12) ü çend-°aded gazel-i âbdâr-ı rengîni sebt-i cerîde-i imlâ kılınup hudâvendigâr-ı (13) behîşt-mekân Sultân °Abdülhamîd Hân şabbet bi-remssihi sicâlû'r-rahmeti ve'l-gufrân (14) hazretlerinin zamân-ı saltanatlarında teberrûken âvîze-i tâk-ı sidre-revâk ravza-i (15) mutahhara-i ferîşte-hadem ve türbe-i mu°attara-i eşref-terîn-i cümle
 37^b ümem şallallahu °aleyhi (1) vesellem olmak için teyâr-ı savb-ı mağfîret-me'âb-ı humâyûnları kılınan kandîl-i (2) zerrin-çerâgdan murassa° tarh-ı rengîne inşâd buyurdıkları târîh-i bî-bedelleri (3) teyemmünen nigâşte-i silk-i suţûr kılındı (4) târîh-i rengîn berây-ı ikâd-ı kandîl-i zerrîn bi-ravza-i mutahhara-i (5) nebiyy-i şâhibü'l-°izzî ve't-temkîn :

(6) Reşîdâ bu sirâc-ı zîver ile cevher-i târîh

Çerâğ oldu der-i Ahmed ile kandîl-kâm oldu

(1203)

(7) Tahmîs-i nefis-i u bir gazel-i Pîr Rûşenî der na°t-ı şerîf mısra°-ı berceste (8)

manzûme-i enbiyâ °aleyhi afdalü't-tehiyyât :

36^b 16 târîhde: târîhinde 27^a 7 T

37^a 7 şâhir: yok 27^b 1 T

37^a 13 Allah mezarına rahmet ve mağfîret yağmuru yağdırsın.

37^b 6 1203: yok 28^a 2 T

fe°ilâtün fe°ilâtün fe°ilâtün fe°ilün

- (9) °Aşk-ı pâkûñ ola bir bende-i nâ-çaruñ işi
 Çeşm-i terden döke çün şebnem-i gülzâr-ı yaşı
 (10) Açılur subh-ı sa°âdet gibi her yüzden eşi
 “Çün togup tutdı cihân yüzini hüsnüñ güneşi
 (11) Kim ola sevmiye bu hüsn ile sen mâh-veşi”

- (12) Ne kadar kilik-i siyeh-çerde eger kâsır ise
 Her işi °ayb u kuşûr u günehe dâir ise
 (13) Dâimâ °acziñ vafunda senüñ müş°ir ise
 “Sen emîre kul olan her ne kadar müdbir ise
 (14) Bende-i mukbil olur mişl-i Bilâl-ı Habeşî”

- 38^a (1) İki şakķ itdüñ işâret ile kurs-ı kameri
 Tîg-ı şer°ünle dü-nîm olmada küffâr seri
 (2) Dür-i pâkünde senüñ olmayanuñ var mı yeri
 “Sensin ol püşt ü penâh-ı melek ü ins ü perî
 (3) Enbiyânüñ güzeli sevgilisi hûb u hoşî”
 (4) Olsa dil-teşnelerüñ hâk-ı deründe nâlân
 Tâb-ı bîmârî-i °isyân ile bî-tâb u tüvân
 (5) Cûşîş-i cûy-ı °atâ vü keremüñ bî-pâyân
 “Parmagundan akıdup âb-ı revân-bahş-ı revân
 (6) Nice yüz bin kişiden def° idersin °ataşî”
 (7) Gevher-i zâtüñ olup câmi°-i ahlâk u hüsün
 Bî-°adîl eylemiş ol hazret-i hayy-ı zü’l-menn
 (8) Olalı nûr-ı habîbüñ ile °âlem rûşen
 “Türk ü Kürd ü °Acem ü Hind bilür bunı ki sen
 (9) Hâşimisün °Arabîsün Medenîsün Kureşî”

37^b11 hüsn: vech 28^a 6 T

38^a 5 °atâ vü keremüñ: °atâ-yı keremüñ 28^a 14 T

(10) Cümle halk oldu senün hürmetine lûṭfa elḥak

Rîze-i çîn ni'âm olmaga sezâ vü elyak

(11) Oldı 'âlî o kadar rif'at ü şânun ancak

“Dîg-i hikmetde pişürdi senün sevdüğü Hak

(12) Cibri'il olsa n'ola matbahınun hîme-keşi”

(13) Olmayan bende saña deyü racîme har olur

Hâr-i hızlân 'alef-i ṭab' olup bed-ter olur

(14) Âteş-i derd ü elemle teni ḥâkister olur

“Üzülür'ırk-ı Ebî-cehl gibi ebter olur

(15) Sen Ebü'l-Kâsım ile kim ki dutarsa güreşi”

38^b (1) Reng-i hüsnünle hemîşe kül-i 'âlem boyanur

Dîde-i nergis-i gülzâr u çemenzâr uyanur

(2) Arz-ı ḥüsn eylemege ḥûri-i firdevs utanur

“Kaddün üstünde gören haddini gûyâ ki sanur

(3) Salınur servi başı üstüne almış güneşi”

(4) Cân u dilden salavât eyleyerek ol kilke

Oldı rû-mâl senün ey şeh-i mürsel yoluna

(5) Dem-be-dem lutf u kerem ile Reşîdâ kuluna

“Ve'd-ḍuhâ virdine Ve'l-leyl okuram sünbülüne

(6) Rûşenî virdi budur külle gadâtin ve 'aşâ”

(7) Gazel Velehu

fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilün

(8) Fehm ide bu çeşmsâr günü mânend-i ser-âb

Âb u tâb itmez anun mînâ-yı kalbün neş'e-yâb

38^a 14 ırk-ı: ırkı 28^b 8 T

38^a 15 ebû: ebâ / kim ki dutarsa: her kim iderse 28^b 9

38^b 1 gülzâr ü çemenzâr: gülzâr (ü) çemenzâr 28^b 10

38^b 5 virdine: vird ile 28^b 14 T

38^b 7 Velehu Gazel: Gazel Velehu 29^a 1 T

(9) Semt-i âlûde-dile sultân-ı ʿaşk itmez nüzûl
Menzil olmaz şâh-ı Âlî-şân için cây-ı harâb

(10) Defʿ-i agyâr ile ol hem encümen ol mihr ile
Bâʿis-i cemʿiyyet-i zerrât olur gitse şehâb

(11) Zîr-i pâý ol âsitân-âsâ cihâna bî-vücûd
Bâb-ı ʿirfâna eger istersen itmek intisâb

(12) Bî-bedel bir mâhir ü tabʿ-afifâ kim Reşîd

(13) Şîve-i hüsn ü cemâl-ı nazmına olmaz cevâb

(14) DER BEYÂN-I ŞUʿARÂ-YI KİLÂR-I HÂSSA

(15) HÂMİD

(1) Dürr-i gîrân-mâye-i şadef-i faşâhat gevher-i yek-dâne-i nigîn-dân-ı
39^a belâgat şâʿir-i nâdire- (2) perdâz nâ-dîde zuhûr münşî-i Bercis-i dâniş ʿUtârid-
şuʿûr mümtâz-ı tâze- (3) gûyân-ı enderûn Mîr Mehmed Tayfûr dimekle meşhûr
silâle-i neseb-i vâlâ-hasebî (4) elmâs-ı müselleş nümâ-yı şadaret Hekîm-başı-
zâde ʿAlî Paşa merhûmunun hemşîre- (5) zâdesi ricâl-i devlet-i ʿaliyye ve ekâbir-i
saltanat-ı seniyyeden ser-bevvâbîn-i dergâh-ı (6) ʿâlî zübde-i erbâb-ı ʿirfân şâʿir-i
nükte-senc-i sihr-beyân Nuh Beg merhûmunun (7) bahr-ı zehhâr fitrat-hîz-i
şulbından egerçi dârü'l-hilâfe-i Konstantiniyye-i mahmiyyede (8) keştî-süvâr-ı
deryâ-yı vücûd ve zevrakân-ı kûlzum-i bûd u ne-bûd olmuştur lâkin (9) umûr-ı
garîbedendür ki pertev-i neyyir-vücûdî Zühre ismiyle mevsûm bir câriyye-i (10)
zengî-nijâdın meşîme-i zulmet-gede-i rahminden bürkaʿ-endâz-ı âlem-i vücûd ve
nutk-bâz-ı (11) peyker kâfûr-fâm fezâ-yı şühûd olduğu hak bu kim hayret-fermâ-
yı erbâb-ı ʿukûl (12) olmuştur tafsîl-i icmâlî budur kim peder-i ʿâlî-güheri
me'mûriyetle ʿâzim-i sûy-ı (13) behîşt-bûy-ı diyâr-ı Dimişk olup çend-müddet

38^b 15 Hâmid: Hâmid-i Diğer 39^a 8 T

39^a 2 Bercis-i dâniş ü ʿUtârid-şuʿûr: Bercis-i dâniş (ü) ʿUtârid-şuʿûr T

39^a 10 zengî-nijâdın: nijâdın 39^b 6 T

39^a 12 budur kim: yok 39^b 9 T

- belde-i mezbûrda bi'l-iktiza (14) meks ü ikâmeti hilâlinde kibâr-ı meşâyih-i
 39^b tûrûk-ı 'aliyyeden Şeyh Murâd-zâde demekle (1) şehîr bir fâzıl-ı sâhib-i irşadun
 berây-ı hediyye-i kundiye ihdâ eylediği bir câriyye-i (2) zengîyyü'l-aşlı diyâr-ı
 mezbûrda teserrî birle hâmile ve âstâne-i 'aliyyeye vuşûlunda (3) zîver-i âgûş-ı
 kâbile olup gûyyâ sevâd-ı târikî-i şebden tûlûc-ı zühre-i (4) zehrâ veyâhût
 yenbûc-ı zulmetden zühûr itmiş mâ-ı zülâl-ı hayât-efzâ bir (5) umûr-ı 'acîbe-i nâ-
 dîde zühûr-ı hayret-fermâ olup ekser bu mişillû vâlidesi 'arab (6) olanlar habeşi-
 peyker tevellüd iderken şâ'ir-i mezbûrun böyle hâriku'l-'âde (7) kaş-ı çâr-pâ-yı
 cihâna kadem-nihâde aslâ vücûdında eser-i sevâd nâ-peydâ ve 'alâyim-i (8)
 zengîlik hüveydâ ve rû-nümâ olmaması mahz-ı kudret-i İlâhiyye ü hikmet-i bî-
 nihâye-i (9) samedâniyye olduğu dakika şinâsân-ı erbâb-ı tedkîke 'ayândur hulâşa
 bâliğ-i (10) sinn-i bülûğ olmaksızın toksan senesi târîhinde pederi büzürg-vâr-ı
 nigû-girdârı (11) 'âzim-i sûy-ı beka ve süvâr-ı çâr-pâ-yı semend-i beka olmanın
 debîristân-ı 'ulûm (12) u 'irfân ve zâviye-i mürşid-perver-i felek-âstân olan
 enderûn-ı humâyûnda (13) kilâr-ı hâşşaya çerâğ-ı ber-efrûhte ve ol dergâh-ı
 feyz-i meşhûnda tahsîl-i ma'ârif (14) ü kemâlâta bezl-i hemyânçe-i iktidâr ve
 40ª insâf bu kim âvân-ı şebâb-ı serîü'-ş-şitâbuñ (1) beyhûde imrâr itmeyüp tahsîl-i
 kemâl u efnân ile engüşt-nümâ ve hatt-nüvîslikde sâhib-i (2) yed-i tûlâ tugra-
 nüvis yârlıg-ı belîğ-ı ma'ânî tigrâ-yı garrâ-yı 'irfânî nâm-ı nâmîsine keşide (3)
 ve kitâbet ü inşâ ve şî'r-i 'uzûbet-efzâ ve fasâhat-ı nüket-senc-i 'irfân belâgat-
 peymâsı (4) hadd-i nihâyete resîde emsâl ü etrâbına hezerân vech ile fâyık ve
 eş'âr-ı sihr- (5) âşârı şâbâş u tahsîne lâyıq 'izâr-ı şahid-i 'irfâna eser-i midâd-ı
 güher-feşânı (6) meşşâte-i revnak-efzâ ve hâme-i 'anberîn-şemmâmesi rûy-ı
 müşgîn-i bûy-ı ma'ânîye (7) hâl-ı 'anber-şemîm-i zînet-bahşâ olup bu hakîr-i
 kalîlül-'bizâ'anun vüs'um mertebe-i (8) tahsîlüm ol zât-ı ma'ârif-simâtuñ eser-i
 terbiye-i irşadı ve kavâ'id-i külliyye-i edebiyâtta (9) üstâdı olup zerre-i mişâl-ı
 pertev-i hûrşîd-zâtından istifâze-i envâr-ı (10) âşâr itdigim ve üstâd-ı midâd deyü
 vâdî-i müdâhaneden giriz birle (11) râh-ı savâba gitdigim zir nüshada mestûr
 zâde-i tabc-ı selîm ve eser-i zihn-i (12) fehîmleri ramazaniyye takdîm-i 'atebe-i

39^b 8 kudret-i İlâhiyye: kudret 40^a 6 T

40^a 10 itdigim: yok 40^a 10 T

40^a 12 ramazaniyye: 'id-i şerîfde 40^b 13 T

sipihir mertebe-i tâcdârı itdigi (13) kasîde-i nazîdenün çend-^caded ebyât-ı müntehebâtı şâh-beyt-i manzûme-i müdde^câ (14) olabilir

(15) Ez-Ebyât-ı Müntehebât Ez-Kaşîde-i Mezbûr

müstef^cilün müstef^cilün müstef^cilün müstef^cilün

40^b

(1) Virdi sipihre incilâ mâh-ı nev-rûza nişân

Bu vech ile olsa sezâ rûşen yine çeşm-i cihân

(2) Mânende-i ebrû-yı ter rû-yı zemîne virdi fer

Bu gurre-i ferrûh eşer kıldı cihânı kâm-rân

(3) ^cÂlem yine buldı ferah gayrı nihân olsun terâh

Dilleri çün olmuş kadeh şahbâ-yı rahmet şâygân

(4) Kandîl olup peymâneler zulmetdedür hum-hâneler

Mahmûrlar mestâneler olmakda ^câbid bî-gümân

(5) Kimi idüp şâme sefer kimisi ahşama bakar

Bir keyfe bin hasret çeker meslûb olur tâb ü tüvân

(6) Her zümre eyler cüst ü cû dökmekde yir yir âb-ı rû

(7) Mû'minlere eyler gulûv feyz-i ilâhî bîgerân

(8) ve Fârisî ve Türki eş^câr-ı dürer-bârı ve ta^cbîrât-ı rengîn-dil-nîşîni pesendîde-i bülegâ-yı (9) nükte-sencânân ve gıpta-fermâ-yı fuşahâ-yı sihr-gûyân edîb ü fâzıl dâna-yı mezâyâ-yı (10) nikât rumûz-âşînâ-yı ma^cârif-simât bir mîr-i fatânet-semîr olup nigâşte-i (11) kilik-i suşûr kılınan gazeller eşer-i kalem-i mu^cciz-raqamları olmagın nüvişte-i şahîfe-i inşâ kılındı:

40^a 15 Ez-Ebyât-ı ... : Ebyât-ı ... 41^a 1 T

40^b 8 yok: neşr 41^a 8 T

40^b 11 kilik: silik 41^a 12 T

40^b 11-12 şahîfe-i inşâ kılındı Eş^câr-ı U: şahîfe-i inşâ eş^câr-ı mezbûr kılındı 41^a 13 T

(12) Eş'âr-ı U

fe'îlâtün fe'îlâtün fe'îlâtün fe'îlün

(13) Dil-i sevdâ-zede gîsûlarına beste midür

Yok hemân bir başıboş'âşık-ı vâreste midür

(14) Tîr tîr nigehtën kârına yokdur ârâm

Zahmuñ ey kâşî kemân sînede peyveste midür

(15) Âh serd-i dil-i 'âşıkâ tayanmaz didiler

Serv-i nâzum o kadar tâze vü nev-reste midür

(16) Her zamân yâda gelür kâmeti bilmem ki 'aceb

Beyt-i endîşeme bir mısra'-ı berceste midür

41^a

(1) Bunca dem sâğar-ı Cem bezmimizi dîr itmez

Câm-ı hâtır gibi sâkî o da işkeste midür

(2) Sûr'at itmez reh-i eş'ârda tab'-ı Hâmid

(3) Yohsa de'b-i şu'arâ cünbüş-i âheste midür

(4) Velehu

fe'îlâtün fe'îlâtün fe'îlâtün fe'îlün

(5) Devr-i ma'kûs-ı cihân hâlimi tagyîr itdi

O felek meşrebi benden yine dil-gîr itdi

(6) Süzülüp dîde-i şeh-bâz nigâh-ı şevki

Bir nigehtle nice 'ankâları tahcîr itdi

(7) Düşeli vâdi-i sevdâsına zülf-i siyehüñ

Dil-i mecnûn revîş-i nâle-i şeb-gîr itdi

(8) Mâye-i feyz-i safâ yok bize meyden gayrı
Haste-i hicre bunu muğ-beçe tedbîr itdi

(9) Seyr idüp zülf-i perîşânını fesden vâ'iz
Bahş-i vaşlı uzadup şöhbeti zencîr itdi

(10) Pîr ü fâzıl sihir-âver olup ey Hâmid
(11) Kilk-i câdû nice ma'nâları teşhîr itdi

(12) FENNÎ

(13) Seksen dört târîh-i hilâlinda vukû^c bulan sefer-i humâyûnda ketudâ-yı
şadr-ı 'âlî iken (14) ihrâz-ı rütbe-i 'ulyâ-yı vezâret ve Ruscak câniblerinde
41^b râyet-efrâz-ı celâdet (15) ve seferler hitâmına degin hayli besâlet ve şecâ'at ve
izhâr-i nîrû-yı bâzû-yı şalâbet (1) birle Ugurdin-i mubînde muhârebât-i 'adîde ve
hamelât-ı pey-der-pey-i cedîde ile Yirgögi (2) kal'asın eyâdî-i kefer-i fecereden
nez^c ü istirdâd ve ba'de'l-maşâlihe nice nice eyâlet (3) ü elviyeye şâye-figen-i
'adl u dâd olarak ser-hadd-i Hotin muhâfızı iken mesned-çâr-ı (4) rûkn-i hayâtdan
rihlet ü nişîmengâhın bâlâ-yı gurfa-i cennet ilen vezîr-i Aristo- (5) nazîr dest-ver-i
Nerimân (10) neberd-i 'aduvv-gîr-i Gâzî 'İzzet Ahmet Paşa merhûmun (6)
şulbından âfitâb-ı vücûdî güzîde-i büldân-ı 'Arab şehr-i dil-ârâ-yı Haleb'den
dirahşân (7) ve lem'a-pâş-ı zulmet-gede-i imkân olup dahi tıfl-ı şîr-i h'âre ve
zîver-i gehvâre (8) bir kûdek-i meh-pâre iken peder-i behîşt-makarrlarıyla ekser
bilâd-ı mahrûsede leme'ân (9) ve pederleri târiq-i kâr-ı bâr-ı cihân olduklarında
nücûm-ı zâhire-i sa'âdet olan dâd-rân-ı (10) şa'd-iktirânı miyânında mânend-i
gurra-i garrâ-yı ikbâl ve mihr-i zerrîn-i târ-ı iclâlî ziyâ-pâş-ı (11) târem-i kühen-
tâk ve pertev-endâz-ı tabakât-ı nüh-revâk olarak ser-hadd-i Hotin'den (12) tâbân
ü fîrûzân ve her şubh u mesâ tulû^c u gurûb iderek ufukdârı's-salâtanat-ı (13)
seniyyeden lâmi^c ü şadr-ı makâdir-şinâs Hamdî Halîl Paşa merhûmun şârik-ı
neyyir-ihsânı (14) hak müşârûn-ileyhde sâtî^c olup peder-i 'âlî-kadrlarıyla

41^b 5 Ahmed 'İzzet: 'İzzet Ahmed 46^a 10

41^b 12 subh u mesâ: subh (u) mesâ 46^b 4

41^b 13 Halîl Paşa: Hamdî Halîl Paşa 46^b 5

(5) lâzimesince ve sa'y-i mertebe kesb ü istifâza-i tâbiş-i efânîn ü ma'ârif ile (6) li-münşi'hi beyt:

(7) Şerâr-ı şârik cânsuz nazmından olur tâbân

Fürûg-ı iltimâ'-ı şu'le-i cevvalê-i 'irfân

(8) magzâsınca rûz-be-rûz iltimâ'-ı lâzime-i 'âlem-fürûzân u dü-bâlâ (9) olmagın miyân-ı cûy-bâr-ı sühan-verânda serv-i zîbende-hırâm ve zât-ı ma'ârif-sımâtı (10) nahlistân-ı etrâb u emsâlinde yektâ-nihâl-ı mevzûn-endâm u nev-bâve-i mazâmîn (11) ve fâkihe-i eş'âr-ı rengîni mânende-i şîr ü şeker hem-çâşnî-i sükker halvet-bahşâ-yı (12) tabâyi'-i 'urfâ-yı ma'ârif-güster ve şîr-i nîgû-ver-i 'uzûbet-perver olup Edhem-i (13) sebûk-seyr-i kilik-i 'allâme ve semend-i âteş-hırâm-ı hâmesi vâdî-i nâ-dîde ve nâ-refetelerde (14) revân u pûyân beyt:

42^b (1) Kapatdum dâğ-ı sînem şerhadan kesdirme yol açdım

Bu da güm-geşte-kân-ı râh-ı 'aşka bir tarîk olsun

(2) medlûlınca şöhret-gîr ü âşâr-ı bî-nazîri nâ-şinîde ve nâ-dîde sühan-sâz-ı kaşîde-perdâz (3) şâ'ir-i turfe-tarh-ı nâdire-sâz bu sâl-ı ferrûh-fâlde berfiyye ve şitâ'iyye olarak (4) gül-çemen-i medâyiğ-i şehenşâhîde perdâhte-i bâg-bân-hâmesi ve sâha-i kalem-i miskiyyü'l-hitâmesi (5) takdîm-i 'atebe-i felek-mertebe eylediği kaşîde-i nâzide-i garrâsı gülistân-ı sühan-verân ve evşâf-ı (6) medâyiğ-i Hüsrev ü Sikender-'ünvânda bir nev-tarh-ı hoş-bû ve 'anber-şemîm-i dil-cû her bir suţûr-ı (7) bedâyi'-mastûrî serv-i sehî-endâm-ı irem olan ebyât-ı pür-nikât ü

42^a 5 yok: neşr 46^b 12

42^a 7 yok: neşr 46^b 15

42^a 8 lâzime: bâriqa 47^a 1

42^b 10 yok: neşr 47^a 10 T

mışra^cın (8) muntehabâtı berây-ı zîb ü zîver nüvişte-i şahîfe-i perişân eser kılındı:

(9)Ba^czı Ebyât-ı Rengîn-edâ Ez-kaşîde-i U

fe^cilâtün fe^cilâtün fe^cilâtün fe^cilün

(10) Germ idi ülfetümüz şayfla geldikde şitâ

Girdi mâbeynimize oldı bürûdet peydâ

(11) Şöyle kızdırmış idi beynimizi ünsiyyet

Teb-i hûrşîd-i muhabbetle yanarak gûyâ

(12) N'eyleyim katdı soguk su yine pişmiş aşâ

Geldi ol zât-ı şerîf âh o munâfık sîmâ

(13) Sararup soldı ^caceb hastadur ezhâr-ı çemen

Şadma-i berçla dir dir ditrer ser-tâ-pâ

(14) Serviler berf ile hep cevî-i sefide dönmiş

(15) ^cAklı târâc ider ol rûtbe nihâyet-efzâ

43^a (1) vâdî-i şâ'irâne ve ^câşıkânede mâlik-i meleke-i maḥâret ve şâhib-i mâye-i (2) fatânet olup ol vâdîde zâde-i ṭab^c-ı çâlâk ve eser-i zihn-i tâbnâkları (3) ğazeliyyât-ı âbdârı ve ^cale'l-huşûş darb-hâne-i ṭab^cından sebük-sebîke-i beyân (4) ü meskûk-ı sikke-i ^cirfân altun top şarkısı âvîze-i kâh-ı taḥsîn ü mehçe-i (5) zirve-i şâbâş u âferîn olmagın çâşnî-i zer-i ḥâlistü'l-^cayâr-ı âşârı olmak (6) için nigâşte-i silk-i imlâ kılındı (7) Şarkı-ı U :

42^b 8 perişân eser kılındı: perişân eser ba^czı ebyât-ı rengîn-edâ ez-kaşîde-i u kılındı 47^b 4 T

42^b 9 rengîn-edâ: rengîn 47^b 4 T

43^a 1 yok: neşr 47^b 10 T

43^a 6-7 silk-i imlâ kılındı Şarkı-ı U: silk-i imlâ şarkı-ı meşhûr kılındı 48^a 1 T

fâ'îlâtün fâ'îlâtün fâ'îlün

1

(8) Gönjüm aldı şimdi bir maḥbûb-ı cân
Saklasam koynumda bârî bir zamân

(9) Ḥaddeden geçmiş gibidür mû-miyân
Benzer altun topa ol şûḥ-ı cihân

2

(10) Sırma-veş zülfün döker dîdârına
Yaldız ister sevdiğim ruḥsârına

(11) Eylemez fındıkçılık nâ-çâr yine
Benzer altun topa ol şûḥ-ı cihân

3

(12) Çeşni tutsam gerdenüñ örsem dehen
Belki tamgaya gelür ol sîm-ten

(13) Gûyiyâ kîmyâya mâlik dil viren
Benzer altun topa ol şûḥ-ı cihân

4

43^b (1) Pek güler yüzli o maḥbûb şîve-kâr
Çeşm-i bademi ider şad-dil âşikâr

(2) Zülfinüñ zencîrli biñ mecnûnı var
Benzer altun topa ol şûḥ-ı cihân

5

(3) Pûte-i °aşk içre yansın Fenniyâ
Kâle gelmez çekdigin cevır ü cefâ

(4) Tab^cuñ altun ile vezn itsek sezâ
Benzer altun topa ol şûḥ-ı cihân

43^b 1 çeşm-i bademi: çeşmi bademi 48^a 8 T

(5) Velehu Gazel

mefâ'îlün mefâ'îlün mefâ'îlün mefâ'îlün

(6) Ümîd-i bûse-i la'luğla cânâ 'îd-i adhâda

Buçag-ı gamzepe kurban olur biñ cân-ı üftâde

(7) Ger iğbâl eylemezsen câme-i reng-i nev-îcâde

Ne reng istersen ilbâs-ı fiten 'îdiyye âmâde

(8) Bahâriyye nihâl-ı kıddine giydikçe ak sâde

Şanur zülfün gören sünbül biter serv-i semen-sâde

(9) Senûn hüsn-i Hudâ-dâduñ gören mir'ât-ı 'âlemde

Ne yüzle bakup âyâ bir dahi taşvîr-i Behzâd'a

(10) Bu yâl u bâl ile şabrum yanar gördükçe endâmun

N'olur bir kerrecik âgûş gelsen bârî nihâde

(11) Hevâ-yı 'ârızun dilde tek essün herçi-bâd-âbâd

Söyündürmezse sûz-ı sînemi yâ sûz ne müzdâde

(12) Nigâh-ı iltifât eyle kerem kıl pâ-y-mâl itme

(13) Sana üftâdedür bunca zamân Fennî-i şeydâde

(14) Eş'âr-ı U

müfte'îlün mefâ'îlün müfte'îlün mefâ'îlün

(15) Ol meh-i bî-vefâ 'aceb böyle niçün feleklenür

Gönülde dūd-ı âhımız hasret ile direklenür

- 44^a (1) Kâlcî-i tende rûz u şeb nevbet-i vaşlı ol şehün
Sûziş-i top-ı âh ile leşker-i gamla beklenür
- (2) Gelse kenâr-ı cûya ger meh gibi mâhî şaydına
Şevk-ı ruh ile dil hemân oltasına semeklenür
- (3) Vakt-i şitâda gitmesün tâlib-i cûya işrete
Merdüm-i çeşm ü tıfl-ı nâzımız niçün bebeklenür
- (4) Tâbiş-i meyle ruhları gül gibi al al olup
Bir mezedür ki lebleri bezmimize çeliklenür
- (5) Gâhî ferîd-i aşr olup kendini eyler âşikâr
Gâh nihân-ı hâk olup cismini köstebeklenür
- (6) Ten kafesinde Fenniyâ dil karın agrısındadır
(7) Yavri kanarya gibi bî-çâre hemân tûleklenür

(8) VÂSİF

- (9) Zümre-i şehr-âşûb-ı şehr-bân ve fırka-i tâze-gûyân-ı Sitanbul-ı behcet-
nişândan nâm-ı (10) kirâmı ve ism-i sâmilîleri °Osman dest-ver Saîd Alî Pâşâ-yı
şehîd-i mütelebbis-i (11) kisve-i zer-dûz-ı saâdet ya°nî lâbis-i libâs-ı gül-gün-ı
şahâdet olduktan sonra (12) bâ-rütbe-i mîr-i mîrânî-i Belgrâd-ı dârü'-c- cihâd
muḥâfız-ı iken °ünvân-ı serdârıyla mesned- (13) efrûz-ı şadâret ve sipeh-sâlâr-ı
cüyûş-ı kulzüm-hurûş gâzanfer-i şalâbet olan (14) Bostancı-baş-ı Halîl Paşa'nun
birâderlerinin kerîme-zâdesi olup eyyâm-ı (15) tufûliyyetde fetîl-i tâze-fürûg-ı
- 44^b °irfânı Galatasarâyı çerâglılığ-ı tabende-fer-i tâbân (1) ve şem°-i şebistân-ı
şebâbı iltimâ°-ı sarây-ı mezbûrdan dirâşşân vedî°-i vicdân-ı (2) şadef-şîme-i
aşlîsi olan dürr-i gîrân-bahâ-yı ma°ârif ebr-i lü'lü'-bâr-ı nîsân (3) füyûzât-ı
ilâhiyyeden feyz-yâb ve ol bostân-ı °ilm ü edebden çide-i nev-bâve-i (4) ma°ânî

44^a 3-5 Bu beyitler T'de yok.

44^a 10 yok: Vâsîf 41^b 14 T

birle telezzüz-yâb olarak mâ'il-i nev-hevesân u pîr-i tâze-gûyân (5) bir şâ'ir-i nâ-dîde-tarz-ı tûtî-zebân olayım dirken mıkırâz-ı sitem-i dâniş-i düşmen-gerdân (6) ile ebkem ü lâl beyt:

(7) Bu vaz^c-ı nâ-pesendün rûzgâr eyler mükâfâtın
Sipihrûn itdigi küstâhlık ma^czûr olur bir gün

(8) diyerek âsûde-hâl u perîşân-aḥvâl olmuşken şâhid-i dil-ârâ-yı âmâlî (9) mir'ât-ı maḫşûdın 'aks-endâz u cilve-perdâz olup ḥurâmân-ı ravza-i cinân (10) ḥudâvendigâr-ı sâbık 'Abdülḥamîd Hân 'aleyhi ḡufrânü's-Sübḥân hazretlerinin evâḥir-i (11) saltanatlarında enderûn-ı feyz-i maḫrûn ve kilâr-ı ḥâşşa-i humâyûna çerâḡ ve kand- (12) müdâvâ-yı genc-bîn-i 'atâyâ-yı şeh-r-yârîden tartîb-i dimâḡ-ı bî-ferâḡ birle beyt:

(13) Suyundan düşse düşmez pertevinden rind-i rûşen-dil
Dökünse bâdesi meyhânenün kandîl olur bir gün

45^a (1) medlûlunca rûz-be-rûz 'uzûbet-i zebân ve şîrînî-i şîr-i bedî'ü'l-insicâmı ḥalâvet- (2) baḡş-ı mezâk-ı ehl-i dilân olarak bir şâ'ir-i mâḥir-i âteşin-zebân sūḥan-sâz-ı belâgat- (3) perdâz dinmege lâyıḡ ve her vâdîde akrân ü etrâbına fâyıḡ tîşe-i endîşe-i (4) bî-teşvîşi te'sîs-i mebânî-i kâ'ide-i külliyyeden ḥâlî olmayup nümûne-i mu^ccize-gûyân-ı (5) selef sülâle-i dûdmân-ı ma^cârifeye veled-i ḥayru'l-ḥalef olduğu bu âvân-ı ferḡat- (6) iḡtirânda Topkapı Sarây-ı dil-gûşe ve fezâ-yı maḡbûbiyye-i behcet-efzâda müceddiden (7) inşâ ve iḡyâ buyurulan ravza-i bî-miḡl ü 'adîl ve ḡuşûr-ı bî-ḡuşûr-ı Ḥavernak-naẓîr ki (8) midâd-ı güher-feşân ve ḡâme-i bedî'ü'l-beyân vaşşâf-ı inşâ-yı medâyiḡ ü sitâyişinde (9) ḡâşır u çeşm-i 'âlem-bîn-i gerdûn âyâ gül-geşt-i ḡazân-dîde-i kühen-tarḡ-ı (10) cihânda nazîri var mıdur deyü nazâr-ḡayret-i eşer-i reşk-fermâyıla nâẓır (11) ve her bir ser ü sehî endâm ve tâze-naḡl-ı şükûfe-sitânı şikest-âver-i naḡl-ı (12) mevzûn-ḡurâm-ı gül-endâm u ḡacâlet-fermâ-yı refîâr-ı nâzenîn- edâ-yı nevres- (13) nihâlân ve ḡavz-ı muşaffâ-yı şâd-revân-ı dil-ârâmından feverân iden (14) âb-ı zülâl ve

44^b 8 yok: neşr 42^a 15 T

44^b 13 bir gün: sâḡâr 42^b 8 T

45^a 1 yok: neşr 42^b 8 T

45^b her bir ferş-i ruhâm âyine-i fâmından leme^cân iden pertev-i (1) neyyir şevket ü
iclâl hoş-rübâ-yı hûşenk Cemşîd-i Felâtün-şî^câr hulâsa (2) kalem-i ^cacz-rağam
bir vech ile edâ-yı medâyhine tâb-âver olamayacağı be-dîdâr olmanın (3) şâ^cir-i
mezbûrun itmâm ü tarh-ı bedî^c rengîn ve nukûş-ı Bihzâd-pesend-i dil-nişîni (4)
ve çemenzâr-ı ğars-ı nihâlân-ı mevzûnı resîde-i ser-ğadd-ı encâm oldukda sūd-de-i
seniyye-i (5) şâhî ve ^catebe-i gerdûn- rütbe-i ^cadâlet-penâhîye takdîm eylediği
kaşîdesi (6) şâyân-ı tahsîn ve sezâ-vâr-ı şâbâş u âferîn olmanın ba^czı ebyât-ı
muntehebatı (7) keşîde-i sımt-ı imlâ kılındı

(8) Ba^czı Ebyât-ı Ez-Ğaşîde-i U :

mefâ^cîlün mefâ^cîlün mefâ^cîlün mefâ^cîlün

(9) Hased bu ravzanun hâlet-i bâsıt i^ctibârına

Ki basmış bağrına bunca nihâl-ı nâzı bî-pervâ

(10) Düşümde görmedüm böyle fezâ-yı gülşen-âbâdı

Ğarâ'ibden bu bir ta^cbîri müşkül-ter tuhaf rû'yâ

(11) Bu havz-ı pür-safâ şol tıfla benzer kim açup ağzın

Pey-â-pey dâye-i şîrin dehânından diler mâmâ

(12) Kesilmez çeşm-i âşık-veş dem-â-dem eşk-i fevvâre

Dökünmez mâcerâsı var coşup giryân olur hayfâ

(13) Nukûş-ı sakfına bîñ cân ile hayrân olup kaldım

(14) Didüm şâyeste-i pepe bu kaş-ı dil-güşâ haqqâ

46^a (1) ve âşâr-ı âteş-nişâr ve eş^câr-ı dürrer-bâr-ı âşıkânesi bir âteş-pâre-i cihân-sûz

(2) u sûziş-elfâz-ı rengîn-dil-nişîni ârâm-şiken-i tâkat-endûz li-nâzımıhi beyt :

45^b 11 pey-â-pey: dem-â-dem 43^b 8 T

46^a 1 yok: neşr 46^a 1 T

46^a 2 li-nâzımıhi beyt: beyt li-nâzımıhi 43^b 13

(3) Uyandırdı çerâğ-ı nükte-i ser-beste-i râzum

Cenâb-ı Vâsıf-ı âteş-zebânun sûziş-i âhı

(4) mağzâsınca bu hâkîr-i pür-takşîr muharrir-i kalîlû'l-bizâ'a Mehmed Âkîf-i şikeste- (5) zamîre ibtidâ âvân-ı heves-kârîde mervahâ-cünbân-ı şevk olmagın tâziyâne-i (6) semend-i harûn-ı tab'um olup fezâ-yı fûşat-mesâha-i şî'r ü inşâya (7) leng ü lük sülûkîma illet-i müstakille oldugundan başka bu kitâb-ı müstetâbuñ (8) keşîde-i silk-i suţûr kılınmasına dahi şâ'ir-i mezbûrun teşvîk-i dâna-firîbi (9) bâdî oldugı eçlden ol vâdîde ya'nî tarz-ı âşîkâne ve şâ'irânede (10) zâde-i tab'-ı müşkül-pesend ve eşer-i kilik-i ma'ânî-peyvendi olan işbu (11) çend-aded gâzel-i bî-âdîl işbât-ı şâhid-i müdde'âya delîl olabilür (12) eş'âr-ı u :

fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilün

(13) Her kimün çeşmi harîş-i rü'yet-i maksûd olur

Rû-yı âmâlî nihân-ı perde-i nâ-bûd olur

(14) Düşmesün yohsa göñüller ol bütün sevdâsına

Kâfirün nâr-ı firâkı âteş-i Nemrûd olur

(15) Kâtle fermân itse uşşâkı nihânî gânzeler

Tîğ-ı çeşmi tûrfetü'l-âyn içre hûn-âlûd olur

46^b (1) Nâ-becâdur bu dil-i bîmâra tedbîrün senün

Hasteye vaz'-ı eţîbbâ dahi derd-efzûd olur

(2) Şöyle sûzânım ki Vâsıf âteş-i hicrândan

(3) Her şeb âh-ı âteşînümle cihân pür-dûd olur

46^a 4 yok: neşr 43^b 15 T

46^a 12 Eş'âr-ı U: Eş'âr-ı Merkûm 44^a 10 T

(4) Velehu Dîger

mefâ'îlün mefâ'îlün mefâ'îlün mefâ'îlün

(5) Nidem şemşîr-i cellâd-nigâhı kasd-ı cân eyler
Nihâl-ı kıddini hem-reng-i nahl-ı erguvân eyler

(6) Şakâyıķzâra döndü şahn-ı âlem kanlu yaşımđan
Dahi esrâr-ı aşkı söylemez gönlüm nihân eyler

(7) Olur sevdâ-yı sa'yi hande-fermâ-yı kazâ âhir
O kim tedbîr için takdîre dâmen-der-miyân eyler

(8) Geçen bey^c ü şîrâ bâzâr-ı âlemde müdârâdur
Tehevvr-kâr olan sermâyeden elbet ziyân eyler

(9) Ne mümkün şevket-i hicrâna Vâsîf yârı gördükde

(10) Beni fart-ı telâş-ı hasreti lûknet-zebân eyler

(11) âvân-ı heves-kârîde şâ'ir-i mezbûr ile sebak-âmûz-ı debistân-ı şevk ü garâm

(12) ve peygûle-i endûh-ı hasretde cür'a-nûş-ı şahbâ-yı âlâm iken ve genc-i şeb-i

(13) ahzân-ı hamûlda beyt:

(14) Yanup hicrân ile şem^c-i ğam oldum şubhı yâd itmem
Metâ^c-ı şeb-pesendüm şubha lâayık gevherüm yokdur

47^a (1) diyerek dem-be-dem dest-zen-i germ-â-germ şohbet ü müzâkere verziş-i eş'âr
ile (2) rûz u şeb ins-â-insî ülfet-i bî-külfet hilâlinda şâib-i âteş-zebân-ı bedî'ü'l-
beyânun beyt:

46^b 4 Velehu Dîger: Velehu 44^b 1 T

46^b 5 cân: kân 44^b 2 T

46^b 8 bey^c ü şîrâ: bey^c (ü) şîrâ 44^b 5

46^b 10 lûknet-feşân: lûknet-zebân 44^b 6

46^b 11 yok: nesr 44^b 7 T

47^a 1 yok: nesr 47^a 1 T

(3) *دوست ميار مکه فاشق شعر حالی را*
دوست ميار مکه فاشق شعر حالی را

(5) beyt-i sūziş-meâlî meâlınca ifâde-i irâde-i aqdâh hasb ü hâle meveddet ü muvâlât (6) ve tetâbu^c-ı devâvîn-i eşâr ile gerdiş-i piyâle-i muhabbet ü muvâlât ile güzârende-i (7) ezmine ve evkât itdigimiz hilâlinda hum-ı pür-cûş-ı tab^cından kadehçe-i ırfâna (8) çekide olan sensiz redîfinde ğazel-i rengîn-pesendîdesi muvâfık-ı (9) hasb ü hâl-ı pür-melâl olmagın güstağ-âne tahmîsine teşmîr-i sâ'id-i himmet olunan (10) zâde-i tab^c-ı rekîküm tahmîs-i tastîr-ı şahîfe-i beyân kılındı (11) ğazel-i u tahmîs-i hakîr :

mefâ'ilün mefâ'ilün mefâ'ilün mefâ'ilün

- (12) Bana bu zevk-ı âlem hicr ile nâ-yâbdur sensiz
 Dile endûh-ı ğam hasretle bir aḥbâbdur sensiz
 (13) Döker eşk-i tahassür dîdeler mîzâbdur sensiz
 “Dü-çeşm-i girye-kârımdan akan hûn-âbdur sensiz
 (14) Sirişküm gûyiyâ bir halka-i girdâbdur sensiz”

- 47^b (1) Firâk u hasretünle ey benüm şevk-ı dil ü cânım
 Dem-â-dem hûn olup akmakda eşk-i çeşm-i giryânım
 (2) Nigâh-ı iltifât it haste-i hicrâna sultânım
 “Şifâ-sâz ol yetiş gel ey tabîb-i derd-i hicrânım
 (3) Gönül rencûr-ı firkatdur yatur bî-tâbdur sensiz”
 (4) Nevâ-yı nâle-i nây-ı derûnum sorma ey dilber
 Çeker kâhımda ser-beste benüm biñ şerha-vâr muzmer

47^a 3-4 Laubâlin olan rinde söz söylemek zor değildir. Seni âşığın şiiri sevdiği gibi seviyorum.

47^a 5 yok: nesr / muvâlât: muvâsât 44^b 15 T

47^a 10 tahmîs-i tastîr: tastîr 45^a 6 T

47^a 10-11 şahîfe-i beyân kılındı ğazel-i u tahmîs-i hakîr: şahîfe-i beyân ğazel-i u tahmîs-i hakîr kılındı 45^a 6-7 T

(5) Yer itmiş ergânûn-ı sînemi mânende-i hançer

“Dokundukça tel-i hicrânuma tanbûr-veş inler

(6) Bu sâz sîneme engüşt-i gam mızrâbdur sensiz”

(7) Olup pâ-beste-i zencîr-i miḥnet dâm-ı hicriñde

Harâm oldu dile câm-ı şafâ âlâm- hicriñde

(8) Olur mı zevk-ı h^vâb u inbisât eyyâm-ı hicriñde

“Bisât-ı istirâhat görmez oldum şâm-ı hicriñde

(9) Hayâlîñle gözüm tâ şubḥa dek bî-h^vâbdur sensiz”

(10) Dem-â-dem bezm-i hicrânda hırâş-ı renc-i firḳatden

Şafâ-âver olur mı sâġar-ı Cem derd ü miḥnetden

(11) Ne mümkün neş’e-yâb olmak neşât-ı câm-ı işretten

“Pey-â-pey meclis-i ġamda ġumâr-ı keyf-i ḥasretten

(12) Baṅa peymâne-i lebrîz-i mey zehr-âbdur sensiz”

(13) Hurûş-ı mevc-i miḥnetle yine deryâ-yı ḥasretde

Olup miḥnet-nişîn-i fülk-i ḥayret bahr-ı zilletde

(14) Hübûb-ı tünd-bâd-ı hicr ile girdâb-ı miḥnetde

“Muhâlîf rûzgâr ile yem-i ummân-ı firḳatde

(15) Benüm keştî-i makşûdum nişîn-i şâbdur sensiz”

48^a (1) N’olur miḥnet-keş-i hicrânun olsun ḥâline vâkıf

Saṅa ‘arz eylemekde ḥâl-i râzum dil olur ḥâ’if

(2) Ne mümkün meyl-i h^vâb itmek begüm bu dîde-i ‘Âkif

“‘Aceb kandan zuhûr eyler deyü ḥasret-keşün Vâsîf

(3) Ümîd-i makdemünle nâzır-ı ebvâbdur sensiz”

(4) FEYZÎ

(5) Eczâ-yı bedî'ü't-terkîb vücûdî zamân-ı Maḥmûd Hânîde ḥekîm-başılık
 zamîmesiyle şadr-ı (6) refî'ü'l-ḳadr-ı Rûmî iḥrâz iden Mehmed Sa'îd Efendî-
 zâde-i ṭabîbân-ı ḥâşşadan sâbıkan (7) ḥûkûmet-i Dimişķü's-Şâm ile terfî'-i şân ü
 der-i 'aliyyeye vuşûlunda 'âzim-i maḥalle-i (8) ḥâmûşân olan Mehmed 'İzzeddin
 Efendi'nin eczâ-ḥâne-i dükkânçe-i şulbından (9) ser-nümâ-yı derece-i şühûd u
 terkîb-i bend 'anâşır-ı murabba'ü't-ṭarḥ-ı 'âlem-i bûd-ne-bûd (10) olup tekmi'l-i
 sinn-i şebâb ve dâhil-i ḥadd-i nişâb olduğu toksan üç (11) târîḥi ḥilâlinda
 enderûn-ı himâyûn ve kilâr-ı ḥâşşaya çerâğ ve ile'l-ân (12) ol maḥall-i feyz-
 intimâda ḥaḳḳında bundan böyle zuhûr-ı ser-nüvişt-i ezelisine (13) nigerân-ı
 zarîf-nükte-ver şâ'ir-i ma'ârif-perver işbu kıṭ'a-i rânâ (14) âşâr-ı munteḥabâtından
 48^b olarak tahrîr ü taştîr için muharrir-i ḥaḳîre vedî'a (1) ve sipâriş buyurdıkları
 eelden tahrîr olundu (2) eş'âr-ı u :

mefâ'îlün mefâ'îlün mefâ'îlün mefâ'îlün

(3) Benüm sen pâdişâh-ı kişver-i ḥüsn ü cihânumsun

Ḥayât-efzâ-yı cânım şîve-kâr-ı nev civânumsun

(4) Fezâ-yı sînem oldu tîr-i bî-pâyânına âmâc

Pey-ender-pey gelür nûk-ı müjeṇ kâşî kemânumsun

(5) 'ÂRÎF-İ DÎĞER

(6) Ḳudemâ-yı ekâbir-i saltanat-ı seniyyeden dürretü't-tâc-ı efser-i 'işmet
 cevâhir-i şehensâh-ı Sikender- (7) şevket şâh-ı sultân 'aleyyetü's-şân Züleyḥâ-ıffet
 hazretlerinin kethudâlıkları (8) ile nice ezmine kesb-i şöhret iden Halîl Aga
 merhûmun kethudâsı Ahmed Efendi-nâm (9) zâtın şulbından seksen üç târîḥinde
 ḳadem-nihâde-i şahrâ-yı şühûd olup bâliğ-i (10) sinn-i temyîz olmaksızın
 enderûn-ı mevhibet-i maḳrûn ve huddâmân-ı kilâr-ı ḥâşşa (11) silkine münselik ü

48^a 7 Dimişķü's-Şâm: Dimişķ-i Şâm 49^b 15 T

48^b 1-2 tahrîr olundu eş'âr-ı u: tahrîr-i âşâr-ı u olundu 50^a 10 T

çerâğ-ı ber-efrûhte ve refte refte rikâb-ı müstetâbda (12) çukadârlık hil[°]at-ı zîbâsın hayyât kadar kâmet-i bâlâsına dûhte itmegin (13) el-yevm ol vâdîlerde pûyân u zuhûr-ı eltâf-ı ilâhiyyeye nigerân (14) ism-i sâmilî Mehmed [°]Ârif
 49^a hadd-i zâtında mecmû[°]a-i ma[°]ârif eyyâm-ı tufûliyyet ve âvân-ı (1) şebâbında mânend-i pâ-yı perkâr-ı dâire-i ma[°]ârifde gerdân ve tahsîl-i fûnûna şarf-ı (2) tâb ü tûvân iderek miyân-ı akrân ü etrâbında hiddet-i zîhn-i fehîm ve mâye-i tab[°]-ı selîm ile (3) müşârûn bi'l-benân şâ[°]ir-i remz-âşinâ-yı belâgat-beyân olup âşâr-ı (4) melâhat-dişâr u güftâr-ı faşâhat-medârından çend-[°]aded gâzel-i rengîn-edâ nüvişte-i sımt-ı imlâ kılındı:

(5) Eş[°]âr-ı U

fe[°]ilâtün fe[°]ilâtün fe[°]ilâtün fe[°]ilün

- (6) Dil veren dilber-i dâna dile dil-gîr olmaz
 Sâde efsûn-ı fesâneyle de teşhîr olmaz
- (7) Ne cihân dîdeleri eyledi h^vâb-âlûde
 Çeşm-i mestânesi bir vech ile ta[°]bîr olmaz
- (8) Mû-be-mû dikkat idüp bu gice Behzâd-ı hayâl
 Çîn-i zülfe didi şeb-bû gibi taşvîr olmaz
- (9) Ya ne mümkün bu zebân vaşf ide zîbâ ruhını
 Bû-yı gül sûret ile kâbil-i tahrîr olmaz
- (10) Yokdur [°]Ârif o hümâ-meşrebi sayda tedbîr
- (11) Kimsenün dâm-ı hayâlâtına naḥ-çîr olmaz

49^a 9 Gül ruhsârını mümkün mi vaşf ide zebân: Ya ne mümkün bu zebân vaşf ide zîbâ ruhunu 49^b 3 T

(12) Velehu Dîger

fâ°ilâtün fâ°ilâtün fâ°ilâtün fâ°ilün

(13) Gül-ruhuñ bûyından olmuş ser-te-ser gülzâr mest

Gonce şerminden °arak-rîz °andelîb-i zâr mest

(14) Dâğ yokmuş lâle gök kandîl yatur sünbülleri

Nergisün çeşmi süzülmüş serv-i hoş-reftâr mest

(15) Gam degül câm-ı lebün bûs eylesem cânâ bu şeb

Tâ şabâhu'l-şahre dek kalsamda çeşmün-vâr mest

49^b

(1) Halka pîç-â-pîç olup itmezdi asla ser-fürû

Şemm idüp tiryâk-ı hâlun oldu zülf-i mâr mest

(2) Kimden âyâ eylesem keyfiyet-i °aşkı su'âl

(3) °Ârif-i âgâh-ı ser-hoş vâkıf-ı esrâr mest

(4) RÂ'İF

(5) Şadr-ı esbak Damad İbrâhîm Paşa-zâde vûzerâ-yı dîvân-ı ma°delet-°ünvân u dest-verân-ı (6) kubbe-i nişînândan Genc Mehmed Paşa merhûmun nesl-i nesîl ü necl-i necîli silâh-şôrân-ı (7) şehr-yârîden el-hâc İbrâhîm Beg'ün nihân-hâne-i sulbından ser-ber âverde-i beyzâ-yı (8) °âlem bir mîr-i sûtûde-etvâr ercümend-i nâm-ı kirâmı ve ism-i sâmilîleri Aḥmed olup (9) dahi kûdek-i dil-pesend ü nâ-resîde-i teşhîs-i ḥadd-i temyîz-i nîk ü bed iken nezd-i (10) peder-i °âlf-gevherlerinde ârâm ve bir muktezâ-yı ser-nüvişt-i ezeli ibtidâ sermâye-i neyl ü duḥûl-ı (11) merâm olan Galatasarâyı'nda bir sene miḳdârı ârâm itmiş iken dost-yârî-i (12) °avn-ı Bârî birle enderûn-ı humâyûn ve ḥâne-i feyz-i kilâr-ı meşhûna çerâğ-ı ber-efrûhte (13) olmuşdur şâ°ir-i müşârûn-ileyh edîb ü lebîb asl-ı necîb

49^a 12 Velehu Dîger: Velehu 49^a 12 T49^b 2 Kimden âyâ eylesem keyfiyyet-i °aşkı su'âl: Kimden istifsâr idem keyfiyyet-i °aşkı °aceb T49^b 12 meşhûn-ı kilâra: meşhûna 50^b 8 T49^b 13 erîb: asl 50^b 9 T

şâhib-i fikr-i (14) şâ'ib leyyinü'l-cânib bir mîr-i fatânet-semîr şâ'ir-i şîrîn-sühan-ı
 50^a rengîn-edâ olup (1) vedî'a-i vicdân-ı cibillî ve nihâde-i nihâd-ı aslîsi olan mâye-i
 rûşd ü sedâd ve sûziş-i (2) 'aşk u 'irfân-ı mâdernijâd lâzımesince 'unfuvân-ı
 tufûliyyet ü âvân-ı şebâb-ı serî'ü's- (3) şitâbında tetâbu^c-ı kütüb-i devâvîn-i
 ma'ârif-i edebîyye ile iştigâlî bâdî-i efzâyiş-i (4) tâbiş-i nev-fürûg-ı 'aşk u irfânı
 olarak beyt:

(5) Olmaz eş'ârında lezzet dil-rübâsız'âşıkun
 Tûtiyân âyîne-i ruhsâra söyler söylese

(6) müfâdınca gâh mir'ât-ı turfe-nümâ-yı 'aşk u 'irfâna tûtî-i şeker-şiken-i belâğat
 (7) ve gâh deşt-i pîrâmûn-ı 'ibret-nümûn-ı Kays'a li-münşi'îhi beyt :

(8) Derd-i 'azrâ-yı ferâmûş itdiren Mecnûn'a da
 Kışsa-i 'aşk-ı dil-i 'ibret-nümûnumdur benüm

(9) mâlik-i evrâd-ı zebân-ı bedî'ü'l-beyân iderek bir tezerv-i dil-keş-i şafir-i
 faşâhat (10) ve gâh rübûde-i çevgân-ı zülf-i dil-âvîz-i 'anberîn-gîsû olarak nây-ı
 âteşîn- (11) nevâ-yı neğamât-ı rengîn-edâ-yı nağmesi li-nâzımıhi beyt :

(12) Darb-ı mîzrâb-ı sitemden ney gibi inler göñül
 Nağme-i dil-sûz-ı âhım erğânûnumdur benüm

(13) terânesiyle dem-sâz u nevâ-perdâz ve bu siyâk üzre âşiyâne-i 'izz ü nâzda

(14) bâz u pervâz iken beyt:

50^a 3 tetâbu^c-ı kütüb-i devâvîn: tetâbu^c-ı devâvîn 50^b 12-13

50^a 6 yok: neşr 51^a 1 T

50^a 7 li-münşi'îhi beyt: beyt li-münşi'îhi 51^a 4 T

50^a 9 yok: neşr 51^a 5

50^a 11 li-nâzımıhi beyt: beyt li-nâzımıhi 51^a 8 T

50^a 13 yok: neşr 51^a 10

50^b (1) Kim perde-i tedbîre yaka şem^c-i hayâli
Eşkâlî zuhûrında kazâ handeler eyler

(2) müfâdınca encâm-ı hâl-ı sûtûde-me^câlî bu hâlde karar ve hâliyâ hakkında
bürka^c- (3) endâz-ı haclegâh zuhûr olacak ^carûs-ı âmâl ü emânîsine çeşm-güşâ-yı
intizâr (4) üzre olup eşer-i tab^c-ı âteşnâk ve âsâr-ı kalem-i çâlâkları bir ^caded
ğazel (5) ve bir ^caded müseddes-i âşıkâne-i bî-bedel sebt-i cerîde-i imlâ kılındı:

(6) Eş^câr-ı U

mefâ^cîlün mefâ^cîlün mefâ^cîlün mefâ^cîlün

(7) Bu şeb endîşe-i hâl-i ruhuyla bî-karâr oldum
Hevâ-yı kâkülünle şubha dek encüm-şümâr oldum

(8) Düşüp ümîd-i vaşlunla tarîk-i miñnete ey şûh
Belâ-yı nâ-girîz-i ^caşk-ı cân-sûza duçar oldum

(9) Dirîğ ey bî-vefâ ^cömr-i ^cazîzüm geçdi miñnetle
Hemân derd-i gamunla bunca demdür eşk-bâr oldum

(10) Gel ey bîgâne-meşreb bir nigâh-ı çeşm-i rağbet kıl
Muhaşşıl cân-sitân-ı tîğ-ı ^caşka cân-sipâr oldum

(11) Gelür bir gün beni şâyân-ı nâz eyler ümîdiyle

(12) Dil-i Râ'if gibi bende esîr-i intizâr oldum

(13) Velehu Müseddes

fe^cilâtün fe^cilâtün fe^cilâtün fe^cilün

(14) Dili ümmîd-i vişâlunla tebâh itmeyeyim

Bir dahi yâs-ı ğam-ı hicr ile âh itmeyeyim

- (15) °Âlemi dûdi-i âhumla siyâh itmeyeyim
 Şerer-i sûz-ı dilim meş°al-i râh itmeyeyim
 (16) Tevbeler sen gibi bî-raḥme nigâh itmeyeyim
 (17) Ba°d-ezîn dünyede bir böyle günâh itmeyeyim

- 51^a (1) Geceler şubḥa kadar âh u figân eyledigim
 Girye-i ḥasret ile çeşmimi kân eyledigim
 (2) Sînemi nâvek-i hicrâna nişân eyledigim
 Yetişür gayrı fedâ-yı dil ü cân eyledigim
 (3) Tevbeler sen gibi bî-raḥme nigâh itmeyeyim
 (4) Ba°d-ezîn dünyede bir böyle günâh itmeyeyim

 (5) Dili tatyîbe merâm eylese çeşm-i siyehün
 Turalım olmasa bu lutfâ da mâni° nighün
 (6) İtsün i°zâz ile âvize-i zîr-i külehün
 Eylesün şahñ-ı hayâl-ı dilimi cive-gehün
 (7) Tevbeler sen gibi bî-raḥme nigâh itmeyeyim
 (8) Ba°d-ezîn dünyede bir böyle günâh itmeyeyim

 (9) Fitne-sâz-ı nigh-i çeşmüñi bî-dâd itdün
 Gamzenî hûn-ı dil-i °aşîka mu°tâd itdün
 (10) Âh kim ḥâtırımı cevır ile nâ-şâd itdün
 °Âkıbet mülk-i dili zulm ile berbâd itdün
 (11) Tevbeler sen gibi bî-raḥme nigâh itmeyeyim
 (12) Ba°d-ezîn dünyede bir böyle günâh itmeyeyim

 (13) Cigerüm pâreledi deştine âzâr-ı gamun
 Yakdı ey şûḥ beni tâbiş-i mihr-i sitemün
 (14) Cânıma geçdi senün ḥâsılı tîr-i sitemün
 Dahi leb-beste-i nâz olmadadur gonce-femün

51^a 13 pâreledi: yaraladı 52^a 11 T

51^a 14 Cânıma geçdi senün ḥâsılı tîr-i sitemün: Yakdı ey şûḥ beni tâbiş-i mihr-i sitemün 52^a 12 T

(15)* Tevbeler sen gibi bî-raḥme nigâh itmeyeyim

(16) Ba^cd-ezîn dünyede bir böyle günâh itmeyeyim

51^b

(1) HÂMİD-İ DİĞER

(2) Nâm-ı nâmî ve ism-i kirâmîleri Mehmed ve mahlas-ı keşîrû'l-meḥâmidleri Hâmid'dür (3) lû'lû-yı girân-bahâ-yı 'irfân-vücûdı mecma^c-i erbâb-ı tabi^cat ve deryâ-yı muhîṭ-i cevâhir-i zevâhir-i ma^crifet (4) ve şadef-i kulzüm-i aşḥâb-ı rüşd ü dirâyet olan mahrusa-i İstanbul'da ḥâşıl (5) ve Sultân Maḥmûd Hânîde sadra^czam kethudâlığından iki tug iḥsân (6) olunan Kâmil 'Abdullah Efendi'nin mekmen-i sulbindan biḡ yüz elli bir senesi (7) esnâsında 'âlem-i şühûda vâşıl olmuştur müşârûn-ileyh pederleri vefâtından (8) sonra serseri imrâr-ı melvân ve bî-ser ü sâ mân ve herze-i feres-i pûyân (9) olur iken merâḥim-i destgâh-ı mekârim-penâh beyt:

(10) İtdügi lutf u mürüvvetleri devrinde o Cem

Serçe parmağı kadar eylememişdür Hâtem

(11) manṭûkınca menba^c-ı mürüvvet-i iḥsân cennet-mekân Sultân Muṣṭafa Hân eskenehullahu te^câla (12) fi a^cla'l-cinân hazretleri 'uṭûfeten biḡ yüz yetmiş iki târifî hilâlinda (13) enderûn-ı humâyûn-ı kilâr-ı ḥâşşaya çerâḡ ve maḥall-i merḡûm-ı huddâmı zümresine (14) idḡâl eyleyüp mûmâ-ileyh dahi zîver-i cemâl-ı

52^a insânî olan kesb-i edeb (1) ü 'irfân ve tahsîl-i bizâ^ca-i ma^cârif ü efnân ile sermâyedâr-ı nişâb-ı kemâlât-ı (2) şi^cr ü inşâya ve gül-bün-i ḡoş-büy-ı edebiyâta dahi dest-res ü heves ile fâyıku'l- (3) aḡrân vâdisinde bir şâ^cir-i nükte-perdâz idigi emti^ca-i zîver-i bâzâr-ı i^ctibâr (4) ve kâlâ-yı ḡoş-kumâş-ı ḡüftârı revâc-yâb-ı nükte-verân-ı rûzgâr ve nâ'ire-i (5) kalem-i müşḡîn-raḡamı kaşabü's-sabḡ mizmâr-ı belâḡat ve siḡr-kârî-i tab^c-ı sâmirî- (6) pîşesi merḡûle-i 'anberîn-benân

51^b 1 Hâmid-i Diğer: Hâmid 37^a 9 T

51^b 2 lû'lû: lû'lû' 37^a 11 T

51^b 3 yok: 'irfân 37^a 11 T

51^b 11 yok: neşr / mürüvvet ü iḥsân: mürüvvet (ü) iḥsân 37^b 6 T

51^b 11-12 Allah onu en yüce cennetinin sâkinlerinden eylesin.

51^b 13 edeb ü 'irfân: edeb (ü) 'irfân 37^b 11 T

52^a 1 bizâ^ca-i ma^cârif ü efnân ile: bizâ^ca-i 'irfân ile 37^b 11 T

çîne-i hem-revnâk u leţâfet olduğundan (7) mâ'adâ fenn-i edvâr-ı mûsikîde dahi
 üstâd-ı be-nâm olmagla şadâ-yı nevâ-yı nâlesi (8) 'Irak ile Hicâz'da perdâz ve
 nezâket-i âğazesi Nişâbûr u 'Acem (9) ü Isfahân'a velvele-endâz olup ihtirâ-ı
 tab-ı zerâfet-pîrâsı olan (10) beste ve semâ'iler bu fennde mahâretine delâlet
 ider biñ yüz toksan (11) iki senesi âvânında zuhûr iden vebâ-ı 'azîmde tâ'ûn-ı
 bağal-gîr (12) olarak bezmgâh-ı sarây-ı nâ-pâyârdan meclis-i hâşşü'l-hâşş-ı
 dârü'n-na'ime (13) teşyî' ü tesyîr eylemişdür hayfâ ve dirîgâ ki nâdirü'l-vücûd
 şandûkatü'l- (14) ma'ârif mecmû'atü'l-fünûn şî'r ü inşâsı ferzâne ve inşâ-yı
 52^b edebiyât u (1) 'gazelde yegâne edîb ü erîb zekî ve lebîb nâtika-perdâz hoş-sohbet-i
 (2) meclis-ârâ ve şîrîn-ülfet zât-ı nîkû-haslet-i ebedî ce'ale'l-cennete mesvâhe
 (3) ba'de vefâtihi merhûm-ı mezbûr ile rûtbeye-i uhuvvetde olan hâne-i hâşşadan
 (4) mahrec hâlâ şehir-emîni Câvid Ahmed Beg müteveffâ-yı merkûmun evrâk-ı
 perîşân (5) ve tesvîdde kalan eş'âr ü 'gazeliyyât ve âşârını cem' ü tebyîz ile tertîb
 (6) eylediği dîvân-ı belâgat-ünvândan nakl ü keşîde-i semt-i imlâ kılınan (7)
 âşâr-ı bedâyi'-şî'ârlarıdır:

(8) Eş'âr-ı U

fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilün

(9) Bûs-ı leb-i la'luna kandur beni

Şol keremi it ki utandur beni

(10) Kordı gözüm cevri ü cefâdan aman

İtmemege gayrı inandur beni

(11) H'âb u girân-ı gam u endûhdan

Pekçe çal ey sâ'at uyandur beni

52^b 1 edebiyât u 'gazelde: edebiyât (u) 'gazelde 38^a 12

52^b 2-3 Öldükten sonra cenneti ona mesken etsin.

52^b 7-8 âşâr-ı bedâyi'-şî'ârlarıdır Eş'âr-ı U: âşâr-ı bedâyi' eş'âr-ı merkûm-şî'ârlarıdır 38^b 5 T

52^b 11 hâ'b (u) girân-ı gam: hâ'b u girân-ı gam 38^b 8

- " (12) Cem^c ola etrâfuma pervânegân
Ol kadar'aşkuñ ile yandur beni

(13) Derdini sor Hâmid'ün ey mâh-rû

(14) Bir şeb tâ şubha boşandur beni

(1) Velehu Dîger

53^a

mef^cûlü mefâ^cîlü mefâ^cîlü fe^cûlün

- (2) Tahrîk ile müjgânunu dūr itme de çeşmün
Kasd itmege neşter mi bilürsin cigeründen

- (3) Bu mısra^c ile fahr iderüm kaddini görsem
Bir serv yetişdi eşer-i çeşm-i teründen

- (4) Hâk olduğu demde reh-i aşk içre vücûdum
Ey bâd-ı muhâlif beni ayırma yerimden

- (5) Ey şûh giriftâr olalı zülfüne gönlüm
Fark eyleyemem şâmumu asla şehiründen

- (6) Terk ideli Hâmid beni ol şûh-ı sitem-kâr
(7) Dünyâya nigâh eylemez oldum kederünden

(8) Velehu Dîger

mefâ^cîlün mefâ^cîlün mefâ^cîlün mefâ^cîlün

- (9) Cemâl-ı meh-veşün seyr eyleyen meftûn olur cânâ
Düşüp zülf-i siyâhuñ kaydına mecnûn olur cânâ

53^a 1 Velehu Dîger: Velehu 38^b 11

53^a 8 Velehu Dîger: Velehu 39^a 2 T

(10) Hevâ-yı Leyli-i zülfünle °uşşâk-ı perîşân-hâl

Misâl-ı Kays âhir °âzim-i hâmûn olur cânâ

(11) Karardukça gül-i nev-hîz-i rûyun tâbiş-i mülden

Figân-ı °andelîb-i hâtırum efzûn olur cânâ

(12) °Adüvler kâm-yâb oldukça bûs-ı la°l-fâmunla

Misâl-ı gonca-i şikûfte bagrum hûn olur cânâ

(13) Varup zânû-be-zânû gayrilerle ülfet itdükçe

(14) Derûnı Hâmid-i bî-çârenû mahzûn olur cânâ

53^b (1) DER-BEYÂN-I ŞU°ARÂ-YI HÂNE-İ SEFERLİ EZ-ÂN CÜMLE

(2) RÂSİH

(3) Şâh-beyt-i manzûme-i vücûdı mehter-hâne-i hâssa huddâmından ser-sûr-nâ-zen °Osman-(4) nâm kimsenin şulbından rişte-i imkâna beste ve müstezâd zâtı ebyât-ı (5) kaşâ'id-i erbâb-ı °irfâna bir mısra°-ı berceste olup dâhil-i hadd-i (6) nişâb u tekmil-i sinn-i şebâb itdigi âvân-ı evâhir-i saltanat-ı °Abdülhamîd Hân (7) °aleyhi gufrânü's-Sübhân'da seferliye çerâğ birle kesb ü tahsîl-i fenn-i edvâr-ı (8) musîkî ve °ulûm-ı nâfi°a ve efnân-ı edebiyeye ve sa°y-ı mertebe-i gûşîş u âheng (9) iderek ezmine-i kalîle murûrında serheng-i şehir-yârîlik rütbe ve hizmetiyle (10) kesb-i sermâye-i şöhrat idüp bu zerî°a ile vâsıl-ı ser-menzil-i merâm (11) ve giderek hâme-i nâdire-sâz ve kilik-i ma°ânî-perdâzlarına rûsûh-ı tâm (12) gelüp berây-ı isbât-ı müdde°â âşâr-ı maârif-nişâr ve eş°âr-ı sencîde-âşârlarından (13) çend-°aded gâzel-i rengîn-edâ nüvişte-i silk-i imlâ kılındı:

53^b 4 °Osman-nâm: °Osman Aga-nâm T

53^b 7 hâne-i seferliye: seferliye T

53^b 12 isbât-ı müdde°â: isbât-ı şahid-i müdde°â / sencîde-âşârlarından: sihr-âşârlarından T

(14) Eş'âr-ı U

mefâ'îlün mefâ'îlün mefâ'îlün mefâ'îlün

54^a

- (1) Göñül tennûr-ı hicrinde kebâb olsun da kalsun mı
Sirişk-i çeşm-i pür-hûnum şarâb olsun da kalsun mı
- (2) Humâr-ı hasretün kimler içün ey sâki-i meh-rû
Mey-i lutfunla a'câb neş'e-yâb olsun da kalsun mı
- (3) Zalâm-ı leyl-i gâmdan görmesün mi 'âşıkun bir gün
Ruh-ı mehtâbına zülfün nikâb olsun da kalsun mı
- (4) Ser-â-pâ dâğ-ı hicrünle harâb-âbâddur cismüm
Dil ü cânım harâb-ender-harâb olsun da kalsun mı
- (5) Elin çek mâh-rûyından aman ey pençe-i hûrşîd
Kelef-veş taraf-ı engüşt-i sahâb olsun da kalsun mı
- (6) Hemân dört gözle gözler çâr-sûdan makdemün Râsih
- (7) Hayâlünle nigâh-endâz-ı bâb olsun da kalsun mı

(8) Diğer

mef'ûlû mefâ'îlû mefâ'îlû fe'ûlün

- (9) Sensüz güzelüm bezm halâvet mi bulur hiç
Bir tendeki cân olmaya râhat mı bulur hiç
- (10) Şemsiyye-i zülfün ruhuna olmasa perde
Hûrşîd-i cihân dogmaga ruhsat mı bulur hiç

(13) Mecbûr-ı sũhan itmese ol çeşm-i ğazâlî

(14) Râsih gazelũn böyle nihâyet mi bulur hîç

54^b

(1) KÂMİL

(2) Yek-tâ-süvâr-ı mızâmâr-ı sũhan-veri râyîz-i yek-rân-ı sâha-i hüner-veri nâzım-ı (3) bedî'ü'l-beyân-ı tûtfî-zebân mîr Fâzıl-ı rengîn-edâ-yı mu'ciz-beyân ile bir meşîme-i (4) uhuvvetden pâ-nihâde mirkât-ı şühûd ve medâric-i bülend-pâye-i süllem-i bûd (5) u ne-bûde şu'ûd idüp büyük pederleri Tâhir 'Ömer-i nihân-ı matmûre-i (6) hâk ü hil'at-i hayât-ı nâ-pâydar ve kisve-i tımturak-şükûh-ı 'Ömer-i müste'ârı (7) şamsâm-ı 'adüvv-ı iltikâm devlet-i ebed-i peyvend ile çâk oldıĝı melhame-i (8) kübrâda sâ'ir dâderleriyle donanmâ-yı zafer-i makrûn-ı Safâyin harbiyyesiyle (9) 'atabe-i sipihr-mertebe-i şehensâhiyye vürûd birle merâhim-i 'atûfet-penâh-ı (10) şehir-yâriden iltimâ'-ı vücûdı enderûn-ı humâyûn ve fânûs-ı hâne-i (11) seferli-i feyz-i meşhûna çerâĝ olup ol zâviye-i feyz-intimâda (12) rûz u şeb zâtında vedî'a-i pîşânî-i isti'dâdı olan âfitâb-ı (13) neyyir-i rüşd ü sedâd lâzımesince kesb ü istifâze ve tâbiş-i dâniş (14) ü ma'ârif

55^a ile fûrûĝ-ı şârik-'irfânı tâbende ve rahşân olmuş iken (1) meş'al-i zindeĝânî ve pertev-i hayât-ı câvidânîsi pûf-kerde-i tünd-bâd-ı ecel ve rişte-i (2) hablü'l-metîn 'ömrlerine şârim-i ser-tûz-i kazâ ve kader bi'l-küllîyye kesel vormegin ĝunûde-i (3) cilbâb-ı kımat-ı cinân u h'âbîde-i mehd âheste-cümbüş-i hâmuşân olmuşdur (4) şâ'ir-i mezbûrun cevdet-i tab' u nezâfet-i zihn-i selîmi eger çend-müddet hırâmân-ı (5) sâha-i hayât olmuş olaydı cümle nâdire-ĝuyân-ı 'aşra tefavvuk itmesi (6) bedîhî ve emr-i muqarrer oldıĝı ba'zı evrâk-ı perişân ve dâ'ir elsine-i (7) erbâb-ı dâniş ü 'irfândan ĝuş-zed ü meşhûdum olan âşârından (8) zâhir ü

54^a 12 dil-i zâra: dil ü zâra T

54^a 14 nihâyet: le'âfâfet T

54^b 4 nihân: yok 52^b 5 T

hüveydâdur irtihâlinden sonra eş'âr u âşârı (9) tertîb ü cem' olunmayup cümlesi
 zâyî' ü telef olmuşdur (10) hakk-ı küşt- gîrân 'alâ tarîki'l-mülâtafa bir 'aded
 gazellerine dest-res (11) olmagın tahtîr ü taştîr olundu:

(12) Eş'âr-ı U

fe'îlâtün fe'îlâtün fe'îlün

(13) Âferînler yine koz bekçisine
 Seyr idenler didiler cümle belî

(14) Pehlevân böyle gerekdür hakkâ
 Şimdi meydânun odur bî-bedeli

- 55^b (1) Tutuşan kimdür anunla 'acaba
 Birinin var ise gelmiş eceli
- (2) Barğ-ı hâtîf gibi tâbun göricek
 Âteş-i darb ile yandı fereli
- (3) Aldı koz bekçisi meydânı yine
 Ayagı yer mi basar hîç tekeli
- (4) Kâmil'ün oldu hoş-âyende yine
- (5) Pehlevânâne bu zîbâ gazeli

55^a 11 yok: teberrûken 53^a 11 T

55^a 12 Eş'âr-ı U: Gazel-i Mezbûr 53^a 12 T

(6) HÂTİME VE BEYÂN-I İCMÂL-I TERCEME-İ FAKİR

- (7) Çünkü hamden-lillâhi teâla Edhem-i siyeh-zânû-yı dil-keş-i merâm-hâme ve şeb-dîz-i (8) sebûk-cevelân-ı kilik-i siyâh-câme tekâpû-yı fezâ-yı beyzâ-yı şahîfe-i kırtâsda (9) ya'nî risâle-i müşğîn külâle-i müstetâb ve ecille-i celîle-i Mir'âtü's-Şî'r-i (10) 'anberîn-nikâbda Türk ü tâze-ârâm ve nâm-ı nâmî ve ism-i sâmi-i elkâb-ı (11) humâyûnla şahîfe-i dîbâcesi miskiyyü'l-hitâm ve zamân-ı pür-emân-ı şehensâh-ı (12) Sikender-gulâm hüdîv-i Behrâm-intikâm fermân-fermâ-yı
- 56^a humâyûn-ı ferheng (13) zînet-efzâ-yı tâc u evreng mihr-i münîr-i şehir-yârî matla'ı envâr-ı kâm-kârî (1) behce-i meh-çe-i pâdişâhî ahter-i gîtî-fürûz-ı şehensâhî hüdîv-i kişver-i ma'delet (2) mihr-i sipihr-i kevâkib-i saltanat sultân-ı salâtîn-i fi'l-âlem hâkân-ı havâkîn-i (3) 'arab ve'l-'acem mâlik-i rikâbü'l-ümem şâhibü's-seyf ve'l-kalem hâdimü'l- (4) haremeyni's-şerîfeyn e's-sultân ibnû's-sultân Selîm Hân (5) ibn-i Muştâfâ Hân ahsene'llâhu bi'l-hayr fi külli sâ'atin ve âvân (6) ilâ inkırâzi'd-dühûr ve'l-ezmân efendimiz hazretlerinde ahsen-i vech ile (7) tamâm ve 'arz-ı 'azâmet südde-i seniyye-i 'ulyâ-yı ma'âlî ihtivâ-yı gerdûn- (8) i'tilâ ve takdîm-i 'atebe-i felek-mertebe-i sâha-i sînâ-yı semâ-sîmâ-yı (9) mekârim-intimâ-yı humâyûnlarına bir zerî'a-i cüst cû ve bir vesîle-i esîle (10) tedârikine tekâpû üzre iken el-yevm ahaşş-ı havâşş-ı muḳarrabînden (11) ma'dûd kitâbet-i sırr-ı şehensâhî ile takîyye-i rif'ati küngüre-i âsmâna (12) memdûd evvelîn-i terkîb-i mecmû'a-i kavâbil ve dîbâce-i risâle-i kevâmil (13) vâkıf-ı muvâkıf 'avârif-i 'ârif-i latîf-i ma'ârif kerîmü'l-hulk sûtûde-etvâr Aristo-fitrat zât-ı
- 56^b nîgû-kâr Felâtûn-rüşd (1) ü dirâyet 'uluvv-ı fazl u kemâl ile ser-bülend ve sümüvv-i dâniş ü edeb ile (2) ercümend hâlâ kâtibü's-sırr-ı şehensâhî inâyetlü fütüvvetlü Aḫmed Efendi (3) hazretlerinin laḫza-i enzâr-ı ḳadr-perver ve eser-i 'uṭûfet-mekârim-güster (4) dâniş-nüvâzlarıyla tertîb ü tensîḳ ü takdîm südde-i seniyye-i sipihr-i âsitân-ı (5) humâyûn refîḳ kılınmışdur cenâb-ı tensîḳ-sâz-ı terâkîb-i (6) kâinât celle celâlühü hazretleri mücellid-i bedî'ü'l-eczâ-yı cihân

55^b 6 fakîr: ḫâḳîr 54^b 1 T

56^a 2-6 Alemdeki sultânların sultanı, Arap ve Acem hakanlarının hakani. Milletlerin üzengisinin maliki. Kalem ve kılıcın sahibi. Harem-i Şerîfeyn'in hizmetçisi. Sultân oğlu sultân. Sultân Mustafa Hân oğlu Selim Hân. Allah onu her saat ve her an sonsuza kadar iyiliklerle güzelleştirsin.

56^a 11 küngüre-i âsmâna: küngüre-i nüh-tâḳ-ı âsmâna 55^a 7 T

56^b 1 kemâl ile: kemâl 55^a 10 T

56^b 2 şehensâhî: ḫazret-i şehinşâh / inâyetlü fütüvvetlü: yok / yok: 'adâlet-penâh 55^a 11-12

(7) mahfûz-ı mahfaza-i meşîyyet-i ezeli ve mevzû^c-ı kütüb-hâne-i lem-yezeli oldukça (8) nâm-ı nâmî ve ism-i sâmi-i humâyûnlar ile menâbir ü mecâmi^c-i müzeyyen ve pür-şît (9) ü şadâ eyleye âmîn bi-câh seyyidü'l-mürselîn (10) ba^c-de-zâ yek-rân-ı kalem-i ^cac-z-akam-ı vâdî-i terceme-i hâl-ı ibret-meâl-ı hakîrânemde (11) dahi bir mikdâr ruhsat-ı cevelân ve bu zerî^ca ile nâm-ı kem-nâm-ı hakîrânem (12) dâ'ir elsine-i enâm ve şâyed bir ed^ciye-i hayriyye ve rahmet-i şamedâniyye (13) celbine şâyân olur mulâhazasıyla bi-tarîki'l-icmâl terceme-i hâlim ve ba^czı (14) eser-i hâme-i perîşân me'âlüm nigâste-i şâhife-i

57^a beyân kılınır ve billâhi't-tevfîk (1) hudâvendigâr-ı ma^cdelet-nisâr cedd-i emced şehensâh-ı gerdûn-ıktidâr Sultân (2) Ahmed Hân-ı şâliş hazretlerinin zamân-ı pür-amân saltanatlarında sadaret-i Damad (3) İbrâhîm Paşa'da Mehmed kethüda ile hem^c-inân-ı meydân-ı mübâhât iken (4) bir müktezâ-yı ser-nüvişt-i ezeli bin yüz otuz altı târîhlerinde (5) çavuş-başılıktan ihrâz-ı rütbe-i ^culyâ-yı vezâret-i Mekke-i Mükerreme (6) şeyhü'l-haremlige ve eyâlet-i Cidde ve livâ-yı Habeş hakkında (7) zühûr-ı mezîd-^cinâyet ba^c-de-zâ Mısır ve Bosna ve deryâ kapudanlığı ve Mora (8) manâşibiyla devr-i elviyâ ve eyâlet ve Safiyye Sultân bint-i (9) Sultân Mustafa Hân-ı sâni tezevvücûyle kesb-i şân ü şöhet ve yetmiş bir târîhinde (10) der-i ^caliyyede mütekâ^ciden huld-ı berîne rihtet ve Aksaray'da müceddiden binâ (11) ve ihyâ buyurdıkları mekteb-i hatîresinde gunûde-i nişîmengâh-ı bâlâ-yı (12) gürfe-i cennet olan Koca Bekir Paşa merhûmun evlâd-ı kesîrû'l-^cidâdından hâlâ (13) devlet-i ^caliyyede mîr-i ^calem-i hâşşa Mehmed Beg'ün hafîdi olup (14) ^cunfuvân-ı şebâb u âvân-ı tufûliyyetde mîr-i mûmâ-ileyhin eser-i

57^b terbiyesiyle (1) perverîş-yâfte iken tevfiğ-i ilâhî birle bin yüz toksan üç târîhinde (2) enderûn-ı humâyûn ve hâne-i kilâra çerâğ-ı ber-efrûhte ve mânend-i kûy-ı (3) sebûk-seyr-i tıflân rubûde-i çevgân-ı mihen-i rûzgâr ve gâh muktezâ-yı (4) hâlet-i pür-^cibret-i şebâb ile tazî^c-i leyl ü nehâr olunarak târîh-i mezbûrdan (5) bu ân-ı sa^c-d-ıktirâna gelinceye kadar hâl-i turfe-misâl-ı hakîrânem bu siyâk-ı (6) mezkûrda karar ve bundan böyle zühûr-ı eltâf-ı gaybiyye-i ilâhiyye ve ^cinâyet-i (7) bî-gâyet-i samedâniyye dîde-gûşâ-yı intizâr üzre ed^ciye-i (8) devâm u bekâ-yı fer ü şevket ü haşmet-i şehensâhî ile ratbü'l-lisân (9) idügüm ^carz u beyân-ı hitâmında zâde-i tab^c-ı rekîkim ba^czı türrehât (10) ü hezeyân-ı hakîrânem dahi

57^b 5 turfe-me'âl: turfe-misâl 56^b 1 T

57^b 8 ed^ciye-i devâm u bekâ-yı fer: ed^ciye-i devâm (u) bekâ-yı fer 56^b 4 T

keşîde-i semt-i imlâ ve hâtime kılınur (11) ümîddür ki nazâr-ı dakîka-bîn mû-
şikâf-ı ʿaliyyeleri taʿalluk iden (12) erbâb-ı kemâl kuşûr u kûsûr ü taʿbîrât-ı
58^a hezeyân u tûrrehâtım (13) ʿafv ile bu hakîri mesrûr buyurmaları me'mûldur (1)
izhâr-ı sûz u gûdâz ve tazallûm be-dergâh-ı Bârî-i icâd-ı nâtîka ve tekellûm (2)
berây-ı istidâ-yı şefâat u teraḥḥum :

mefâʿîlün mefâʿîlün feʿûlün

1

(3) Eyâ bâdî-i icâd-ı tekellûm

Teraḥḥum yâ nebiyyallah teraḥḥum

(4) Zebânüm şerm ile eyler terennûm

Teraḥḥum yâ nebiyyallah teraḥḥum

2

(5) Meded ey husrev-i taht-ı şefâat

Şeh-i fermânda melek-i risâlet

(6) Nigâh-ı merḥametle kıl ʿinâyet

Teraḥḥum yâ nebiyyallah teraḥḥum

3

(7) N'olur hâl-i dil-i zârum benüm âh

Olup şeytâna nefsum oldu güm-râh

(8) Şefâat eylemezsen baña eyvâh

Teraḥḥum yâ nebiyyallah teraḥḥum

4

(9) Beni başdan çıkardı nefs-i zâlim

Dirîgâ lehv-i işyân oldu ḥâlim

57^b 10 kılınur: kılındı 56^b 7 T

58^a 1 yok: eazz-ı me'reb-i hakîrânemdür 56^b 10 T

- (10) N'olur maḥşerde ḥâl-i pür-melâlim
Terahḥum yâ nebiyyallah terahḥum

5

- (11) Kulun Âkif aman işkeste şimdi
Gumûm-ı dehr ile dem-beste şimdi

- (12) Ümîdi lutfuna dil-beste şimdi
Terahḥum yâ nebiyyallah terahḥum

58^b

(1) Ġazeliyyât

mef'ûlû fâ'ilâtû mefâ'ilû fâ'ilûn

- (2) Ânber-şemîm-i zülfi nidem âşikâr olur
Fikrim ḥayâl-ı ḥâma düşer târ u mâr olur
- (3) İtfâ ider mi sûz-ı dil-i âteşînümi
Gerçi sirişk-i çeşm-i terüm cûy-bâr olur

- (4) Alma figân u âh-ı dil ü eşk-i çeşmümi
Bâdî şikest-i câm-ı dile inkisâr olur

- (5) Râḥat piyâde terk iledür mâsivâyı da
Eşheb-süvâr-ı maṭlab olan bî-ḳarâr olur

- (6) Âkif meşâm-ı câna gelür bûy-ı nûkheti
(7) Ânber-şemîm-i zülf-i nidem âşikâr olur

(8) Velehu Dîger

mef'ûlû fâ'ilâtü mefâ'ilü fâ'ilün

(9) Derd-i firâk-ı hasreti mehcûr olan bilür

Ḳadr-i şafâ-yı sıhḥati rencûr olan bilür

(10) Efsûn-ı çeşm ü ğamze-i hûn-rîz-i nâzını

Câdû-nigâh-ı fitneye meshûr olan bilür

(11) Renc-i humâr-ı bâde-i rengîn nidügin

Câm-ı firâk-ı yâr ile maḥmûr olan bilür

(12) Zaḥm-i ḥadeng-i ğadr-ı 'adûv câna geçdigin

Tîĝ-i zebân-ı ta'n ile maĝdûr olan bilür

(13) Naḥs-ı belâ-yı kevkeb-i vârunı 'Âkifâ

(14) Necm-i sa'îd-i tâli'i mestûr olan bilür

(15) Velehu

mef'ûlû fâ'ilâtü mefâ'ilü fâ'ilün

(16) Olduk kemend-i 'aşka esîr ister istemez

'Gamla vücûdum oldı ḥamîr ister istemez

59^a (1) Burc-ı sa'îdde sanma kalur ḥüsn-i sermedî

Eyler zevâl-i mihr-i münîr ister istemez

58^b 8 Velehu Dîger: Velehu 57^a 13 T

58^b 10 efsûn-ı çeşm ü ğamze-i hûn-rîz: efsûn u çeşm-i ğamze-i hûn-rîz 57^a 15 T

58^b 11 renc ü humâr: renc-i humâr / bâde-i hicrân: bâde-i rengîn 57^b 1

58^b 15 Velehu Dîger: Velehu 57^b 4

(2) Ey yekke-tâz-ı şahn-ı gurûr itdi mi eşer
Âh-ı hadeng-i nâle-i tîr ister istemez

(3) Def[°]-i kazâ-yı mübrime bir çâre yok göğül
Olduk zebûn-ı emr-i kadîr ister istemez

(4) Olduñ fütâde hufre-i çâh-ı muhabbete

(5) Ey Âkif-i şikeste zamîr ister istemez

(6) Kıt[°]a Velehu

mefâ'ilün mefâ'ilün mefâ'ilün mefâ'ilün

(7) Çekilmez çille-i tâkat-şikendür ey kemân ebrû
Geçer tâ pûte-i cândan hadeng-i hasret-i dil-dûz

(8) Nice itfâ ider nâr-ı firâkı Âkifâ eşküm
Söyünmez rîziş-i bârân ile ihrâk-ı âlem-sûz

(9) Muhammes Velehu

mefâ'ilün mefâ'ilün mefâ'ilün mefâ'ilün

(10) Akup inbîk-i müjgânüm dü-dîdem pür-gül-âb olsun
Sirîşküm cûş idüp reşk-âver-i seyl-âb âb olsun

(11) Bozulsun ratb-ı peyvend-i felek pür-inkılâb olsun
Dimem kaşr-ı fenâ encâm-ı gerdûn kâm-yâb olsun

(12) Yıkıldı hâtırum şimden gerü âlem harâb olsun

59^a 6 Velehu Kıt[°]a: Kıt[°]a Velehu 57^b 10 T

59^a 7 tâk(at)-şiken: tâkat-şiken 57^b 7 T

59^a 9 Velehu Muhammes: Muhammes Velehu 57^b 13 T

60^a

(1) Târîh-i U Berây-ı Tamâm-ı Şüden-i Kitâb

mef'ûlû mefâ'ilû mefâ'ilû fe'ûlûn

- (2) Bu tezkire-i silk-i dürer-bâr-ı nevâdur
Takdîm-i şehenşâh-ı cihân olsa sezâdur
- (3) Her vech ile şâyeste-i tahsîn olur elbet
Zîrâ bu nev-âyîn-i tuhaf başka edâdur
- (4) Her mısra^c-ı bercestesi bir nahl-ı berûmend
Her beyti birer matla^c-ı hurşîd-i ziyâdur
- (5) Her bir sühânı gevher-i deryâ-yı ma'ârif
Her bir sözi dîbâce-i fenn-i bülegâdur
- (6) Her safhası bir gülşen-i dîvân-ı belâgat
Her bir varakı reng-i diger cilve-nümâdur
- (7) Bu nazm-ı seyis ile bu âsâr-ı latîfün
Ser-levha-i dîbâce-tırâz-ı şu'arâdur
- (8) Bir mevhibedür tab^cına bu feyz-i ilâhî
Kilk-i hünerün reşk-i fezâ-yı fuzalâdur
- (9) Eylerse eger tab^c-ı dürer-bârına tahsîn
- (10) Sanma sözünü Vâsîf-ı zârün ki riyâdur
- (11) Bu kavlime hep müttefik aşhâb-ı dakâyık
Kesb ile degildür bu sanâ dâd-ı Hudâ'dur

60^a 6 dîvân: zîbâ 58^b 7 T60^a 7 dîbâce: dîvân 58^b 860^a 13 dinse sezâdır: cilve-nümâdur 58^b 12 T

(12) °Âkif bulalı bu eserün şûret-i itmâm

(13) Târîhine Mir'ât-ı Şi'ir dinse sezâdur

1211

(14) intihâ

60^a 14-15 1211 intihâ: yok T

60^a 15 yok: 1211 yılında fakîr, hakîr, zayıf ve günahkar kul Osman Âsâf Kilârî tarafından tahrîr edildi.

58^b 13-15

(13) YÂVER BEG

- (14) Silâhdâr-ı esbak °Abdürrahmân Aga merhûmun şulbından (15) yetmiş
21^b tokuz senesi târîhinde zühûr ve âvân-ı şebâbında (1) enderûn-ı hümayûn ve hâne-i
kilâr-ı hâşşaya çerâğ birle (2) kat°-ı merâtib iderek sene-i sitte ve mieteyn ve elf
târîhinde (3) hâne-i hâşşaya çerâğ olup ilâ hazîhi'l-ân ol maḥall-i (4) feyz-
bahşâda güzârende-i âvân nâm-ı nîk-nâmı Ḥasan ve eṭvâr-ı (5) girdârı müstaḥsen
ba°zı eş°âr ile iştigâl olup (6) âsârında bir °aded ğazel sebt-i cerîde-i imlâ kılındı
(7) ğazel-i merkûm:

mefâ°ilün mefâ°ilün mefâ°ilün mefâ°ilün

- (8) Zuhûr-ı mû-yı nev-hîzûn ruhunda nûrdan gördüm
Şikest ol ḥurde ḥattı °aynın billûrdan gördüm
- (9) O meh-rûnun hilâl-ı yek-şebe bârîk-i ebrûsın
Yakın gelmezden evvel kimseye ben dûrdan gördüm
- (10) Meger bûs-ı leb-i sâkî sâbûh-ı subh-ı °işretmiş
Bu tarz-ı tâzeyi bir medfen-i maḥmûrdan gördüm
- (11) Didüm yâre dehân-ı tengini gördükde ḥatt-âver
Bu şeker-pâreyi hâlâ hücûm-ı mûrdan gördüm
- (12) Hemân gûyâ ki Yâver kadre irdüm nûra gark olmuş
Beyâz ol gerdeni kim ol siyeh semmûrdan gördüm

(13) NAZÎF

- (14) H°âcegân-ı dîvân-ı humâyûndan İsmâ°îl Efendi-nâm zâtın (15) şulbından
22^a kadem-nihâde-i fezâ-yı şühûd olup °unfuvân-ı şebâbında (1) nezd-i pedrlerinde
imrâr üzere iken bir mûnkazâ-yı (2) ser-nüvişt-i ezeli enderûn-ı humâyûn ve
hâne-i kilârı feyz-i (3) meşhûna çerâğ ve müddet-i kalîle mürûrında hâne-i

Tezkirede Geçen Şair Adları İndeksi

-A-

Ârif, 31

Ârif-i Dîger, 100

-E-

Es'ad, 79

-F-

Fâzıl, 73

Fennî, 88

Ferîd, 70

Feyzî, 100

-H-

Hâmid, 84

Hâmid-i Dîger, 106

-İ-

İbâdî, 64

-K-

Kâmil, 111

-N-

Nâşid, 50

Nazîf, 122

Nedîm, 68

Nısfet, 72

-R-

Râ'if, 102

Râ'ik, 56

Râsih, 109

Reşîd, 80

Rif'ât, 45

-Ş-

Şâkir, 60

-V-

Vâsıf, 93

-Y-

Yâver, 39

،

ÖZ GEÇMİŞ

A. Kişisel Bilgiler

Adı Soyadı : Mehmet KILCI
Doğum Yeri ve Tarihi : Altınözü-Hatay, 1972
Medeni Hali : Bekar
Adres : Aksaray Mh. 148. Sk. No:54 Antakya-Hatay

B. Eğitim Durumu

(1998-2001) Yüksek Lisans : Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü
Türk Dili ve Edebiyatı Ana Bilim Dalı
(1994-1998) Lisans : Mustafa Kemal Üniversitesi Eğitim Fakültesi Türk
Dili ve Edebiyatı Bölümü
(1988-1992) Lise : Hatay İmam Hatip Lisesi
(1985-1988) Ortaokul : Hatay İmam Hatip Ortaokulu
(1980-1985) İlkokul : Çekmece 100. Yıl İlkokulu

C. İş Durumu

Görev Yaptığı Yer
(1998-2001) : Antakya Dursunlu Gazi İlköğretim Okulu
(2001- ?) : Antakya Dr. Mustafa Gençay Lisesi